

Народна банка на Република Македонија

Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност, банкарска регулатива и методологии

**Извештај
за банкарскиот систем на Република Македонија во третиот
квартал од 2008 година**

Скопје, декември 2008 година

СОДРЖИНА

I.БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ ВО ТРЕТИОТ КВАРТАЛ ОД 2008 ГОДИНА.....	2
1.Структура на банкарскиот систем.....	2
1.1.Број на банки и штедилници.....	2
1.2.Концентрација и пазарно учество.....	2
2. Активност на банките.....	4
2.1. Биланс на состојба на банките.....	4
2.2. Кредитна активност на банките - кредити на нефинансиски лица.....	7
2.3. Депозитна активност на банките.....	13
2.3.1. Структура на депозитната база (секторска, рочна и валутна).....	13
3. Ризици во банкарското работење.....	16
3.1. Изложеност на кредитен ризик.....	16
3.1.1. Ниво на ризичност и показатели за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик на банкарскиот систем.....	19
3.1.1.1. Квалитет на изложеноста на кредитен ризик кон секторот „претпријатија и други клиенти“.....	23
3.1.1.2. Квалитет на изложеноста на кредитен ризик кон секторот „население“.....	24
3.2. Ликвидносен ризик.....	26
3.2.1 Ликвидна и високоликвидна актива.....	26
3.2.2. Показатели за ликвидноста.....	28
3.2.3. Рочна структура на средствата и обврските.....	33
3.3. Валутен ризик.....	36
3.3.1.Отворена девизна позиција.....	38
3.4. Ризик од несолвентност.....	40
3.4.1. Сопствени средства.....	40
3.4.2. Адекватност на капиталот.....	41
3.5. Профитабилност.....	44
3.5.1. Структура на приходите и расходите и показатели за профитабилноста и ефикасноста во работењето.....	44

АНЕКСИ

Биланс на состојба	Анекс бр.1
Биланс на успех	Анекс бр.2
Структура на кредитите на нефинансиските субјекти	Анекс бр.3
Структура на портфолиото на хартии од вредност	Анекс бр.4
Структура на депозитите на банките	Анекс бр.5
Транзициска матрица за комитентите	Анекс бр.6
Договорна рочна структура на активата и пасивата	Анекс бр.7
Очекувана рочна структура на активата и пасивата	Анекс бр.8
Структура на активата и пасивата со девизна компонента на ниво на банкарскиот систем	Анекс бр.9
Сопствени средства за 30.09.2008 година	Анекс бр.10
Стапка на адекватност на капиталот за 30.09.2008 година	Анекс бр.11
Преглед на банки по групи банки	Анекс бр.12

1. БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ ВО ТРЕТИОТ КВАРТАЛ ОД 2008 ГОДИНА

1. Структура на банкарскиот систем

1.1. Број на банки и штедилници

На 30.09.2008 година, банкарскиот систем на Република Македонија го сочинуваа осумнаесет банки и единаесет штедилници, што е непроменета состојба во споредба со крајот на првото полугодие на 2008 година.

Во третиот квартал од 2008 година се случија промени во сопственичката структура кај две банки. Во септември 2008 година „Штаерска банка и штедилница“ АД (Steiermärkische Bank und Sparkassen) од Грац, Република Австрија стекна 96,1% од вкупниот број акции на „Инвестбанка“ АД Скопје, додека 66,6% од вкупните акции на „Извозна и кредитна банка“ АД Скопје беа преземени од страна на „Демир-Халк банка (Холандија) Н.В.“ Ротердам ("Demir-Halk Bank (Nederland) N.V"). Така, бројот на банките во доминантна сопственост на странски акционери се зголеми за две и на крајот на третиот квартал од 2008 година изнесуваше четиринаесет банки.

Банките ја задржаа доминантната улога во банкарскиот систем на Република Македонија. Минорното збирно учество на штедилниците во вкупната актива на банкарскиот систем, во кредитите на нефинансиските лица и во вкупните депозити на населението, се задржа и во третиот квартал и изнесуваше 1,3%, 2% и 0,7%, соодветно. Поради тоа, понатамошната анализа во Извештајот се фокусира само на работењето на банките.

1.2. Концентрација и пазарно учество

Релативно високиот степен на концентрација во банкарскиот систем на Република Македонија се задржа и во третиот квартал од 2008 година.

Табела бр. 1

Степен на концентрација во банкарскиот систем на Република Македонија

Опис	Херфиндал индекс					Показател ЦР5				
	30.09.2007	31.12.2007	31.03.2008	30.06.2008	30.09.2008	30.09.2007	31.12.2007	31.03.2008	30.06.2008	30.09.2008
Вкупна актива	1.527	1.625	1.605	1.604	1.598	74,5%	76,6%	76,1%	76,0%	76,7%
Кредити на население	2.024	2.001	1.940	1.947	1.997	80,3%	80,0%	80,1%	80,4%	81,0%
Кредити на нефинансиски правни лица	2.185	1.819	1.843	1.776	1.824	78,8%	79,1%	78,9%	77,9%	78,4%
Депозити на население	2.040	2.084	2.111	2.118	2.122	82,1%	83,9%	84,3%	84,7%	85,0%
Депозити на нефинансиски правни лица	1.694	1.780	1.747	1.695	1.786	79,5%	81,7%	79,9%	81,0%	80,5%

На крајот на третиот квартал на 2008 година, според Херфиндал-индексот¹, нивото на концентрација за сите анализирани сегменти од работењето на банките, со исклучок на вкупната актива, бележи зголемување во однос на крајот на претходниот квартал. Сепак, во однос на 30.09.2007 година, концентрацијата е намалена во доменот на кредитната

¹ Херфиндал-индексот се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учество на секоја банка во вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број на банки во системот. Кога индексот се движи во интервал од 1.000 единици до 1.800 единици, нивото на концентрација во банкарскиот систем генерално се смета за прифатливо.

активност на банките, особено кај кредитите на нефинансиските правни лица. Највисоко ниво на концентрација сè уште е присутно кај депозитите на населението, кое на 30.09.2008 година изнесуваше 2.122. Со исклучок на вкупната актива и депозитите на претпријатијата, во сите останати анализирани сегменти на работење на банките, Херфиндал-индексот е над нивото кое се смета за прифатливо.

Показателот ЦР5² го потврдува заклучокот за релативно високиот степен на концентрација во македонскиот банкарски систем, особено во сферата на работење со населението. На 30.09.2008 година, највисоко ниво на концентрација од 85% според овој показател имаше кај депозитите на населението. Во третиот квартал од 2008 година, динамиката на овој показател упатува на пораст на концентрацијата речиси во сите домени на работењето на банките.

Табела бр. 2
Пазарно учество на одделните групи банки

Групи банки	Број на банки		Учество во вкупната актива		Учество во вкупните активности		Учество во вкупните кредити		Учество во вкупните депозити на нефинансиските субјекти	
	30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008
Големи банки	3	3	66,7%	66,2%	68,2%	67,5%	68,3%	69,0%	71,9%	71,6%
Средни банки	8	8	28,2%	28,8%	27,3%	28,1%	29,5%	28,8%	25,4%	25,8%
Мали банки	7	7	5,1%	5,0%	4,5%	4,4%	2,2%	2,2%	2,7%	2,6%
Вкупно	18	18	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Во третиот квартал од 2008 година не се забележаа поместувања во составот на одделните групи банки, ниту пак значителни промени во пазарното учество на групите банки. Доминацијата на групата големи банки во сите сегменти на банкарскиот систем на Република Македонија, сè уште е присутна. За разлика од претходните периоди, групата средни банки го намали учеството во кредитната активност, додека во другите сегменти продолжи да го зајакнува своето пазарно учество. Групата мали банки, во третиот квартал од 2008 година, ја задржа својата незначителна улога во банкарскиот систем на Република Македонија.

² Показателот ЦР5 го претставува учеството на активата (односно категоријата којашто се анализира, на пр. кредити на претпријатија, депозити на претпријатија итн.) на петте банки со најголема актива (односно категорија којашто се анализира) во вкупната актива (односно категоријата којашто се анализира) на банкарскиот систем.

2. Активност на банките

2.1. Биланс на состојба на банките

Вкупната актива на банкарскиот систем, на крајот на третиот квартал од 2008 година, достигна ниво од 253.165 милиони денари. Притоа, вкупните активности на банките во овој квартал забележаа речиси непроменета динамика, во однос на претходниот квартал. Кварталната стапка на пораст на активата на банките за третиот квартал од 2008 година изнесува 5%, што е помалку за 0,9 процентни поени во однос на кварталната стапка на пораст за второто тримесечје од 2008 година. За споредба, кварталната стапка на пораст на активата на банките за третиот квартал од 2007 година изнесуваше 3,9%, додека годишната стапка на пораст (септември 2008 година/септември 2007 година) изнесува 22,4%.

Табела бр. 3
Структура на активата и пасивата на банките

Биланс на состојба	Износ во милиони денари		Структура		Промена 30.09.2008/30.06.2008			
	30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008	Апсолутен пораст	Во проценти	Во структурата (во процентни поени)	Учество во порастот
Готовина и салда кај НБРМ	25.295	25.809	10,5%	10,2%	514	2,0%	-0,3	4,3%
Портфолио на хартии од вредност	30.803	29.157	12,8%	11,5%	-1.646	-5,3%	-1,3	-13,6%
Пласмани кај други домашни и странски банки	35.038	37.023	14,5%	14,6%	1.985	5,7%	0,1	16,4%
Кредити на нефинансиски субјекти (нето)	137.247	147.867	56,9%	58,4%	10.621	7,7%	1,5	87,9%
Пресметана камата и останата актива	5.153	5.846	2,1%	2,3%	693	13,4%	0,2	5,7%
Основни средства	7.553	7.806	3,1%	3,1%	254	3,4%	0,0	2,1%
Неиздвоени резервации за потенцијални загуби	0	-344	0%	-0,1%	-344		-0,1	-2,8%
Вкупна актива	241.088	253.165	100,0%	100,0%	12.077	5,0%		100,0%
Депозити од банки	8.700	10.922	3,6%	4,3%	2.222	25,5%	0,7	18,4%
Депозити на нефинансиски субјекти	176.798	183.656	73,3%	72,5%	6.857	3,9%	-0,8	56,8%
Позајмици (краткорочни и долгорочни)	19.996	21.136	8,3%	8,3%	1.140	5,7%	0,1	9,4%
Останата пасива	7.419	7.499	3,1%	3,0%	80	1,1%	-0,1	0,7%
Резервации за вонбилансни ставки	919	952	0,4%	0,4%	33	3,6%	0,0	0,3%
Капитал и резерви	27.257	29.000	11,3%	11,5%	1.743	6,4%	0,1	14,4%
Вкупна пасива	241.088	253.165	100,0%	100,0%	12.077	5,0%		100,0%

На страната на пасивата, депозитите на нефинансиските лица продолжија да растат и во третиот квартал од 2008 година, но со забавена динамика. Тие и понатаму претставуваат основен извор за финансирање на банкарските активности. На квартално ниво, депозитите забележаа пораст од 6.857 милиони денари, или за 3,9%, што е за 2,9 процентни поени понизок раст во однос на стапката на пораст во претходниот квартал. За споредба, во третиот квартал од минатата година, кварталната стапка на пораст изнесуваше 3,5%. На годишна основа, заклучно со крајот на септември 2008 година, депозитите забележаа раст од 35.765 милиони денари, или за 24,2%. И покрај намалената квартална динамика на пораст, депозитите на нефинансиските лица го задржаа доминантното место во структурата на пасивата на банките и значајно придонесоа (со 56,8%) за нејзиниот пораст. Депозитите од банки, и покрај нивното ниско структурно учество, забележаа значаен квартален пораст од 2.222 милиона денари, или за 25,5% и придонесоа за порастот на вкупната пасива со 18,4%. Овој пораст главно е резултат на зголеменото користење средства од страна на една банка од нејзината матична банка. Капиталот и резервите се зголемија за 1.743 милиони денари на квартална основа, или за 6,4%, главно како резултат на прикажувањето на нераспределената добивка од минатата година кај една банка и докапитализација на две банки. Позајмиците забележаа квартален пораст од 1.140 милиони денари, или за 5,7%, со што условија 9,4% од порастот на вкупната пасива.

На страната на активата, кредитниот раст на банките почна да забавува во третиот квартал од 2008 година, но со поумерена динамика во споредба со забавената динамика на пораст на депозитите на нефинансиските лица. Во овој квартал, кредитите остварија пораст од 11.017 милиони денари, или за 7,4%, што е најнизок квартален пораст во споредба со претходните четири тримесечја. Овој пораст услови 24,7% од годишниот пораст на кредитите на банките, кој изнесуваше 44.577 милиони денари, или 38,5%. И покрај забавениот пораст, кредитите, со учество од 58,4%, ја задржаа доминантната позиција во структурата на активата на банките и во најголем дел (87,9%) го предизвикаа нејзиниот пораст.³

Портфолиото на хартии од вредност продолжи да се намалува и во третиот квартал од 2008 година. На квартална основа, портфолиото на хартии од вредност забележа пад од 1.646 милиони денари, или за 5,3%, а на годишна основа (септември 2008 година/ септември 2007 година) намалувањето изнесуваше 2.676 милиони денари, или 8,4%. Ова придонесе да се намали неговото учество во вкупната актива од 12,8% (крај на јуни 2008 година) на 11,5% (крај на септември 2008 година). Намалувањето на портфолиото од хартии од вредност во најголем дел се објаснува со падот на пласманите во благајнички записи на НБРМ. Во текот на третиот квартал од 2008 година тие забележаа највисок апсолутен пад од 1.549 милиони денари, односно за 7,2%. На 30.09.2008 година нивното учество во структурата на портфолиото на хартии од вредност изнесуваше 68,8%, што е помалку за 1,3 процентни поени во однос на учеството на крајот на претходниот квартал. Останатиот дел од портфолиото се однесува на други должнички хартии од вредност (26,5%) и на сопственичките хартии од вредност (4,7%).

Пласманите кај странските банки во текот на третиот квартал од 2008 година започнаа да бележат пораст, наспроти досегашниот тренд на опаѓање во изминатите три квартали. На крајот на септември 2008 година, пласманите кај странски банки изнесуваа 31.276 милиони денари, или 12,4% од активата на банките. На квартална основа, тие забележаа пораст за 727 милиони денари, или за 2,4%. На годишна основа, пласманите кај странски банки се намалија за 5.790 милиони денари, или за 15,6%.

2.1.1. Биланс на состојба по групи банки

Пазарните учества на поодделните групи банки во вкупната актива, вкупните кредити и вкупните депозити на нефинансиските лица, во текот на третиот квартал од оваа година останаа речиси непроменети. На крајот на септември 2008 година, учеството на групата големи банки во овие три билансни категории беше над 66%. Истовремено, оваа група банки забележа највисок апсолутен квартален пораст на активата, кредитите и депозитите, со што имаше најголем придонес за кварталниот пораст на овие три основни билансни категории на ниво на банкарскиот систем. Групата средни банки забележа повисоки квартални стапки на пораст на активата и депозитите од групата големи банки, што придонесе за извесно зголемување на нивното пазарно учество во овие категории.

---

³ Анализата на порастот на кредитите е направена врз основа на износите на вкупните кредити на нефинансиските лица, додека анализата на учеството на кредитите во вкупната актива врз основа на податоците за кредитите на нефинансиските субјекти на нето-основа, односно кредитите на нефинансиските субјекти намалени за износот на посебната резерва за кредитите.

Табела бр. 4

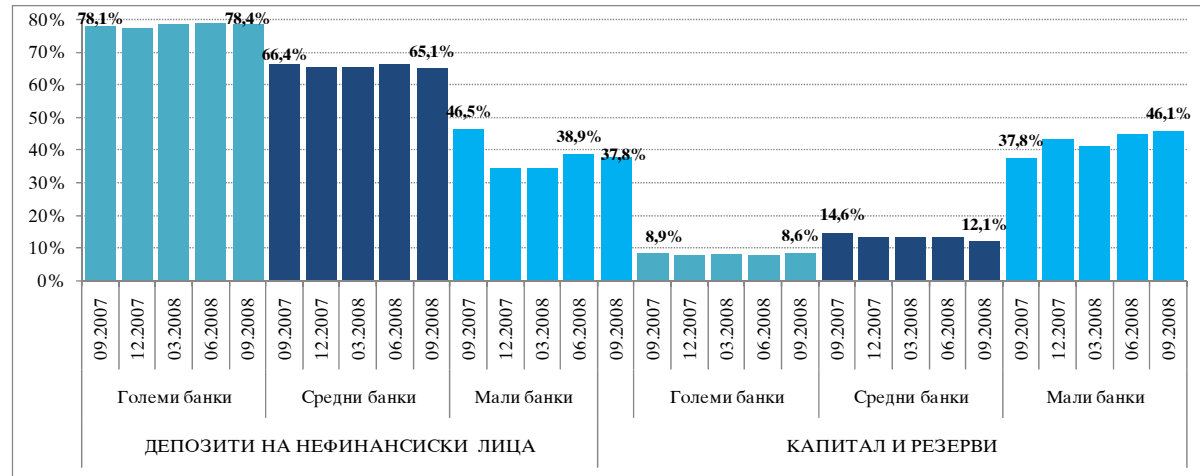
Пазарно учество и пораст на вкупната актива, кредитите и депозитите по групи банки

КАТЕГОРИИ	Износ во милиони денари		Структура		Квартална промена 30.09.08/30.06.08			Учество во порастот
	30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008	Во апсолутни износи	Во проценти	Во структурата	
Вкупна актива	241.088	253.165	100,0%	100,0%	12.077	5,0%		100,0%
- Големи банки	160.886	167.705	66,7%	66,2%	6.818	4,2%	-0,5	56,5%
- Средни банки	67.803	72.925	28,1%	28,8%	5.123	7,6%	0,7	42,4%
- Мали банки	12.399	12.535	5,1%	5,0%	135	1,1%	-0,2	1,1%
Кредити на нефинансиски лица	149.254	160.271	100,0%	100,0%	11.017	7,4%		100,0%
- Големи банки	101.897	110.571	68,3%	69,0%	8.674	8,5%	0,7	78,7%
- Средни банки	43.979	46.196	29,5%	28,8%	2.217	5,0%	-0,6	20,1%
- Мали банки	3.378	3.504	2,3%	2,2%	126	3,7%	-0,1	1,1%
Депозити на нефинансиски лица	176.798	183.656	100,0%	100,0%	6.857	3,9%		100,0%
- Големи банки	127.091	131.477	71,9%	71,6%	4.385	3,5%	-0,3	64,0%
- Средни банки	44.885	47.439	25,4%	25,8%	2.554	5,7%	0,4	37,2%
- Мали банки	4.822	4.740	2,7%	2,6%	-82	-1,7%	-0,1	-1,2%

На ниво на одделните групи банки, структурата на пасивата на крајот на третиот квартал од 2008 година, генерално не бележи значајни промени. Депозитите на нефинансиските лица и понатаму претставуваат главен извор на финансирање на активностите на големите и средните банки, пришто, во изминатата година, нивното

Графикон бр. 1

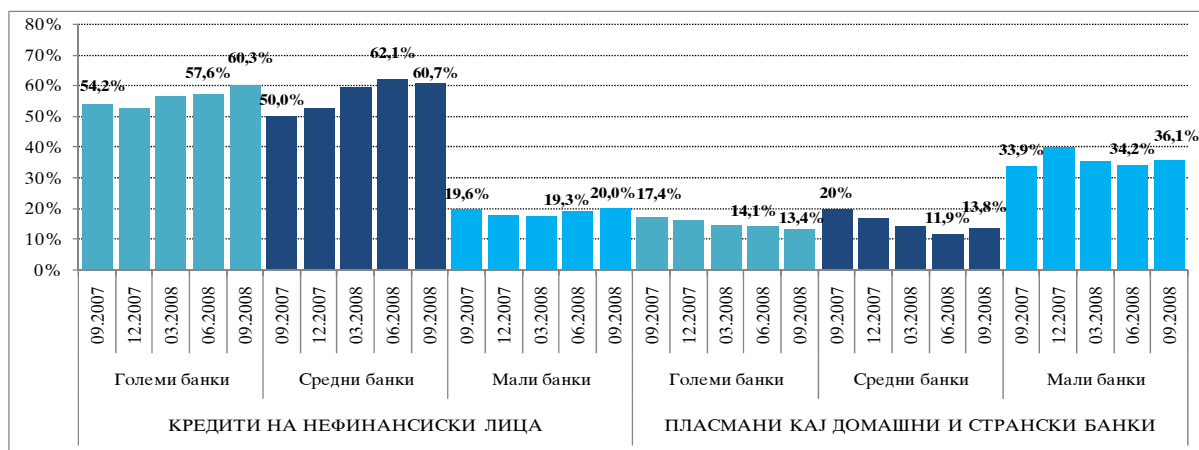
Учество на депозитите на нефинансиските лица и капиталот и резервите во вкупната пасива по групи банки во периодот 30.09.2007- 30.09.2008 година

учество во пасивата на овие групи банки остана речиси непроменето. Наспроти тоа, кај групата мали банки се забележува намалување на учеството на депозитите на нефинансиски лица во вкупната пасива, коешто на 30.09.2008 година се сведе на 37,8%. Тоа се должи на намалувањето на депозитите кај групата мали банки, коешто во претходните четири квартали се движеше во интервал од 29,9% до 36,1% на годишна основа, додека на крајот на септември 2008 година, изнесуваше 33,4%. За разлика од депозитите, учеството на капиталот и резервите во вкупната пасива, кај групата мали банки бележи годишно зголемување за 8,3 процентни поени.

Графикон бр. 2

Учество на кредитите на нефинансиските лица и пласманите кај домашни и странски банки во вкупната актива по групи банки во периодот 30.09.2007- 30.09.2008 година

Промените во структурата на активата на одделните групи банки во текот на претходните четири квартали се одбележани со јакнење на учеството на кредитите на нефинансиските лица. Сепак, во текот на третиот квартал од 2008 година, забавената кредитна активност, особено кај групата средни банки, се манифестира во извесно намалување на учеството на кредитите во активата на оваа група банки. Годишната стапка на кредитен раст кај групата средни банки, на 30.09.2008 година изнесуваше 53,4%, што е забавување од 7,2 процентни поена споредено со годишната стапка на раст на кредитите на 30.06.2008 година. Кај групата мали банки, учеството на кредитите во вкупната актива е далеку пониско, за сметка на повисокото учество на пласманите кај други банки и портфолиото на хартии од вредност. Сепак, во текот на третиот квартал од 2008 година, продолжи да забавува надолжниот тренд на кредитната активност кај оваа група банки (негативната годишна стапка на промена на кредитите од 19,9% на крајот на јуни 2008 година се сведува на 16,8% на крајот на септември 2008 година).

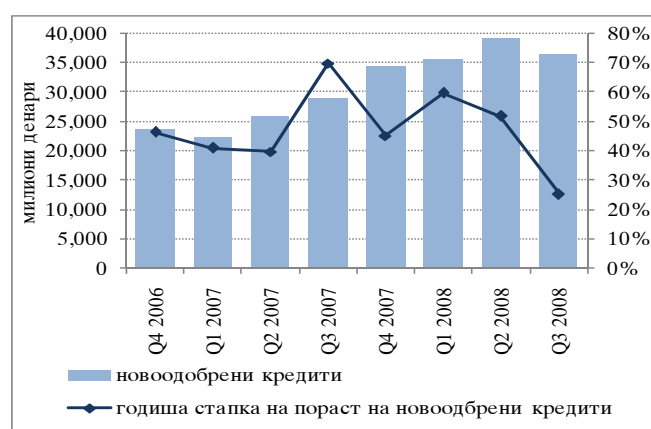
2.2. Кредитна активност на банките - кредити на нефинансиските лица

Во третиот квартал од 2008 година, се забележуваат знаци на забавување на динамичниот раст на кредитирањето, кој беше карактеристичен за минатите квартали. На 30.09.2008 година, вкупните

кредити на нефинансиските субјекти изнесуваат 160.271 милион денари и во споредба со 30.06.2008 година забележаа квартален раст од 11.017 милиони денари, односно за 7,4%. На годишна основа, вкупните кредити се зголемија за 44.577 милиони денари⁴, односно за 38,5%. Овие стапки на раст се пониски за 2,7 и 2,6 процентни поени, соодветно, во споредба со 30.09.2007 година. Сигналите за забавување на кредитниот раст уште повеќе се забележуваат при анализа на новоодобрените кредити на нефинансиските субјекти. Во текот на третиот квартал од 2008 година е прекинат трендот

Графикон бр. 3

Динамика и годишни стапки пораст на новоодобрените кредити

⁴ Оваа промена ги вклучува ефектите од новоодобрените кредити, наплатата на кредитите и извршените отписи на кредити во периодот 30.09.2007 година - 30.09.2008 година.

на постојано зголемување на износот на новоодобрените кредити, кој започна во текот на вториот квартал од 2007 година. Во текот на третиот квартал од 2008 година новоодобрените кредити изнесуваат 36.553 милиони денари и во споредба со претходниот квартал бележат намалување за 2.724 милиони денари, или за 6,9%⁵. Споредено со третиот квартал од 2007 година е забележан раст на новоодобрените кредити за 25,4%, што е најниска годишна стапка на пораст на новоодобрените кредити во последните три години.

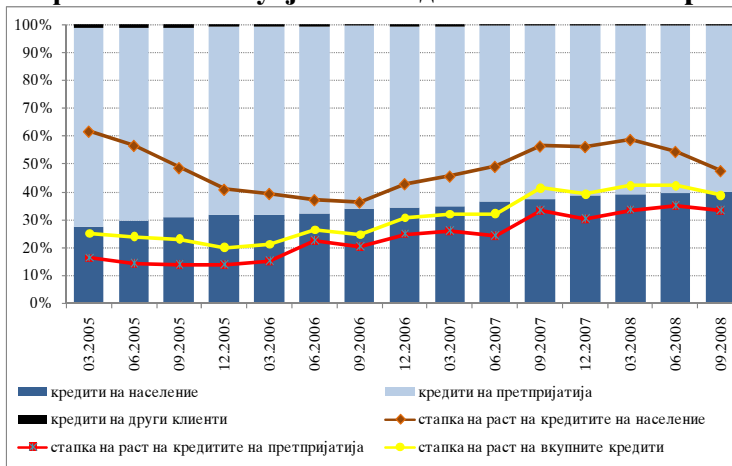
На крајот на третиот квартал од 2008 година, за првпат од почетокот на 2008 година се забележува намалување на годишната стапка на пораст на кредитите на претпријатијата, додека кај населението продолжува забавувањето на кредитниот раст, кое започна на крајот на претходниот квартал. И покрај ова забавување, стапките на раст на кредитите останаа релативно високи. На 30.09.2008 година, кредитите на претпријатијата забележаа годишен пораст од 23.919 милиони денари, односно за 33,3%, што е помалку за 1,8 процентни

поени во однос на годишната стапка на пораст на кредитите на претпријатија на 30.06.2008 година. Кредитите на населението забележаа висока годишна стапка на раст од 47,6%, односно за 20.545 милиони денари. Сепак, кредитите на претпријатијата учествуваа со 55,9% во вкупниот квартален раст на кредитите на нефинансиските субјекти, наспроти кредитите на населението, чиешто учество во порастот изнесуваше 43,6%.

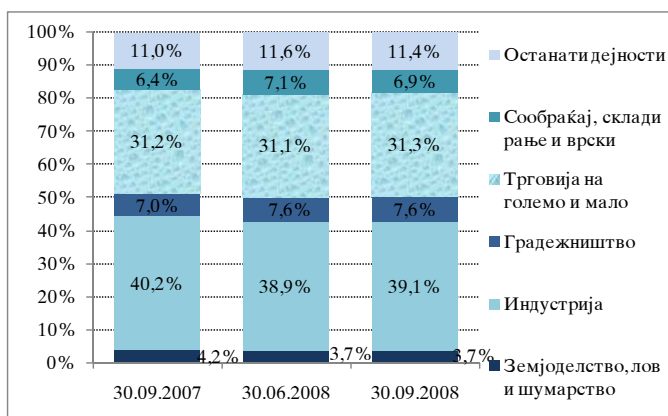
Кредитите на претпријатијата ја задржаа доминантната позиција во секторската структура на вкупните кредити. Нивното учество на 30.09.2008 година изнесува 59,7% и во споредба со 30.06.2008 година тоа се намали за 0,3 процентни поени.

Структурата на кредитите одобрени на претпријатијата и другите клиенти⁶ според дејноста на којашто ѝ припаѓаат, не покажува поголеми промени во однос на претходните квартали. Така, дејностите „индустрија“ и „трговија на големо и мало“ и понатаму имаат најголемо учество. На крајот на третиот квартал од 2008 година, овие две дејности зафаќаат 70,4% од вкупните кредити одобрени на претпријатијата и другите клиенти. Воедно, овие две дејности генерираа 76% од вкупниот квартален пораст на

Графикон бр. 4
Секторска структура на кредитите на нефинансиските субјекти и годишни стапки на пораст

Графикон бр. 5
Структура на кредитите на претпријатијата и другите клиенти според дејности

⁵ Извор: Извештаите на банките за новоодобрените кредити. Износот на новоодобрените кредити го вклучува само износот на кредитите одобрени во текот на одреден период, на пр. третиот квартал од 2008 година, а не и ефектот од наплатата на кредитите во истиот период.

⁶ Под „други клиенти“ се подразбираат следните институции: непрофитни нефинансиски организации, невладини организации, екстериторијални организации и тела, странски лица и сл..

кредитите на претпријатијата и на другите клиенти.

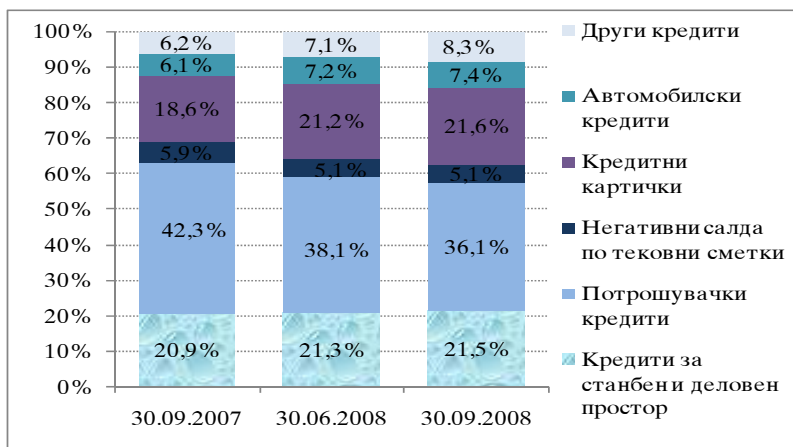
Потрошувачките кредити останаа доминантна категорија во структурата

на кредитите на населението според одделните кредитни производи.

На 30.09.2008 година тие забележаа квартален пораст од 604 милиони денари, односно за 2,9% и имаа учество од 36,1% во вкупните кредити на населението. Сепак, во споредба со второто тримесечје на 2008 година, нивното структурно учество

забележа намалување за 2,0 процентни поена, за сметка на порастот на учеството на категоријата „други кредити“⁷. На 30.09.2008 година, овој тип кредити забележаа квартален пораст од 1.008 милиони денари, или за 25,7%, со што детерминира 25,1% од вкупниот квартален пораст на кредитите на секторот „население“. Во текот на третиот квартал од 2008 година, учествата на кредитните картички и автомобилските кредити, исто така, забележаа пораст во структурата на вкупните кредити на населението. Кредитите врз основа на кредитни картички забележаа пораст од 1.209 милиони денари во однос на 30.06.2008 година и имаа највисок придонес во вкупниот квартален пораст на кредитите на секторот „население“, кој изнесуваше 25,8%. Автомобилските кредити забележаа квартално зголемување за 481 милион денари, односно за 12,2%.

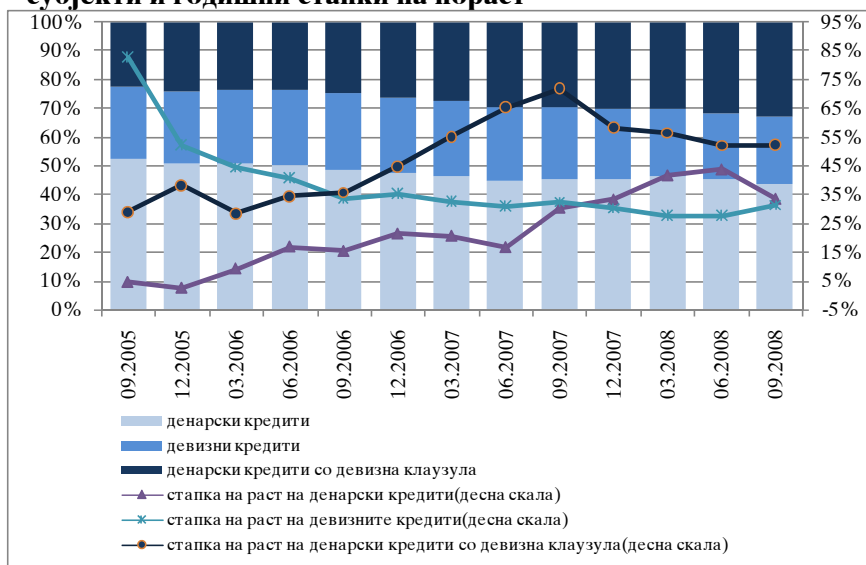
Графикон бр. 6
Структура на кредитите на населението според одделни кредитни производи

Кредитите со валутна компонента, особено денарските кредити со валутна клаузула, продолжија интензивно да растат.

Имено, денарските кредити со девизна клаузула забележаа квартален пораст од 5.129 милиони денари, односно за 10,9%, а девизните кредити за 3.522 милиони денари, односно за 10,2%. Со тоа, во третиот квартал на 2008 година, кредитите со валутна компонента зафаќаат 78,5% од вкупниот раст на кредитите на нефинансиските субјекти. Од друга страна, во третиот квартал на 2008 година, денарските кредити забележаа побавно темпо на раст. Тие се

Графикон бр. 7
Валутна структура на вкупните кредити на нефинансиските субјекти и годишни стапки на пораст

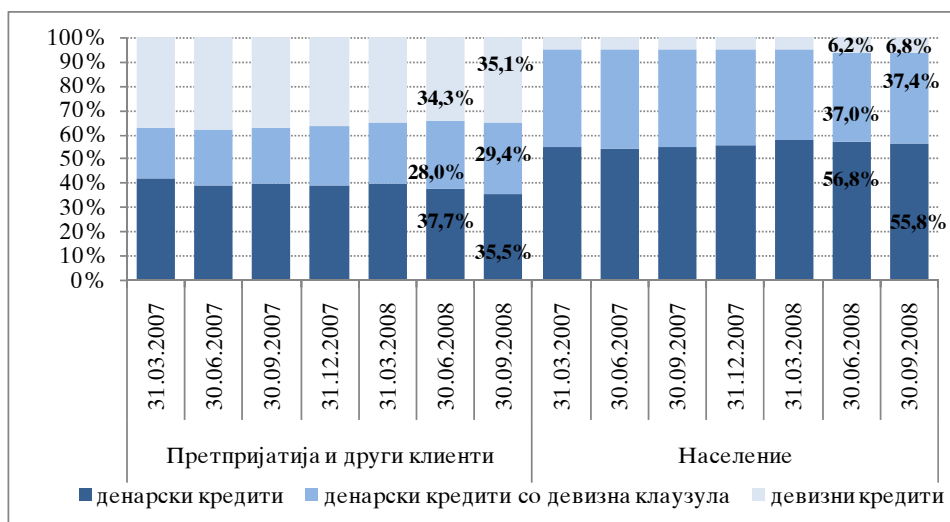
⁷ Другите кредити ги опфаќаат сите кредити кои не се опфатени во останатите пет категории кредити на населението.

зголемија за 2.366 милиони денари, односно за 3,5%. Поинтензивниот квартален раст на кредитите со валутна компонента доведе до зголемување на нивното учество во валутната структура на кредитите, кое на 30.09.2008 година изнесува 56,4% или за 1,6 процентни поени повеќе, споредено со 30.06.2008 година. Притоа, учеството на денарските кредити со валутна клаузула забележаа зголемување за 1 процентен поен, а девизните кредити за 0,6 процентни поени. Учеството на денарските кредити во валутната структура на вкупните кредити, на 30.09.2008 година изнесува 43,6% и забележа квартален пад за 1,6 процентни поени.

Намалувањето на релативното значење на денарските кредити во третиот квартал од 2008 година за сметка на зголемувањето на учеството на кредитите со валутна компонента е особено

видливо кај кредитите на нефинансиските правни лица. Кредитите со валутна компонента учествуваат со 64,5% во вкупните кредити на нефинансиските правни лица и споредено со 30.06.2008 година, нивното учество

**Графикон бр. 8
Валутна структура на вкупните кредити по сектори**

забележа зголемување за 2,2 процентни поена. Ваквата структурна промена се должи на денарските кредити со девизна клаузула, коишто забележаа квартален раст од 3.108 милиони денари, односно за 12,3%, придонесувајќи во вкупниот квартален пораст на кредитите на нефинансиските правни лица со 50%. Девизните кредити на претпријатијата и на другите клиенти забележаа квартален раст од 2.869 милиони денари, односно за 9,3%. Напротив ова, во третиот квартал на 2008 година денарските кредити на нефинансиските правни лица забележаа скроман раст од 242 милиони денари, односно за 0,7%.

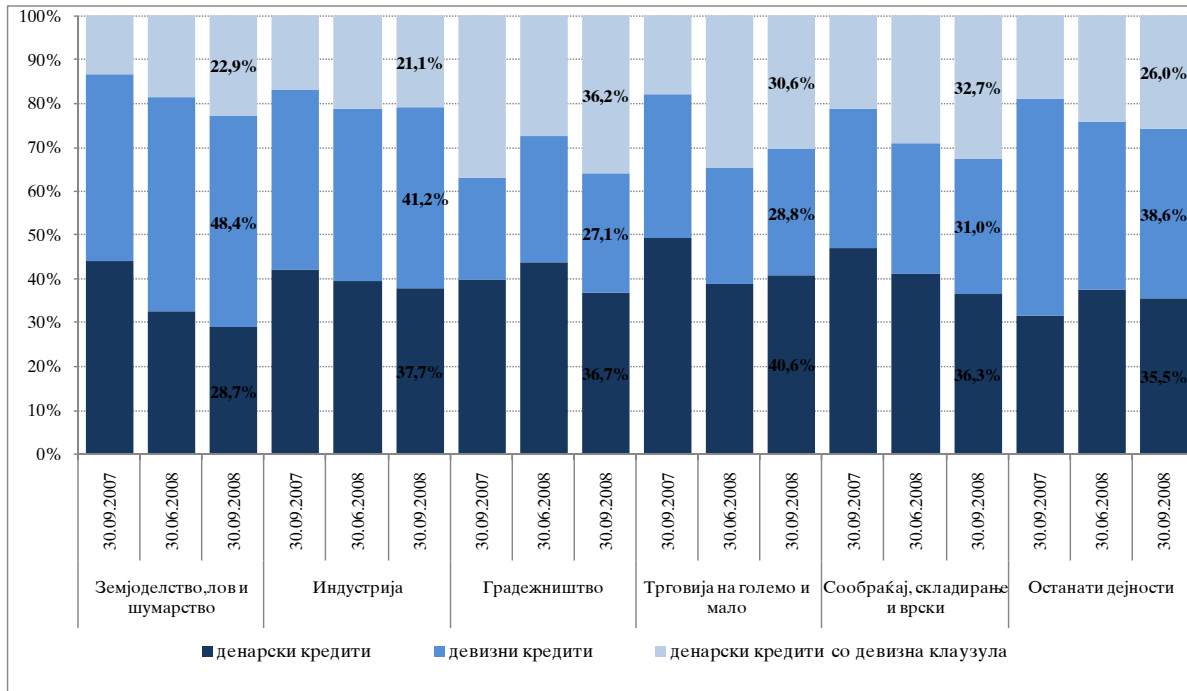
Намалување на учеството на денарските кредити, иако во помал обем, се забележува и кај валутната структура на кредитите на населението. Денарските кредити на населението забележаа квартален раст од 2.124 милиони денари, односно за 6,3%, наспроти кредитите со валутна компонента, коишто забележаа раст од 2.675 милиони денари, или 27%. Притоа, денарските кредити со девизна клаузула забележаа квартален раст од 2.021 милион денари, учествувајќи со 42,1% во кварталниот пораст на кредитите на населението. Со тоа, учеството на кредитите на населението со валутна компонента во вкупните кредити на населението, на 30.09.2008 година достигна 44,2% и во однос на 30.06.2008 година се зголеми за 0,9 процентни поени.

Анализата на валутната структура на кредитите по одделните дејности, го потврдува доминантното учество на кредитите со валутна компонента и во третиот квартал од 2008 година. Најголемо учество на кредитите со валутна компонента од 71,3% е присутно кај дејноста „земјоделство, лов и шумарство“, а најниско кај дејноста „трговија на големо и мало“ од 59,4%. Притоа, девизните кредити имаат најголемо учество кај дејноста „земјоделство, лов и шумарство“ (48,4%), додека денарските кредити со девизна клаузула, со

36,2%, доминираат кај дејноста „градежништво“. Денарските кредити имаат највисоко учество (40,6%) кај дејноста „трговија на големо и мало“.

Графикон бр. 9

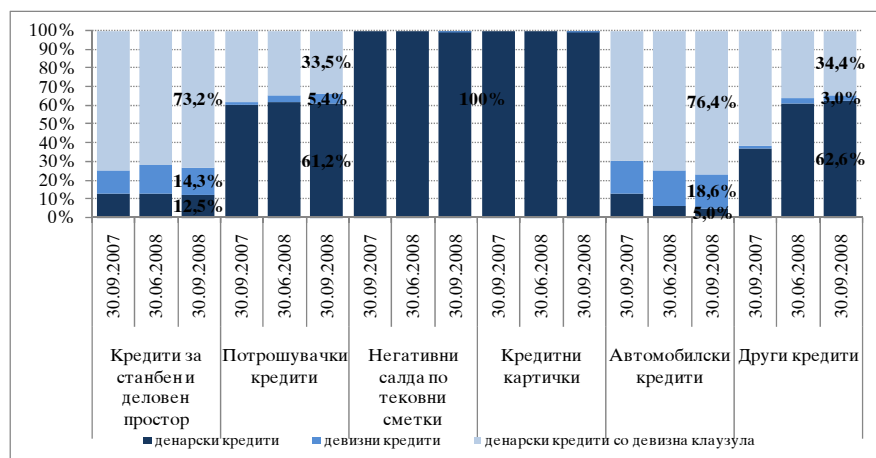
Валутна структура на кредитите на претпријатијата и другите клиенти од одделни дејности

Во валутната структура на кредитите на населението според одделните кредитни производи се забележува нееднаква застапеност на денарските и на кредитите со валутна компонента. Сепак е задржана речиси истата валутна структура на кредитите според одделни кредитни производи како и во претходниот квартал. Така, поголемиот дел од автомобилските кредити и кредитите за станбен и деловен простор се со валутна компонента, пред сè денарски кредити со девизна клаузула. Кај останатите кредитни производи доминира денарското кредитирање, особено кај негативните салда по тековни сметки, кредитните картички и потрошувачките кредити.

Графикон бр. 10

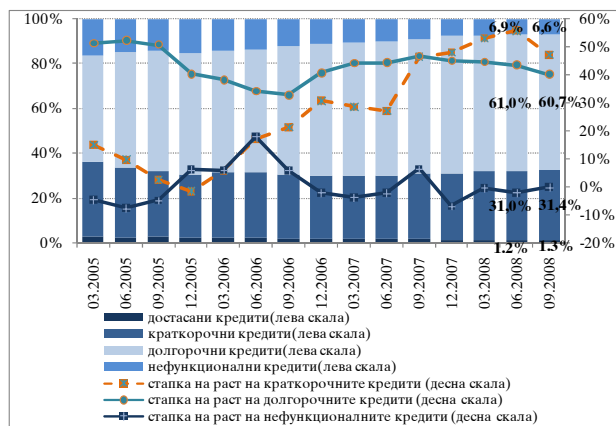
Валутна структура на кредитите на населението според одделните кредитни производи

Во третиот квартал на 2008 година не се забележуваат промени во рочната структура на кредитите. Долгорочните кредити го задржаа доминантното место и детерминираа најголем дел од вкупниот пораст на кредитите.

Графикон бр. 11

Рочна структура на вкупните кредити на нефинансиските субјекти и годишни стапки на пораст

Графикон бр. 12

Апсолутен квартален пораст на вкупните кредити на нефинансиските субјекти според рочност

На 30.09.2008 година тие учествуваа со 60,7% во вкупните кредити на нефинансиските субјекти. Воедно, долгорочните кредити забележаа најголем апсолутен квартален пораст, придонесувајќи со 57,5% во кварталниот пораст на вкупните кредити на нефинансиските субјекти. Од друга страна, кварталниот пораст на краткорочните кредити изнесуваше 37,6% од кварталниот пораст на вкупните кредити на нефинансиските субјекти. Во третиот квартал на 2008 година, нефункционалните кредити забележаа пораст од 2,6% со што нивното учество во вкупните кредити на нефинансиските субјекти се намали на 6,6%. Достасаните кредити забележаа квартален пораст за 15,2%, а нивното учество во вкупните кредити остана речиси непроменето.

Табела бр. 5

Распределба на кредитите на нефинансиските субјекти по одделни групи банки

Структури на кредитите		30.06.2008				30.09.2008			
		Големи банки	Средни банки	Мали банки	Вкупно	Големи банки	Средни банки	Мали банки	Вкупно
Секторска структура	Претпријатија	70,7%	27,3%	2,0%	100,0%	71,5%	26,5%	2,0%	100,0%
	Население	64,5%	33,1%	2,4%	100,0%	65,2%	32,5%	2,3%	100,0%
	Други клиенти	66,9%	7,4%	25,7%	100,0%	65,7%	9,7%	24,6%	100,0%
Рочна структура	Краткорочни	75,0%	22,5%	2,5%	100,0%	76,0%	22,0%	2,0%	100,0%
	Долгорочни	64,6%	33,9%	1,5%	100,0%	65,0%	33,3%	1,7%	100,0%
	Достасани	43,8%	52,1%	4,1%	100,0%	51,3%	43,5%	5,2%	100,0%
	Нефункционални	74,5%	17,8%	7,7%	100,0%	75,4%	17,2%	7,4%	100,0%
Валутна структура	Денарски	67,8%	27,8%	4,4%	100,0%	69,6%	26,2%	4,2%	100,0%
	Денарски со валутна клаузула	64,6%	34,7%	0,7%	100,0%	64,2%	34,8%	1,0%	100,0%
	Девизни	74,2%	25,7%	0,1%	100,0%	74,4%	25,5%	0,1%	100,0%

Распределбата на кредитите на нефинансиските субјекти по одделните групи банки покажува дека групата големи банки во третиот квартал од 2008 година главно го зајакна своето пазарно учество. Имено, во третиот квартал на 2008 година групата големи банки ја забележа највисоката стапка на раст на вкупните кредити од 8,5%. Групите средни и мали банки забележаа квартален пораст на кредитите од 5,0% и 3,7%, соодветно. Различните квартални стапки на раст на кредитната активност кај одделните групи банки влијаеа

промените во секторската, рочната и валутната структура на кредитите да бидат во насока на зацврстување на улогата на групата големи банки.

Табела бр. 6

Структурни карактеристики на кредитите на нефинансиските субјекти кај одделните групи банки

Структури на кредитите		30.06.2008			30.09.2008		
		Големи банки	Средни банки	Мали банки	Големи банки	Средни банки	Мали банки
Секторска структура	Претпријатија	62,2%	55,6%	53,2%	61,9%	54,9%	53,6%
	Население	37,3%	44,3%	41,1%	37,6%	44,9%	40,7%
	Други клиенти	0,5%	0,1%	5,7%	0,5%	0,2%	5,7%
	Вкупно	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Рочна структура	Краткорочни	34,0%	23,6%	34,0%	34,6%	24,0%	29,0%
	Долгорочни	57,7%	70,1%	40,5%	57,3%	70,2%	45,7%
	Достасани	0,8%	2,1%	2,1%	0,9%	1,9%	3,0%
	Нефункционални	7,5%	4,2%	23,4%	7,2%	3,9%	22,3%
	Вкупно	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Валутна структура	Денарски	44,9%	42,6%	88,4%	43,9%	39,6%	84,5%
	Денарски со валутна клаузула	29,8%	37,1%	10,6%	30,3%	39,3%	14,7%
	Девизни	25,3%	20,3%	1,0%	25,8%	21,1%	0,8%
	Вкупно	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Структурната анализа на кредитите според секторот, рочноста и валутата кај одделните групи банки покажува дека кредитите на претпријатија, долгорочните кредити и кредитите со валутна компонента се доминантни позиции кај сите групи банки. Исклучок претставува валутната структура на кредитите кај групата мали банки, во која денарските кредити имаат најголемо учество. Во однос на 30.06.2008 година, следејќи го општиот тренд на ниво на банкарскиот систем, кај групите големи и средни банки се намалува учеството на кредитите одобрени на претпријатија за сметка на кредитите одобрени на населението. Наспроти тоа, во третиот квартал од 2008 година кај групата мали банки се зголемува учеството на кредитната активност кон секторот „претпријатија“.

2.3. Депозитна активност на банките

2.3.1. Структура на депозитната база (секторска, рочна и валутна)

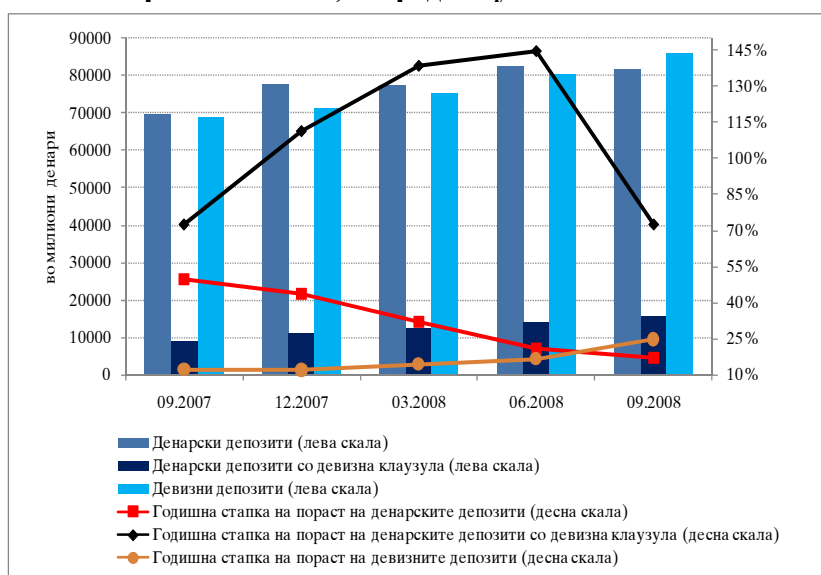
Депозитите на населението, со своето учество од **58,5%** во вкупните депозити, и понатаму претставуваат главната компонента во вкупните извори на финансирање на банките. Во текот на 2008 година, депозитите на населението продолжија да растат, забележувајќи најголем апсолутен и релативен квартален пораст (5.629 милиони денари, или за 5,5%) во текот на третиот квартал, а во вкупниот пораст на депозитите на нефинансиските лица кај банките придонесоа со 82,1%. За споредба, во текот на третиот квартал од 2007 година, овие депозити се зголемиле за 4.337 милиони денари, или за 5,2%. Годишниот раст (септември 2008 година/ септември 2007 година) на депозитите на населението изнесуваше 20.168 милиони денари, или 23,1%. **Депозитите на претпријатијата** учествуваат со 35,8% во вкупните депозити, претставувајќи втор најголем извор на средства. На квартална основа, тие забележаа пораст од 1.661 милион денари, или за 2,6%, така придонесувајќи со 24,2% во вкупниот квартален пораст на депозитите на нефинансиските лица. На годишна основа, депозитите на претпријатија се зголемија за 14.053 милиони денари, или за 27,1%.

Трендот на постепеното зголемување на рочноста на депозитите на банките продолжи и во текот на третиот квартал од 2008 година. И покрај постојаното зголемување на учеството на долгорочните депозити, најголем придонес за растот на вкупните депозити имаа депозитите на населението на краток рок. Неповолната рочност се задржа како карактеристика на депозитите на банките. Најголемиот дел (92,6%) од вкупните депозити се со рочност до една година, од нив 57,4% се краткорочни депозити, а остатокот се депозити по видување⁸. Во овој квартал, краткорочните депозити забележаа најголем апсолутен пораст од 4.424 милиони денари, со што условија 64,5% од кварталниот пораст на вкупните депозити. Ваквиот пораст, речиси во целост е резултат на кварталниот пораст на девизните депозити на населението на краток рок, кои условија 94,5% од вкупниот пораст на депозитите на краток рок. Долгорочните депозити забележаа највисока квартална стапка на пораст од 16,2%, со што детерминираа речиси една третина од кварталниот пораст на вкупните депозити. За споредба, стапките на пораст на депозитите по видување и краткорочните депозити беа пониски и изнесуваа 0,8% и 4,7%, соодветно. Порастот на долгорочните депозити придонесе за зголемување на нивното структурно учество во вкупните депозити од 6,6% (крај на јуни, 2008 година) на 7,3% (крај на септември, 2008 година). Ваквиот пораст, во најголем дел (околу 68%) е резултат на порастот на долгорочните депозити на населението (и тоа особено на девизните депозити).

Во текот на третиот квартал од 2008 година, девизните депозити и денарските депозити со девизна клаузула продолжија да растат. Наспроти нив, денарските депозити на квартална основа забележаа опаѓање, што услови одредени промени во валутната структура на депозитите.

Девизните депозити забележаа квартален раст од 5.798 милиони денари, или за 7,2% и имаа најголем придонес (84,6%) во вкупниот квартален пораст на депозитите. Високиот пораст на девизните депозити во третиот квартал од оваа година, услови најголем апсолутен годишен пораст (16.993 милиони денари) и највисока годишна стапка на пораст (24,6%) во споредба со претходните четири квартали. Наспроти нив, денарските депозити забележаа квартално намалување за 773 милиони денари (0,9%), додека на годишна основа имаа најмал годишен пораст (12.088 милиони денари, или за 17,3%) во споредба со претходните четири квартали. За споредба, во претходните три квартали годишните стапки на пораст на денарските депозити се движеа во интервал од 20,8% до 50%. Намалувањето на денарските депозити во овој квартал, услови одредени поместувања во валутната структура на вкупните депозити. Наспроти досегашното повисоко структурно учество на денарските депозити (кој тренд започна од јуни, 2007 година), од овој квартал, девизните

Графикон бр. 13
Движење на депозитите на нефинансиските лица на ниво на банкарскиот систем, според валутната компонента

забележаа квартално намалување за 773 милиони денари (0,9%), додека на годишна основа имаа најмал годишен пораст (12.088 милиони денари, или за 17,3%) во споредба со претходните четири квартали. За споредба, во претходните три квартали годишните стапки на пораст на денарските депозити се движеа во интервал од 20,8% до 50%. Намалувањето на денарските депозити во овој квартал, услови одредени поместувања во валутната структура на вкупните депозити. Наспроти досегашното повисоко структурно учество на денарските депозити (кој тренд започна од јуни, 2007 година), од овој квартал, девизните

⁸ Депозитите по видување ги вклучуваат и депозитните пари (трансакциските сметки на физичките и на правните лица).

депозити, иако незначително, имаат повисоко учество во структурата на вкупните депозити. Така, 46,8% се девизни, а 44,6% се денарски депозити. Остатокот од 8,6% се однесува на денарските депозити со девизна клаузула. Тие се зголемија за 1.833 милиони денари, или за 13,1% на квартална основа и предизвикаа речиси една третина од вкупниот пораст на депозитите. Порастот во најголема мера е детерминиран од порастот на депозитите на еден депонент кај една банка. На годишна основа, денарските депозити со девизна клаузула забележаа пораст од 6.684 милиони денари или за 72,8%.

Табела бр. 7

Распределба на депозитите по групи банки на 30.09.2008 година

Групи банки	Секторска структура				Рочна структура			Валутна структура	
	Претпријатија	Население	Јавен сектор	Други комитенти	По видување	Краткорочни	Долгорочни	Денарски	Девизни
Големи банки	66,4%	75,2%	80,9%	63,9%	74,1%	72,5%	51,3%	67,9%	75,7%
Средни банки	31,0%	22,7%	10,8%	28,0%	22,2%	25,9%	44,7%	28,5%	22,8%
Мали банки	2,6%	2,0%	8,3%	8,1%	3,7%	1,5%	4,0%	3,5%	1,5%

Распределбата на депозитите по групи банки покажува дека на групата големи банки ѝ отпаѓаат околу три четвртини од вкупните депозити на населението, од вкупните депозити по видување на краток рок и од вкупните девизни депозити.

Табела бр. 8

Структура на депозитите на нефинансиските лица по групи банки на 30.09.2008 година

Групи банки	Секторска структура					Рочна структура				Валутна структура		
	Претпријатија	Население	Јавен сектор	Други комитенти	Вкупно	По видување	Краткорочни	Долгорочни	Вкупно	Денарски	Девизни	Вкупно
Големи банки	33,3%	61,5%	1,0%	4,2%	100,0%	40,8%	53,9%	5,3%	100,0%	50,5%	49,5%	100,0%
Средни банки	43,0%	51,5%	0,4%	5,2%	100,0%	33,9%	53,5%	12,7%	100,0%	58,7%	41,3%	100,0%
Мали банки	36,1%	46,0%	2,9%	14,9%	100,0%	57,1%	31,5%	11,4%	100,0%	72,9%	27,1%	100,0%

Депозитите на населението имаат доминантно учество во структурата на депозитите на секоја од групите банки, при што групата средни банки има поизбалансирана секторска структура на депозитите. Долгорочните депозити имаат релативно поголемо значење во рочната структура на депозитите кај групата средни банки. Во валутната структура на депозитите кај групата мали банки, денарските депозити претставуваат доминантна компонента.

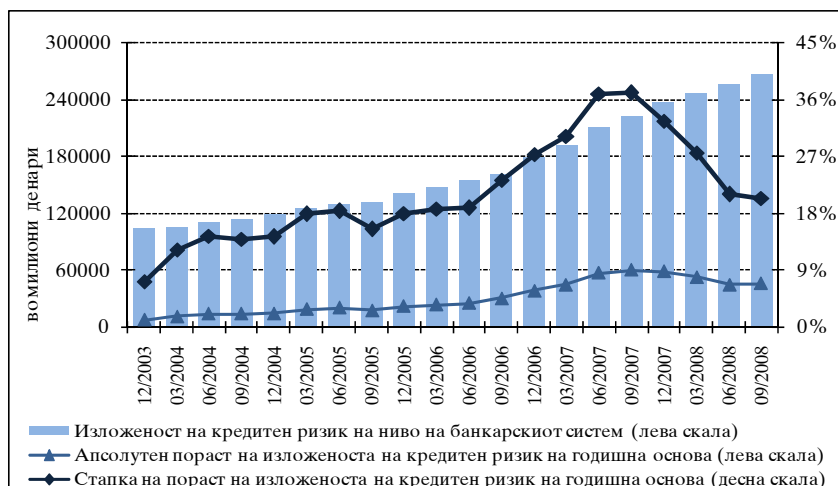

3. Ризици во банкарското работење

3.1. Изложеност на кредитен ризик

По забавувањето на растот, присутно во изминатите неколку квартали, во третиот квартал од 2008 година се забележува непроменета стапка на пораст на изложеноста на кредитниот ризик на банкарскиот сектор, во однос на претходниот квартал. На 30.09.2008 година, вкупната изложеност на кредитен ризик изнесува 268.068 милиони денари, што претставува квартален пораст за 11.192 милиони денари, или за 4,4% (идентична квартална стапка на пораст во вториот квартал од 2008 година). Споредено со 30.09.2007 година, остварен е пораст за 45.404 милиони денари, или за 20,4%, што претставува речиси идентична годишна стапка на пораст со онаа забележана на 30.06.2008 година (20,9%).

Графикон бр. 14
Движење и пораст на изложеноста на кредитен ризик на ниво на банкарскиот систем

миллиони денари, или за 20,4%, што претставува речиси идентична годишна стапка на пораст со онаа забележана на 30.06.2008 година (20,9%).

Табела бр. 9

Состојба и промена на изложеноста на кредитен ризик, по групи банки

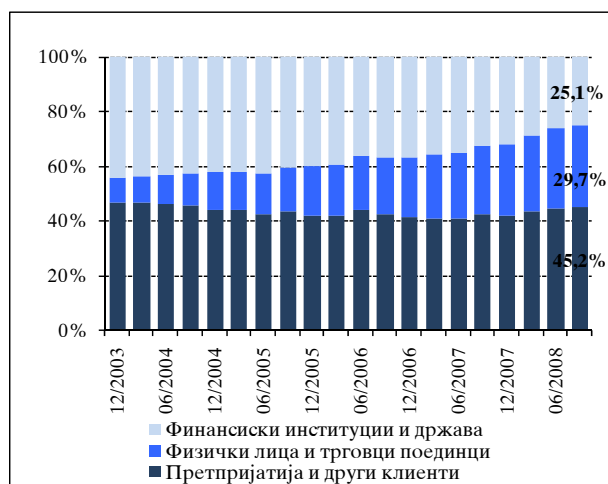
Група банки	Износ (во милиони денари)			Структура (во %)			Квартална промена (30.09.2008/30.06.2008)			Годишна промена (30.09.2008/30.09.2007)		
	30.09.2007	30.06.2008	30.09.2008	30.09.2007	30.06.2008	30.09.2008	Во милиони денари	Во %	Учество во промената	Во милиони денари	Во %	Учество во промената
	Големи банки	152.943	179.021	186.574	68,7%	69,7%	69,6%	7.553	4,2%	67,5%	33.631	22,0%
Средни банки	55.603	65.598	69.388	25,0%	25,5%	25,9%	3.790	5,8%	33,9%	13.785	24,8%	30,4%
Мали банки	14.121	12.260	12.109	6,3%	4,8%	4,5%	-151	-1,2%	-1,3%	-2.012	-14,2%	-4,4%
Вкупно:	222.667	256.879	268.071	100,0%	100,0%	100,0%	11.192	4,4%	100,0%	45.404	20,4%	100,0%

Доминантно учество во вкупната изложеност на кредитен ризик и во нејзиниот квартален пораст има групата големи банки. Оваа група банки забележа најголем апсолутен квартален пораст од 7.553 милиони денари, со што услови 67,5% од вкупниот пораст на изложеноста на кредитен ризик и го задржа доминантното учество од 69,2% во вкупната изложеност на кредитен ризик на банкарскиот систем. Најголем релативен пораст на изложеноста на кредитен ризик, како и во претходните квартали забележа групата средни банки, чијашто изложеност на кредитен ризик во третиот квартал од 2008 година порасна за 5,8%. Сепак, се забележува забавување на релативната промена на изложеноста на кредитен ризик кај оваа група банки (на 30.06.2008 година кварталната стапка на пораст изнесуваше 7%). Од друга страна забавувањето на растот на вкупната кредитна изложеност во извесна мера е ублажено преку кварталниот пораст на пласманите во странски банки, кој детерминира повеќе од 60% од вкупниот квартален пораст на изложеноста на кредитен ризик кај групата средни банки. Во истиот период (30.06.2008 година - 30.09.2008 година), групата мали банки забележа намалување на изложеноста на кредитен ризик.

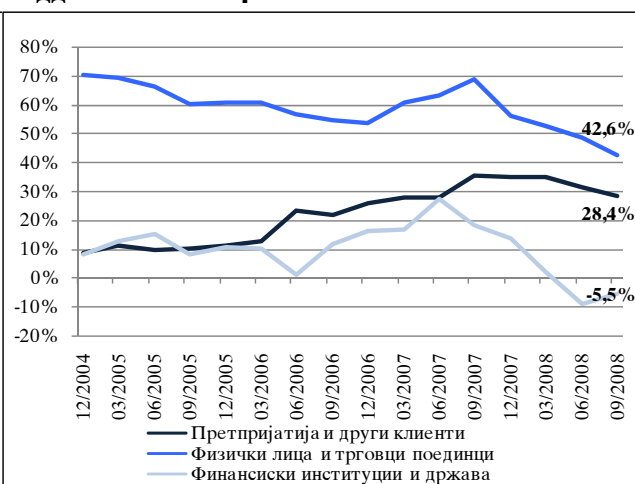
Во третиот квартал од 2008 година продолжи трендот на пораст на учеството на изложеноста кон нефинансиските лица во вкупната кредитна изложеност на банкарскиот

систем, за сметка на намалувањето на учеството на изложеноста кон финансиските институции и државата. Изложеноста кон секторот „претпријатија и други клиенти“ и понатаму има највисоко структурно учество од 45,2%, што споредено со 30.06.2008 година, претставува пораст од 0,3 процентни поени. Во истиот период, учеството на изложеноста кон населението и трговците-поединци се зголеми за 0,6 процентни поени⁹ и изнесува 29,7%. Ваквите структурни промени се одраз на повисоките годишни стапки на пораст на изложеноста кон нефинансиските лица, особено кон секторот „население и трговци поединци“ во изминатите неколку години.

Графикон бр. 15
Секторска структура на изложеноста на кредитен ризик

Графикон бр. 16
Годишни стапки на промена на изложеноста на кредитен ризик кон одделните сектори

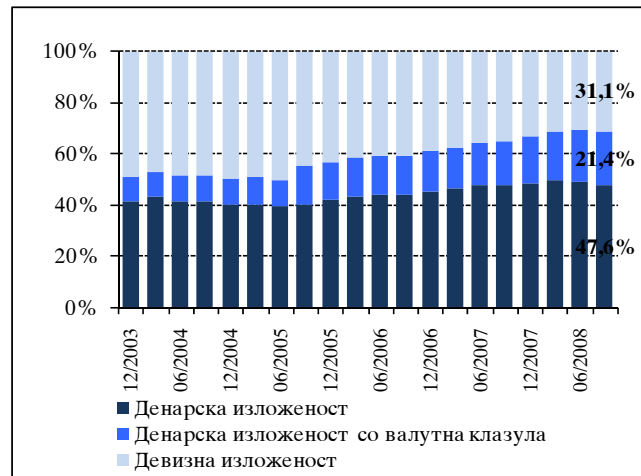

Трендот на забавување на растот карактеристичен за вкупната изложеност на кредитен ризик, може да се забележи и кај сите одделни сектори, особено кај секторот „финансиски институции и држава“, каде почнувајќи од 30.06.2008 година, се забележуваат негативни годишни стапки на промена на вкупната изложеност. Кварталните промени на изложеноста кон нефинансиските сектори ги задржуваат истите карактеристики како во претходните квартали. Така, и во третиот квартал од 2008 година најголем квартален апсолутен пораст од 5.743 милиони денари забележа изложеноста кон претпријатијата и другите клиенти, додека највисока стапка на пораст од 6,6% забележа изложеноста на кредитен ризик кон секторот „население и трговци-поединци“. Од друга страна, изложеноста кон секторот „финансиски институции и држава“, за разлика од двата претходни квартали, забележува минимално нагорно придвижување (квартален пораст од 0,8%), пред сè како резултат на зголеменото пласирање средства во странски банки.

⁹ Доминантен дел, од 94,4%, од изложеноста кон населението и трговците-поединци се однесува на изложеноста на кредитен ризик кон населението. Во однос на 30.06.2008 година, изложеноста кон населението забележа пораст од 6,9% и детерминира 98,4% од кварталниот пораст на вкупната изложеност на кредитен ризик кон секторот „население и трговци-поединци“. Во истиот период, изложеноста кон трговците-поединци се зголеми за 1,8%.

Валутната структура на изложеноста на кредитен ризик е речиси непроменета во однос на претходниот квартал. На крајот на септември 2008 година, нешто помалку од половина од вкупната изложеност на кредитен ризик на банкарскиот систем отпаѓа на денарската изложеност. Карактеристично за третиот квартал од 2008 година е минималното зголемување (за 0,3 процентни поени) на учеството на девизната изложеност, за разлика од неговиот постојан надолен тренд во изминатите неколку години. Оваа промена пред сè се јавува како резултат на споменатиот пораст на средствата пласирани кај странски банки. Од аспект на валутната структура на изложеноста на кредитен ризик, најголем квартален апсолутен пораст (5.142 милиони денари) и релативен пораст (9,8%) забележа денарската изложеност со девизна клаузула.

Графикон бр. 17
Валутна структура на изложеноста на кредитен ризик

на кредитен ризик, најголем квартален апсолутен пораст (5.142 милиони денари) и релативен пораст (9,8%) забележа денарската изложеност со девизна клаузула.

Ефекти од промената на цените на хартиите од вредност врз банкарскиот систем во Република Македонија

Глобалната надолна корекција на цените, која во изминатиот период од година и пол, ги карактеризира развиените пазари на капитал, во одреден степен се рефлектира и на релативно „помладите“ пазари на капитал, вклучително и пазарот во Република Македонија. Во услови на интензивно намалување на пазарната цена на хартиите од вредност (пред сè акциите), се наметнува потребата за оценка на евентуалните негативни ефекти на работењето и остварувањата на банкарскиот систем во земјата. Три можни канали на пренос на негативните ефекти се: намалувањето на вредноста на портфолиото на сопственички хартии од вредност во активата на банките, намалувањето на вредноста на хартиите од вредност воспоставени како колатерал за одредена кредитна изложеност на банките и индиректниот негативен ефект од евентуално влошување на кредитоспособноста на клиентите коишто користат кредити за тргување со хартии од вредност. Последниот начин на пренос на негативните ефекти врз работењето на банките е невозможно да се измери поради нерасположливоста на податоците за износот на кредити искористени за тргување со хартии од вредност.

Можните негативни ефекти од првиот начин на пренос се крајно ограничени, во услови кога портфолиото на сопственички хартии од вредност на 30.09.2008 година учествува со минимални 0,5% во активата на банкарскиот систем. Дополнително на тоа, најголем дел од овие хартии на вредност се вложувања на банките во поврзани субјекти, со кои банките не тргуваат, а во своите биланси ги евидентираат по набавна вредност. Следствено на тоа, тековната надолна корекција на цените на акциите на пазарот на капитал немаше негативни ефекти врз вредноста на средствата на банкарскиот систем на Република Македонија.

Независно од тоа што воспоставеното обезбедување не е и не треба да претставува примарен извор на отплата на кредитната изложеност, при евентуална целосна или делумна ненаплатливост на изложеноста, намалувањето на неговата вредност може да има негативни ефекти врз остварувањата на банките. И покрај изразениот пад на пазарните цени на хартиите од вредност, негативните последици и од овој канал на пренос, во банкарскиот систем на Република Македонија се сведени на минимум. На 30.09.2008 година само 0,5% од вкупната изложеност на кредитен ризик е обезбедена со одреден тип хартија од вредност. На истиот датум, четиринаесет банки имаат изложеност обезбедена со хартии од вредност, при што овој процент се движи во интервал од 0,01% до 2,6% по поединечни банки. Најголем дел од 96,2% од хартиите од вредност коишто се прифатени како обезбедување се акции издадени од домашни правни лица, а остатокот од 3,8% се обврзници издадени од Република Македонија. Повеќето банки ги користат хартиите од вредност, а особено

акциите како дополнително обезбедување. Имено, на 30.09.2008 година за 76,8% од изложеноста обезбедена со акции е воспоставен и друг вид обезбедување. Изложеноста којашто е обезбедена единствено со акции претставува само 0,2% од вкупната изложеност на кредитен ризик на 30.09.2008 година.

3.1.1. Ниво на ризичност и показатели за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик на банкарскиот систем

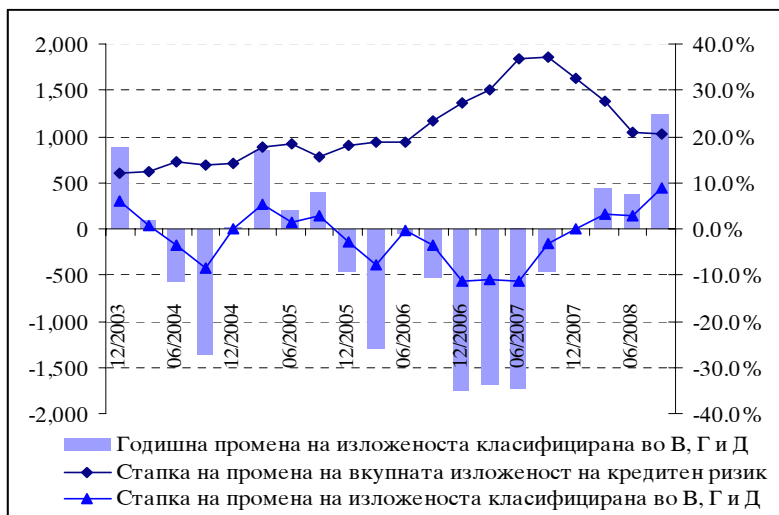
На крајот на третиот квартал од 2008 година е прекинат трендот

на подобрување на квалитетот на кредитното портфолио на банкарскиот систем, односно доаѓаат до израз првите знаци на зголемување на неговата ризичност. Ова влошување, од една страна, се јавува во услови на забавување на растот на кредитната изложеност, коешто започна на крајот на 2007 година. Од друга страна, тоа е резултат на т.н. „зреење“ на кредитното портфолио формирано при

порелаксирани услови за кредитирање, карактеристични за изминатиот период. Анулирањето на првичниот ефект на подобрување на квалитетот на кредитното портфолио во услови на силен пораст на кредитирањето, односно созревањето на кредитното портфолио јасно се согледува преку анализата на годишните промени на вкупната изложеност на кредитен ризик и изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“. Имено, до крајот на 2007 година е присутен силен пораст на вкупното кредитно портфолио на банките, наспроти постојаното намалување на изложеноста класифицирана во трите категории со повисок степен на ризичност. Меѓутоа, од 31.12.2007 година почнува да се забележува намалување на позитивната разлика меѓу двете стапки на промена. На 30.09.2008 година, стапката на годишен пораст на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ изнесува 8,8% и е пониска од стапката на годишен пораст на вкупната изложеност на кредитен ризик за 11,6 процентни поени, за разлика од средината на 2007 година кога разликата меѓу двете стапки достигнуваше и до 48,2 процентни поени. На крајот на септември 2008 година се забележува и најголем апсолутен годишен пораст на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во износ од 1.242 милиони денари, во споредба со претходните квартали (графикон бр. 18). Тој е во целост условен од апсолутниот пораст на оваа изложеност во третото тримесечје од 2008 година (1.376 милиони денари).

Графикон бр. 18

Годишни промени на вкупната изложеност на кредитен ризик и изложеноста со повисок степен на ризичност

Порастот на изложеноста класифицирана во трите категории со повисок степен на ризичност во текот на третиот квартал од 2008 година, имаше негативен одраз на сите показатели за квалитетот на кредитното портфолио на банките. На квартална основа (30.06.2008-30.09.2008 година), речиси сите анализирани показатели за нивото на ризичност на кредитното портфолио на банкарскиот систем бележат влошување. Имено, на 30.09.2008 година учеството на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик изнесува 5,7%, што во споредба со 30.06.2008

година претставува влошување за 0,2 процентни поени. Истовремено, влошување од 2,4 процентни поени се забележува и кај показателот за учеството на нерезервирааниот износ на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во вкупните сопствени средства на банкарскиот систем. Имено, при остварување на екстремното сценарио за целосна ненаплатливост на изложеноста класифицирана во овие три категории со повисок степен на ризичност, за покривање на загубите би биле потребни 19,5% од сопствените средства на банките, за разлика од претходниот квартал кога биле потребни 17,1% од сопствените средства. Притоа, стапката на адекватност на капиталот би се намалила од тековните 15% на 12,1%. Сепак, на годишна основа (во споредба со 30.09.2007 година) сè уште е присутно подобрување на показателите за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик.

Табела бр. 10

Показатели за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик

Показатели за кредитниот ризик	30.09.2007	30.06.2008	30.09.2008
Просечно ниво на ризичност	5,8%	5,4%	5,4%
% на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупна изложеност на кредитен ризик	6,4%	5,5%	5,7%
Покриеност на „В“, „Г“ и „Д“ со издвоените резервации за потенцијални загуби	91,5%	98,8%	92,7%
% на нето „В“, „Г“ и „Д“ во сопствените средства	17,6%	17,1%	19,5%

Порастот на издвоените резервации за потенцијални загуби не соодветствуваше со порастот на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“, што доведе до намалување на степенот на покриеност на оваа изложеност со износот на издвоените резервации. Во текот на третиот квартал од 2008 година издвоените резервации за потенцијални загуби се зголемија за 424 милиони денари, или за 3,1%. Во истиот период, изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ порасна за 8,9%. Последователно, на 30.09.2008 година издвоените резервации за потенцијални загуби беа доволни за покривање на 92,7% од изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“, што е за 6,1 процентен поен помалку во однос на претходниот квартал. Намалувањето на степенот на покриеност од една страна се должи на забавувањето на растот на вкупната кредитна изложеност и забавувањето на растот на вкупните издвоени резервации за потенцијални загуби. Од друга страна порастот на изложеноста класифицирана во трите категории со повисок степен на ризичност речиси во целост е условен од порастот на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“ и „Г“, за која се издвојуваат резервации за потенцијални загуби во износ од 25%, односно 50%, што во услови на забрзан пораст на изложеноста во овие две категории на ризик доведува до намалување на степенот на покриеност со издвоените резервации за потенцијални загуби.

Во текот на третото тримесечје од 2008 година банките направија отпис на побарувања, во износ од 201 милион денари, што претставува само 0,1% од изложеноста на кредитен ризик на 30.06.2008 година. Овој износ е помал за 86,7% во однос на побарувањата отпишани во текот на претходниот квартал. Воедно, извршените отписи на побарувања, за разлика од претходните квартали, немаат никакво влијание на показателот за учеството на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик (показателот би изнесувал 5,7% и доколку банките не вршеле отписи во текот на третиот квартал од 2008 година). Во структурата на отпишаните побарувања, побарувањата врз основа на главница доминираат со учество од 64,4%, додека отпишаните побарувања врз основа на камати учествуваат со 35,3%. Од аспект на валутната структура на отпишаните побарувања, доминантно учество од 97,5% имаат денарските побарувања. Отпишаните побарувања од физички лица и нефинансиски правни лица учествуваат со 53,5% и 38,7%, соодветно, во вкупниот износ на побарувања отпишани во третиот квартал од 2008 година. Притоа, 99,3% од отпишаните побарувања на физички

лица се извршени од една банка од групата големи банки, а 85,3% од отпишаните побарувања на нефинансиските правни лица од друга банка од групата големи банки. Во истиот период се наплатени 24 милиони денари претходно отпишани побарувања.

Табела бр. 11

Показатели за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик по групи банки

Показатели за кредитниот ризик	Големи банки			Средни банки			Мали банки		
	30.09.2007	30.06.2008	30.09.2008	30.09.2007	30.06.2008	30.09.2008	30.09.2007	30.06.2008	30.09.2008
Просечно ниво на ризичност	6,3%	5,8%	5,7%	3,5%	3,5%	3,8%	10,0%	8,9%	9,0%
% на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупна изложеност на кредитен ризик	6,7%	5,7%	5,7%	4,3%	4,2%	5,1%	10,9%	9,2%	9,2%
Покриеност на „В“, „Г“ и „Д“ со издвоените резервации за потенцијални загуби	95,4%	103,1%	100,6%	78,5%	83,2%	66,6%	85,9%	98,1%	100,1%
% на нето „В“, „Г“ и „Д“ во сопствени средства	25,1%	22,1%	23,9%	13,7%	15,5%	20,5%	4,4%	3,0%	3,2%

Во третиот квартал од 2008 година е присутно влошување на показателите за нивото на ризичност на кредитното портфолио кај сите групи банки, при што најизразено е кај групата средни банки. И покрај тоа, одредени показатели за кредитниот ризик кај оваа група сè уште се на најниско ниво. Ваквите движења на показателите за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик кај групата средни банки е пред сè резултат на забавувањето на кредитната активност во третиот квартал од 2008 година, којашто во претходните периоди кај оваа група банки имаше најизразена динамика во голем дел проследена и со релаксирање на условите за кредитирање. Притоа најизразено влошување кај групата средни банки се забележува кај степенот на покриеност на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“, со издвоените резервации за потенцијални загуби, којшто на 30.09.2008 година се сведе на ниво од 66,6%. Ова намалување се должи на забавувањето на растот на вкупната кредитна изложеност и забавувањето на растот на издвоените резервации за потенцијални загуби, наспроти изразениот пораст на изложеноста класифицирана во трите категории со повисок степен на ризичност. Имено, во третиот квартал од 2008 година вкупната изложеност на кредитен ризик кај групата средни банки се зголеми за 5,8%, а износот на издвоени резервации за потенцијални загуби за 3,1%. Наспроти тоа, изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ порасна за значителни 28,8% во истиот период. Кај групите големи и мали банки постои целосна покриеност на изложеноста класифицирана во трите категории со повисок степен на ризичност со издвоените резервации за потенцијални загуби. Во однос на 30.06.2008 година, кај групата средни банки се забележува влошување и на показателите за просечното ниво на ризичност и учеството на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик. Од друга страна, кај групите големи и мали банки овие два показателя се речиси непроменети во однос на 30.06.2008 година.

Највисок степен на просечна ризичност на кредитното портфолио и понатаму е карактеристичен за групата мали банки. Сепак, како резултат на нивната висока капитализираност, учеството на нерезервиранит дел од изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во сопствените средства е на најниско ниво. Како и во претходните тримесечја, највисоко ниво на овој показател е карактеристично за групата големи банки, каде што при остварување на екстремно сценарио за целосна ненаплатливост на изложеноста класифицирана во трите категории со повисок степен на ризичност, за покривање на загубите би била потребна околу една четвртина од сопствените средства на овие банки.

Од аспект на валутната структура, влошување на нивото на ризичност на квартална основа се забележува кај сите типови изложеност на кредитен ризик. Притоа, најниско ниво на ризичност и понатаму е присутно кај девизната изложеност на кредитен ризик. Ваквото движење е особено изразено кај денарската и девизната изложеност, каде што кварталната стапка на пораст на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ (4,8% кај денарската и 12,7% кај девизната изложеност) е повеќе од двојно повисока од стапката на раст на вкупната изложеност (1,6% кај денарската и 5,1% кај девизната изложеност).

Табела бр. 12

Ниво на ризичност на изложеноста на кредитен ризик, според валутната структура

Показател	Денарска изложеност на кредитен ризик			Денарска изложеност на кредитен ризик со девизна клаузула			Девизна изложеност на кредитен ризик		
	30.09.2007	30.06.2008	30.09.2008	30.09.2007	30.06.2008	30.09.2008	30.09.2007	30.06.2008	30.09.2008
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	8,6%	6,8%	7,0%	7,5%	6,8%	6,9%	2,7%	2,4%	2,6%
Учество на нефункционални кредити во вкупна изложеност на кредитен ризик	6,3%	5,1%	5,0%	6,4%	4,9%	5,3%	2,0%	1,8%	1,8%
% на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност без да се земе ефектот од извршените отписи во првите три квартали од 2008 година		7,1%	7,4%		7,0%	7,0%		2,4%	2,6%

Стрес-тест анализа за отпорноста на банките на кредитен ризик

Сценариото за оценка на максималниот можен пораст на кредитната активност, без притоа да се загрози законски определената минимална стапка на адекватност на капиталот, упатува на постојано намалување на максималниот можен пораст на вкупните кредити. Ваквиот тренд е присутен на ниво на целиот банкарски систем, како и на ниво на одделните групи банки, особено групата средни банки. На 30.09.2008 година, вака дефинираната стапка на максимален можен пораст на вкупните кредити на ниво на банкарскиот систем изнесува 49,1%, додека кај поединечните банки се движи во интервал од 17,6% до 1.163,4%. Само за споредба, на 30.09.2008 година, остварените годишни стапки на пораст на кредитите кај пет банки (две големи и три средни банки) веќе ги надминуваат вака проценетите максимални стапки на можен иден пораст на кредитите.

Табела бр. 13

Можни стапки на пораст на кредитите без притоа да се загрози законски определената минимална стапка на адекватност на капиталот

Датум	Цел банкарски систем	Големи банки	Средни банки	Мали банки
30.06.2007	66,0%	32,3%	104,5%	374,4%
30.09.2007	66,1%	33,3%	95,2%	410,3%
31.12.2007	60,5%	34,2%	83,2%	457,7%
31.03.2008	55,6%	32,0%	73,7%	449,6%
30.06.2008	52,5%	30,4%	69,1%	475,0%
30.09.2008	49,1%	28,5%	60,2%	350,4%

Од друга страна, по одделни банки, процентот на премин на редовни во нефункционални кредити (без да се загрози солвентноста кај банките) се движи во интервал од 3,2% до 296%. Притоа, солвентната позиција на десет банки не би била загрозена и доколку повеќе од 20% од редовните кредити добијат нефункционален карактер.

*Оваа стрес-тест анализа поаѓа од претпоставките дека макроекономското опкружување останува непроменето и дека се задржува истата структура на новоодобрените кредити, од аспект на нивото на ризичност и од аспект на валутата, како и на 30.09.2008 година.

3.1.1.1. Квалитет на изложеноста на кредитен ризик кон секторот „претпријатија и други клиенти“

На крајот на третиот квартал од 2008 година доаѓаат до израз првите знаци на зголемување на степенот на ризичност на кредитно портфолио на банкарскиот систем кон секторот „претпријатија и други клиенти“. Така, во однос на 30.06.2008 година учеството на изложеноста на кредитен ризик класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност кон овој сектор, забележа пораст за 0,3 процентни поени. Сепак, на годишно ниво (во споредба со 30.09.2007 година) сè уште е присутно намалувањето на степенот на ризичност на кредитното портфолио кон секторот „претпријатија и други клиенти“.

Табела бр. 14

Показатели за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик кон претпријатијата и другите клиенти

Показатели за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик	Датум	Индустија	Земјоделство, лов и шумарство	Градежништво	Трговија на големо и мало	Сообраќај, складирање и врски	Вкупна изложеност кон претпријатија и други клиенти
Просечно ниво на ризичност	30.09.2008	10,4%	16,8%	7,6%	6,8%	5,4%	8,5%
	30.06.2008	10,3%	17,6%	7,4%	7,0%	5,5%	8,5%
	30.09.2007	11,1%	18,1%	7,9%	7,9%	5,9%	9,2%
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик	30.09.2008	10,6%	16,3%	9,3%	6,6%	5,8%	8,5%
	30.06.2008	10,2%	17,5%	8,5%	6,5%	5,8%	8,2%
	30.09.2007	13,0%	18,7%	11,3%	6,5%	4,5%	9,8%
Покриеност на В, Г и Д со издвоените резервации за потенцијални загуби	30.09.2008	98,4%	103,2%	81,3%	103,0%	93,6%	99,1%
	30.06.2008	101,5%	100,5%	87,6%	108,7%	94,9%	103,9%
	30.09.2007	85,0%	96,8%	69,8%	121,5%	130,6%	94,8%

На ниво на поединечните дејности, во третиот квартал од 2008 година, зголемувањето на нивото на ризичност е изразено кај изложеноста на банкарскиот систем кон дејностите „индустија“ и „градежништво“. И покрај тоа, во споредба со 30.09.2007 година сè уште е присутно намалување на степенот на ризичност на кредитното портфолио кон овие две дејности. Сепак, особено е значајно да се види како ќе се одрази намалената надворешна побарувачка врз реалниот сектор во Република Македонија, а со тоа и врз квалитетот на кредитното портфолио на банките. Очекуваното натамошно забавување на економската активност во светски рамки, а особено неповолната конјunktура на светскиот пазар на метали и очекувањата за нејзино натамошно влошување може да доведат до натамошно значително влошување на квалитетот на кредитната изложеност кон претпријатијата и воопшто вкупната кредитна изложеност на банките. Само за илустрација, трите најголеми кредитокорисници од дејноста „индустија“, коишто на 30.09.2008 година учествуваат со 11,8% во изложеноста кон оваа дејност и со 10,2% во изложеноста кон преработувачката индустрија, се претпријатија од металургијата¹⁰. На 30.09.2008 година тие се класифицирани во категоријата со најнизок степен на ризичност („А“). Нивната евентуална прекласификација, на пример, во категоријата на ризик „В“ значително би влијаела на показателите за ризичност на кредитното портфолио на банките. Така, просечната ризичност на изложеноста кон индустријата, од тековните 10,4% би се зголемила на 12,7%, додека учеството на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната кредитна изложеност кон индустријата би пораснало за 13,5 процентни поени и би достигнало 24,1%.

Извесно влошување на квалитетот на изложеноста на банките на кредитен ризик кон претпријатијата и другите клиенти се согледува и преку анализата на квалитетот на

¹⁰ Воедно, овие претпријатија се три од четирите најголеми кредитокорисници со учество од 1,8% во вкупната изложеност на кредитен ризик на ниво на целиот банкарски сектор (вклучувајќи ги сите дејности).

т.н. „старо кредитно портфолио“, односно иземајќи го ефектот од новоодобрените кредити на овој сектор во периодот од 30.09.2007-30.09.2008 година. Имено, транзициската матрица за нефинансиските правни лица¹¹, во овој едногодишен период, упатува на пораст на учеството на изложеноста класифицирана во категориите „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик, од 8,5% на крајот на септември 2007 година, на 8,9% на крајот на септември 2008 година.

3.1.1.2. Квалитет на изложеноста на кредитен ризик кон секторот „население“

Квалитетот на изложеноста на банките на кредитен ризик кон секторот „население“ бележи влошување. На крајот на третиот квартал од 2008 година, учеството на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик кон населението бележи зголемување за 0,3 процентни поени во однос на 30.06.2008 година. Влошувањето на овој показател се должи на релативно високиот квартален пораст на изложеноста на кредитен ризик кон овој сектор со повисок степен на ризичност, за 12,9% (или за 386 милиони денари). Истовремено степенот на покриеност на изложеноста класифицирана во пониските категории на ризик со издвоените резервации за потенцијални загуби се намали за 3,6 процентни поени на квартална основа, до нивото од 77,3%.

Табела бр. 15

Показатели за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик кон населението

Показатели за квалитетот на изложеноста на кредитен ризик	Датум	Кредити за станбен и деловен простор	Потрошувачки кредити	Негативни салда по тековни сметки	Кредитни картички	Автомобилски кредити	Други кредити	Вкупна изложеност кон население
Учество на „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната кредитна изложеност	30.09.2008	3,5%	9,5%	5,2%	3,9%	3,8%	5,2%	5,7%
	30.06.2008	4,3%	8,5%	5,0%	3,8%	4,3%	4,3%	5,4%
	30.09.2007	5,2%	6,6%	6,4%	3,2%	4,4%	8,6%	5,4%
Просечно ниво на ризичност	30.09.2008	4,1%	5,6%	4,5%	3,2%	3,5%	6,3%	4,4%
	30.06.2008	4,6%	5,5%	4,2%	3,2%	4,2%	5,9%	4,4%
	30.09.2007	5,3%	5,1%	4,8%	2,7%	4,8%	7,9%	4,5%
Покриеност на „В“, „Г“ и „Д“ со издвоените резервации за потенцијални загуби	30.09.2008	118,8%	58,2%	85,6%	80,9%	93,1%	119,9%	77,3%
	30.06.2008	105,2%	65,0%	83,4%	83,4%	96,9%	134,7%	80,9%
	30.09.2007	101,7%	76,6%	75,5%	84,1%	108,5%	92,4%	84,4%

Во третиот квартал од 2008 година, нивото на ризичност се зголемува кај изложеноста врз основа на потрошувачки кредити, негативни салда по тековни сметки, кредитни картички и други кредити. Наспроти тоа, продолжи трендот на подобрување на квалитетот на изложеноста врз основа на кредити за набавка и реновирање станбен и деловен простор и автомобилските кредити. Притоа, како и во претходните квартали, највисоко ниво на ризичност е присутно кај потрошувачките кредити. На 30.09.2008 година, кај овој тип кредитен производ, учеството на изложеноста класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност изнесува 9,5%. Исто така, кај потрошувачките кредити се забележува постојано најнизок степен на покриеност на изложеноста во овие три категории со издвоените резервации за потенцијални загуби. На крајот на третиот квартал од 2008 година степенот на покриеност дополнително се намалува и изнесува 58,2%. Кај потрошувачките кредити и кредитните картички се

¹¹ Транзициската матрица за клиентите - нефинансиски правни лица (претпријатија) се однесува само на нефинансиските правни лица - резиденти, кои банките се должни да ги пријавуваат поединечно во Кредитниот регистар на НБРМ, согласно со „Одлуката за содржината и начинот на функционирање на Кредитниот регистар“ („Службен весник на РМ“ бр. 61/2004 и 25/2007). Оттука, при изработката на транзициската матрица не е земена предвид изложеноста на банките кон другите домашни банки, кон правните лица - нерезиденти (вклучувајќи ги и странските банки) и кон правните лица со вкупна изложеност помала од 500.000 денари. Транзициската матрица за клиентите - нефинансиски правни лица (претпријатија) е прикажана во анекс бр. 6 - Транзициска матрица за клиентите - нефинансиски правни лица.

забележува влошување на показателите за квалитетот на кредитната изложеност и на годишна основа (во споредба со 30.09.2007 година). Наспроти тоа, кај изложеноста врз основа на негативните салда по тековни сметки и другите кредити, на годишна основа, е задржан трендот на намалувањето на степенот на ризичност на кредитното портфолио.

Влошувањето на квалитетот на кредитното портфолио на населението се потврдува и преку анализата на квалитетот на т.н. „старо кредитно портфолио“, односно изземајќи го ефектот од новоодобрените кредити на овој сектор во периодот од 30.09.2007-30.09.2008 година. Врз основа на транзициските матрици за физичките лица¹² за овој период, изложеноста кон физичките лица бележи значително влошување, мерено преку учеството на изложеноста класифицирана во категориите „В“, „Г“ и „Д“ во вкупната изложеност на кредитен ризик кон населението. Имено, овој показател се зголеми од 5,4% на 30.09.2007 година, на 8,1% на 30.09.2008 година.

Битен дел од анализата на кредитниот ризик претставуваат кредитните политики на банките особено во делот што се однесува на определување на прифатливото ниво на сооднос помеѓу висината на обврските на кредитокорисниците и вредноста на воспоставеното обезбедување (т.н. loan-to-value ratio), како и соодносот помеѓу обврските на кредитокорисниците (месечни, квартални или слично) и нивните приходи и/или парични приливи (т.н. „loan-to-income ratio“). Најголем дел од банките, во своите кредитни политики определуваат релативно конзервативни нивоа на прифатливото ниво на сооднос помеѓу висината на обврските на кредитокорисниците - физички лица и вредноста на воспоставеното обезбедување. Најниско ниво на овој сооднос е определено кај кредитите обезбедени со хартии од вредност, меници и/или жиранти, каде што максималното ниво е определено до 50%. Повисоко ниво е определено кај хипотекарните кредити, каде што износот на кредитната изложеност може да достигне најмногу до две третини од вредноста на воспоставеното обезбедување. Кај автомобилските кредити овој сооднос достигнува до 95%, а највисок е кај кредитите обезбедени со депозит, каде што износот на кредитната изложеност може да е во целост еднаков на вредноста на обезбедувањето. Што се однесува до соодносот помеѓу обврските на кредитокорисниците-физички лица (месечни, квартални или слично) и нивните приходи и/или парични приливи, банките најчесто го определуваат на ниво од 33%. За одредени кредитокорисници (доколку станува збор за вработени во банката, лица со месечни примања над одредено ниво и сл.), овој сооднос може да биде и до 50%. Притоа, најголем дел од банките при определување и на двата соодноса (и т.н. „loan-to-value ratio“ и т.н. „loan-to-income ratio“) не прават разграничување според валутниот карактер на обврските, односно истите соодноси важат за обврските во денари, во девизи и во денари со валутна клаузула. Исто така, најголем дел од банките не определуваат различни нивоа на овие два соодноса во зависност од степенот на ризичност на клиентите.

---

¹² Транзициската матрица за физичките лица е изработена земајќи ги предвид само физичките лица - резиденти со изложеност поголема од 150.000 денари, кои банките се должни да ги пријават во Кредитниот регистар на НБРМ, согласно со „Одлуката за содржината и начинот на функционирање на Кредитниот регистар“ („Службен весник на РМ“ бр. 61/2004 и 25/2007). Таа е прикажана во анекс бр. 6 - Транзициска матрица за клиентите - физички лица.

3.2. Ликвидносен ризик

Ликвидносната позиција на банките во Република Македонија, во третиот квартал од 2008 година е задоволителна, но продолжи трендот на намалување на показателите за ликвидноста. Тоа главно произлегува од силниот раст на кредитирањето на подолги рокови во минатите три години, наспроти изразената склоност на домашните депоненти да штедат на пократки рокови. Во услови на зголемување на неизвесноста во економското опкружување, вклучувајќи го и продлабочувањето на финансиската криза во развиените земји, а со тоа и намалувањето на приливите на средства од странски извори, се наметнува потреба од поголем степен на претпазливост во управувањето со ликвидноста од страна на банките. Нивото на ликвидни средства со кои располагаа банките во Република Македонија се покажа доволно за амортизирање на првичната нервоза кај населението предизвикана од општата неизвесност за идните економски случувања и доминацијата на т.н. „негативни вести“ за случувањата на меѓународните финансиски пазари.

3.2.1 Ликвидна и високоликвидна актива

На 30.09.2008 година, просечниот месечен износ¹³ на ликвидната актива¹⁴ изнесува 67.395 милиони денари, а на високоликвидната актива¹⁵ - 41.668 милиони денари. Во третото тримесечје од 2008 година, просечниот месечен износ на ликвидната актива бележи намалување за 374 милиони денари, односно за 0,6%, на квартална основа. Од друга страна, просечниот износ на високоликвидната актива бележи квартален раст за 428 милиони денари, односно за 1,0%. Спротивните движења на ликвидната и високоликвидната актива во најголем дел се должат на процесот на трансформација на краткорочните пласмани во странски банки во пласмани во домашната економија, којшто сепак забележа извесно забавување во текот на третиот квартал од 2008 година. Ова влијаеше во насока на зголемување на учеството на просечниот месечен износ на високоликвидна актива во просечниот месечен износ на ликвидна актива, коешто во третиот квартал на 2008 година изнесува 61,8% и во однос на вториот квартал од 2008 година бележи раст за 0,9 процентни поени.

Во третиот квартал од 2008 година, во валутната структура на ликвидната актива дојде до скромно зголемување на учеството на девизната компонента на ликвидната актива, за сметка на намалувањето на учеството на ликвидната актива во денари. Во текот на третиот квартал од 2008 година, просечното учество на ликвидната актива во девизи во вкупната ликвидна актива се зголеми за 1,8 процентни поени и достигна 47,4%. Сепак, и покрај ова мало придвижување, ликвидната актива во денари, сè уште има поголемо просечно учество во вкупните ликвидни средства. Во третиот квартал од 2008 година, просечниот месечен износ на салдата на кореспондентните сметки и краткорочно пласираните средства во странски банки забележаа намалување за 55 милиони денари, односно за 0,2% во однос на просекот од вториот квартал, но сè уште е поединечна компонента со најголемо учество, создавајќи 43,9% од ликвидната актива. Благајничките записи издадени од НБРМ, и покрај намалувањето за 1.592 милиони денари во третиот квартал од 2008 година, сепак учествуваа со 30,0% во просечниот месечен износ на ликвидната актива. Движењата на компонентите на ликвидната актива укажуваат на тоа

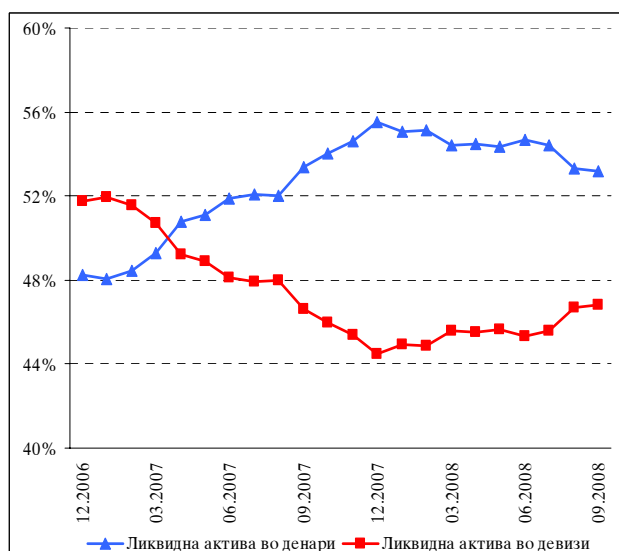
¹³ Анализата на ликвидносниот ризик се заснова врз просечните износи на сите категории од билансот на состојба на банкарскиот систем.

¹⁴ Ликвидната актива, во поширока смисла, ги опфаќа високоликвидната актива, краткорочно пласираните средства кај странски банки и пласманите во други краткорочни должнички хартии од вредност.

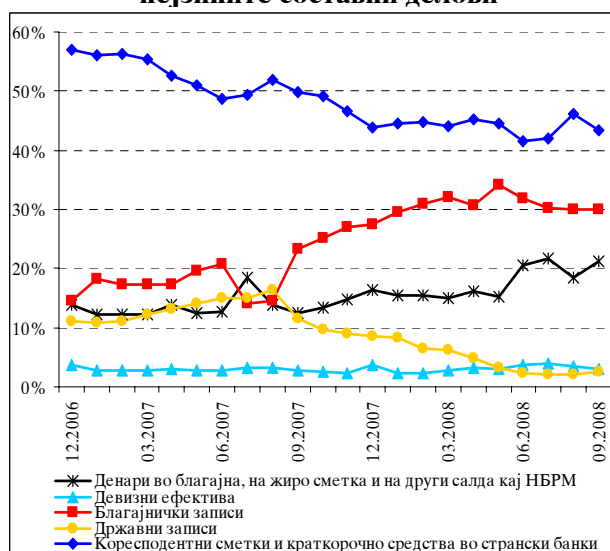
¹⁵ Високоликвидната актива ги опфаќа готовината и салдата кај НБРМ, полагајничките записи на НБРМ, кореспондентните сметки кај странски банки и краткорочните пласмани во хартии од вредност издадени од државата.

дека банките, иако со побавно темпо, продолжија со користењето на својот ликвидносен потенцијал за финансирање на растот на кредитната активност во третиот квартал од 2008 година. Карактерот на рочната и валутната трансформација на активата и пасивата на банките и заострувањето на пристапот и условите за задолжување на меѓународните финансиски пазари, наметнуваат потреба од зголемување на прудентноста во управувањето со ликвидноста од страна на банките.

Графикон бр. 19
Валутна структура на ликвидната актива

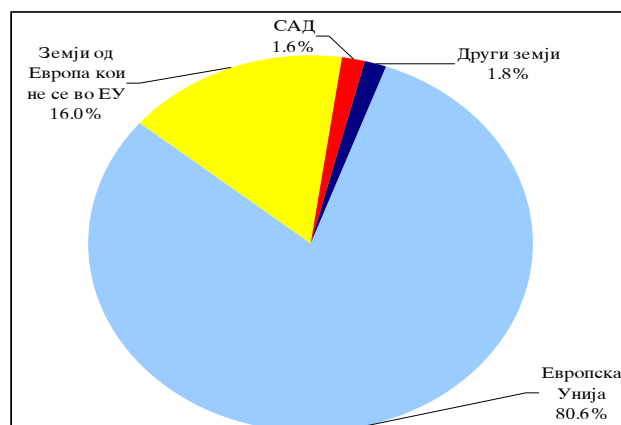
Графикон бр. 20
Структура на ликвидната актива според нејзините составни делови

Групата големи банки го задржа доминантното учество во структурата на ликвидната актива и високоликвидната актива по одделни групи банки. Така, во третиот квартал од 2008 година, групата големи банки учествува со 63,6% и 59,1% во просечните месечни износи на ликвидна и високоликвидна актива на ниво на банкарскиот систем. Групата средни банки учествува со 27,5% и 29,8% во просечните месечни износи на ликвидна и високоликвидна актива, а учеството на групата мали банки изнесува 8,9% и 11,1%, соодветно.

Големината и квалитетот на пласманите на банките од Република Македонија кај странските банки имаат важна улога при оценувањето на ликвидноста на домашните банки, но и сигурноста на севкупното нивно работење. На 30.09.2008 година, пласманите на банките од Република Македонија во странски банки, изнесуваат 502,5 милиони евра¹⁶. Групата големи банки има доминантно учество во пласманите кај странските банки со 68,1%, односно 342 милиони евра, а пласманите на групите средни и мали банки изнесуваат 131,3 милиони евра (26,1%) и 29,0 милиони евра (5,9%), соодветно. На 30.09.2008 година,

Графикон бр. 21
Структура на пласманите во странски банки според земји

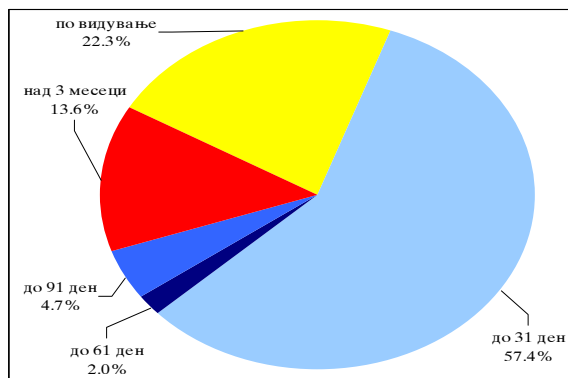

¹⁶ Овој износ ги вклучува коресподентните сметки и краткорочните пласмани во странски банки коишто се вклучени во ликвидната актива, но и долгорочните и наменските пласмани коишто не се составен дел на ликвидната актива.

најголем дел од средствата на домашните банки (80,6%) се пласирани кај странски банки од Европската унија. Во земјите од Европа коишто не се членки на Европската унија се пласирани 16,0%, а остатокот од 3,4% - во земји надвор од европскиот континент (САД, Канада, Австралија и Јапонија). Најголем износ од 129,7 милиони евра е пласиран во банки од Германија, што воедно претставува 25,8% од вкупните пласирани средства во странство. Други земји во чии банкарски системи се пласирани позначајни износи на средства се Италија со 54,9 милиони евра (10,9%), Австрија со 49,6 милиони евра (9,9%), Швајцарија со 36,5 милиони евра (7,2%) и Франција со 33,2 со милиони евра (6,6%).

Најголем дел од пласманите на домашните банки кај странските банки се со краток рок на достасување. Имено, 112 милиони евра, односно 22,3% од вкупниот износ на средствата во странски банки се по видување. На рок од еден месец се орочени 288 милиони евра, односно 57,4% од средствата пласирани во странски банки. Само 13,6% од средствата пласирани во странски банки (68 милиони евра) се со рок на достасување подолг од три месеци. Притоа од вкупниот износ на пласирани средства со рок на достасување подолг од три месеци, 76,2% од средствата се пласирани од три банки во Република Македонија.

Графикон бр. 22
Рочна структура на пласманите во странски банки

Навремениот и сигурен пристап до средствата пласирани во странските банки има суштинско значење за одржување адекватна ликвидност на банките, но и воопшто за непречено работење на банките. Тековната глобална финансиска криза, меѓу другото, исфрли на површина постоење низа слаби точки во поставеноста на развиените финансиски системи. Една од идентификуваните слабости е начинот на кој функционираат меѓународните агенции за кредитен рејтинг и во тие рамки, објективноста и валидноста на тековниот рејтинг на финансиските институции, особено во услови на глобална ликвидносна криза. Сепак, и покрај присуството на јавно изразени сомнежи во заснованоста на добиените рејтинзи на странските финансиски институции, тие сè уште претставуваат главен расположлив податок којшто може да се употреби за оценка на изложеноста на банкарскиот систем на кредитен ризик врз основа на пласманите во странските финансиски институции. Заклучно со 30.09.2008 година, доминантен дел од пласманите на домашните банки во странство (94,1%) се во банки со т.н. инвестициски кредитен рејтинг (БББ- или повеќе). Притоа, повеќе од 70% од овие пласмани се во банки коишто имаат рејтинг А+ или повеќе, односно спаѓаат во категоријата на т.н. „првокласни банки“. Дополнителен фактор што придонесува за сигурноста на пласираните средства во странските банки е и јасно изразената политичка волја во повеќето европски земји за помош на финансиските институции и за нормализирање на случувањата на меѓубанкарските пазари на пари. Сепак, банките во Република Македонија се должни непрекинато и внимателно да ги следат случувањата на меѓународен план и навремено да реагираат во насока на прудентно управување со своите депозити во странските банки.

3.2.2. Показатели за ликвидноста

Трендот на намалување на показателите за ликвидноста продолжи и во текот на третиот квартал од 2008 година. Имено, речиси сите показатели за ликвидноста на банкарскиот систем во анализираниот период забележаа намалување во споредба со претходниот квартал и со третиот квартал од 2007 година. Ориентацијата на банките за зголемување на пазарното учество, главно преку засилен раст на кредитирањето,

претставува основна причина за намалување на показателите за ликвидноста на банкарскиот систем. Во третиот квартал на 2008 година, показателот за просечниот сооднос на кредитите со депозитите на нефинансиските субјекти изнесува 86,2%. Во споредба со истиот период од 2007 година, овој показател бележи зголемување за значителни 10,2 процентни поени. По поединечни групи банки, највисока вредност на просечниот сооднос меѓу кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти, од 97,7%, се забележува кај групата средни банки. Воедно, групата средни банки покажува најизразено годишно зголемување на овој показател, од дури 18,4 процентни поени.

Табела бр. 16

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем и за одделни групи банки

Показатели	Јули - Септември 2007 година	Април - Јуни 2008 година	Јули - Септември 2008 година	Промена (во процентни поени)	
				III квартал 2008 / III квартал 2007	III квартал 2008 / II квартал 2008
Вкупни кредити/Вкупни депозити на нефинансиски субјекти	76,1%	83,8%	86,2%	10,2	2,5
- Големи банки	75,9%	79,8%	82,9%	6,9	3,1
- Средни банки	79,3%	96,5%	97,7%	18,4	1,2
- Мали банки	61,2%	70,8%	67,2%	6,0	-3,6
Ликвидна актива/Вкупна актива	34,8%	28,6%	27,0%	-7,8	-1,6
- Големи банки	32,4%	28,2%	25,9%	-6,5	-2,3
- Средни банки	38,0%	26,1%	25,9%	-12,1	-0,2
- Мали банки	43,5%	46,8%	47,1%	3,6	0,4
Високоликвидна актива/Вкупна актива	19,0%	17,4%	16,7%	-2,4	-0,7
- Големи банки	15,7%	16,1%	14,9%	-0,8	-1,2
- Средни банки	23,8%	16,9%	17,3%	-6,5	0,4
- Мали банки	30,9%	36,4%	36,5%	5,6	0,0
Ликвидна актива/Вкупни обврски	40,6%	32,8%	31,1%	-9,5	-1,7
- Големи банки	36,2%	31,2%	29,0%	-7,2	-2,3
- Средни банки	45,6%	30,4%	29,9%	-15,7	-0,5
- Мали банки	72,0%	85,0%	86,5%	14,5	1,5
Високоликвидна актива/Вкупни обврски	22,2%	20,0%	19,2%	-3,0	-0,7
- Големи банки	17,5%	17,8%	16,6%	-0,9	-1,2
- Средни банки	28,5%	19,7%	20,0%	-8,5	0,3
- Мали банки	51,1%	66,2%	66,9%	15,7	0,7
Ликвидна актива/Краткорочни обврски	48,2%	39,0%	36,8%	-11,4	-2,2
- Големи банки	40,7%	35,5%	32,8%	-7,9	-2,6
- Средни банки	59,9%	39,7%	38,8%	-21,2	-0,9
- Мали банки	113,2%	127,4%	123,6%	10,4	-3,8
Ликвидна актива во девизи/Краткорочни обврски во девизи	52,2%	38,9%	36,2%	-16,0	-2,8
- Големи банки	46,0%	35,8%	32,1%	-13,9	-3,7
- Средни банки	64,3%	42,6%	41,8%	-22,5	-0,8
- Мали банки	122,0%	123,6%	158,5%	36,5	34,9
Ликвидна актива/Вкупни депозити на нефинансиски лица	48,4%	39,0%	37,1%	-11,4	-2,0
- Големи банки	41,8%	35,6%	32,9%	-8,9	-2,7
- Средни банки	58,3%	39,5%	39,8%	-18,4	0,3
- Мали банки	94,3%	127,4%	117,4%	23,1	-10,0
Високоликвидна актива/Вкупни депозити на нефинансиски лица	26,5%	23,8%	22,9%	-3,6	-0,8
- Големи банки	20,3%	20,3%	18,9%	-1,4	-1,4
- Средни банки	36,5%	25,7%	26,7%	-9,8	1,0
- Мали банки	67,0%	99,2%	90,8%	23,8	-8,4
Ликвидна актива/Депозити на население	83,0%	68,5%	63,9%	-19,1	-4,6
- Големи банки	69,9%	59,6%	53,9%	-15,9	-5,7
- Средни банки	105,8%	78,5%	77,9%	-27,9	-0,6
- Мали банки	176,3%	284,1%	272,7%	96,5	-11,4
Ликвидна актива во девизи/Депозити на население во девизи	79,7%	57,6%	52,2%	-27,5	-5,4
- Големи банки	68,6%	51,5%	45,1%	-23,5	-6,3
- Средни банки	105,3%	67,5%	65,2%	-40,0	-2,3
- Мали банки	216,8%	279,7%	244,2%	27,4	-35,4
Високоликвидна актива/Депозити по видување	60,1%	58,7%	58,8%	-1,3	0,1
- Големи банки	45,1%	49,3%	47,4%	2,3	-1,9
- Средни банки	92,5%	71,8%	78,7%	-13,9	6,9
- Мали банки	118,3%	155,7%	147,8%	29,5	-7,9

Во третиот квартал од 2008 година, просечното учество на ликвидната актива во вкупната актива, на ниво на банкарскиот систем, изнесува 27,0% и е намалено за 1,6 процентни поени во споредба со претходниот квартал. Ова ниво на ликвидни средства обезбедува покриеност на депозитите на населението и на вкупните депозити на

нефинансиските субјекти на ниво на банкарскиот систем, од 63,9% и 37,1%, соодветно. Во третиот квартал на 2008 година, просечната покриеност на краткорочните обврски со ликвидна актива изнесува 36,8%, и забележува намалување за 2,2 процентни поени, во однос на вториот квартал од 2008 година. Покриеноста на просечните вкупни обврски со ликвидна актива изнесува 31,1% во третиот квартал од 2008 година и е намалена за 1,7 процентни поени во споредба со претходниот квартал. Во третиот квартал од 2008 година, просечната покриеност на вкупните обврски и на вкупните депозити на нефинансиските субјекти со високоликвидна актива изнесуваа 19,2% и 22,9% и бележат намалување во однос на претходниот квартал за 0,7 и 0,8 процентни поени. Набљудувано на годишно ниво, во третиот квартал на 2008 година, покриеноста на краткорочните обврски со ликвидна актива е намалена за 11,4 процентни поени, а покриеноста на девизните депозити на населението со ликвидната актива во девизи за 27,5 процентни поени. Во услови на затегнување на меѓународните текови на капитал и очекуваното зголемување на негативните ефекти врз економијата на Република Македонија како последица на меѓународната финансиска и економска криза, се наметнува потребата од зајакнување на ликвидносната позиција на банките. Оттука, банките во претстојниот период, во насока на зачувување на идната стабилност и обезбедување понатамошно непрекинато работење, ќе треба да посветат поголемо внимание на управувањето со ликвидноста и да вложат дополнителни напори за зголемување на ликвидносниот потенцијал.

Анализирано по одделни групи банки, највисоко учество на ликвидната во вкупната актива од 47,1%, одржува групата мали банки, по која следат групите големи и средни банки со 25,9%. Притоа, во третото тримесечје од 2008 година показателите за ликвидноста бележат значително намалување кај групите големи и средни банки, во споредба со вториот квартал од 2008 година и третиот квартал на 2007 година. Така, на годишна основа, просечната покриеност на краткорочните обврски со ликвидни средства кај групата средни банки забележа намалување за 21,2 процентни поени, а кај групата големи банки за 7,9 процентни поени. Намалувањето на ликвидноста е во директен сооднос со силниот раст на кредитната активност кај овие две групи банки. Дел од банките во групата мали банки, во изминатиот едногодишен период поминаа низ процес на сопственичко и управувачко реструктурирање, што придонесе оваа група да има помала улога во процесот на финансиско посредување и следствено на тоа, значително повисоки показатели за ликвидноста. Воедно, во измината година, кај еден дел од малите банки беа спроведени докапитализации коишто, од своја страна, влијаеа во насока на зголемување на нивото на ликвидни средства со кои тие располагаат.

Во структурата на изворите на финансирање на активностите на банките, примарните извори на средства го задржаа доминантното место и покрај благо намалување на нивното учество во текот на третиот квартал од 2008 година. Просечниот месечен износ на примарните извори на средства забележа квартален раст од 8.262 милиони денари, односно за 4,8%. Во третиот квартал на 2008 година, просечното месечно учество на примарните извори на средства во вкупните извори на финансирање и во туѓите извори на средства изнесува 72,7% и 83,8%, соодветно.

Од аспект на одделните групи банки, најголема застапеност на примарните извори на средства се забележува во финансирањето на активностите на групата големи банки. Во споредба со вториот квартал од 2008 година, кај групите големи и средни банки се забележува благо намалување на учеството на примарните извори на средства во вкупните извори на средства. Наспроти нив, во третиот квартал од 2008 година, групата мали банки забележа раст на учеството на примарните извори на средства во вкупните извори за 3,4 процентни поени. Ова зголемување се должи на релативно ниската почетна основа и релативно малата улога на пазарот којашто ја имаше оваа група банки во изминатите неколку години, а за која се очекува да се зголеμουва.

Табела бр. 17

Значење на одделните извори на средства на банкарскиот систем и одделните групи банки

Показатели	Јули - Септември 2007 година	Април - Јуни 2008 година	Јули - Септември 2008 година	Промена (во процентни поени)	
				III квартал 2008 / III квартал 2007	III квартал 2008 / II квартал 2008
Учество на примарните извори на средства во вкупните извори на средства	71,8%	73,3%	72,7%	0,9	-0,5
- Големи банки	77,5%	79,2%	78,6%	1,1	-0,6
- Средни банки	65,3%	66,1%	65,0%	-0,3	-1,1
- Мали банки	46,2%	36,7%	40,2%	-6,0	3,4
Учество на примарните извори на средства во вкупните туѓи извори на средства	83,8%	84,0%	83,8%	0,0	-0,2
- Големи банки	86,5%	87,7%	88,0%	1,4	0,3
- Средни банки	78,2%	76,9%	75,0%	-3,2	-1,9
- Мали банки	76,3%	66,7%	73,7%	-2,7	6,9
Учество на секундарните извори на средства во вкупните извори на средства	12,2%	11,7%	12,5%	0,3	0,8
- Големи банки	10,5%	8,8%	9,2%	-1,3	0,4
- Средни банки	16,1%	17,9%	20,0%	3,9	2,2
- Мали банки	13,0%	15,0%	13,0%	0,0	-2,0
Учество на секундарните извори на средства во вкупните туѓи извори на средства	14,3%	13,4%	14,4%	0,1	1,0
- Големи банки	11,8%	9,8%	10,3%	-1,4	0,6
- Средни банки	19,4%	20,8%	23,1%	3,8	2,3
- Мали банки	21,5%	27,2%	23,9%	2,3	-3,3

Банкарскиот систем на Република Македонија има релативно неповолна рочна структура на примарните извори на средства, иако се забележува постепено зголемување на рочноста на депозитите. Во текот на третиот квартал на 2008 година, само 7,1% од вкупните примарни извори на средства се долгорочно орочени депозити, 53,9% се депозити што се орочени со рок до една година, а 39,0% се депозити по видување. Во споредба со вториот квартал од 2008 година и со третиот квартал на 2007 година, просечното месечно учество на долгорочно орочените депозити во вкупните примарни извори на средства бележи раст за 0,7 и 1,8 процентни поени. Притоа, на годишна и на квартална основа, се забележува зголемување на просечното учество на краткорочно орочените и на долгорочно орочените депозити кај сите групи банки. Во третиот квартал од 2008 година, краткорочно орочените депозити создадоа 70,0% од порастот на просечниот месечен износ на примарните извори на средства, по што следат долгорочно орочените депозити со 22,2% и депозитите по видување со 7,8%.

Табела бр. 18

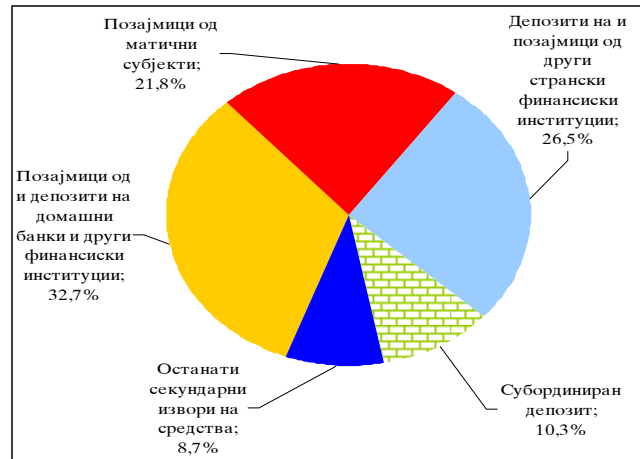
Рочна структура на примарните извори на средства

Опис	Просек за Јули - Септември 2007 година	Просек за Март - Јуни 2008 година	Просек за Јули - Септември 2008 година	Промена (во процентни поени)		
				III квартал 2008 / III квартал 2007	III квартал 2008 / II квартал 2008	
Група големи банки	депозити по видување	44,9%	41,2%	39,9%	-5,0	-1,3
	краткорочно орочени депозити	52,8%	54,6%	55,2%	2,4	0,6
	долгорочно орочени депозити	2,3%	4,2%	4,9%	2,6	0,7
Група средни банки	депозити по видување	39,4%	35,7%	33,9%	-5,5	-1,8
	краткорочно орочени депозити	49,9%	52,2%	53,4%	3,5	1,2
	долгорочно орочени депозити	10,7%	12,1%	12,7%	2,0	0,6
Група мали банки	депозити по видување	56,6%	63,7%	61,4%	4,8	-2,3
	краткорочно орочени депозити	22,7%	24,5%	27,8%	5,1	3,3
	долгорочно орочени депозити	20,6%	11,8%	10,8%	-9,8	-1,0
Цел банкарски систем	депозити по видување	44,1%	40,4%	39,0%	-5,1	-1,4
	краткорочно орочени депозити	50,6%	53,2%	53,9%	3,3	0,7
	долгорочно орочени депозити	5,3%	6,4%	7,1%	1,8	0,7

Во првиот квартал од 2008 година, просечното учество на секундарните извори на средства во вкупните и туѓите извори на средства, на ниво на банкарскиот систем изнесува 12,5% и 14,4%, што во однос на претходниот квартал претставува зголемување за 0,8 и 1,0 процентен поен, соодветно. Притоа, кварталниот раст на просечниот месечен износ на секундарните извори на средства, изнесува 3.619 милиони денари, односно 13,1%. Најголем придонес од 47,5% во кварталниот пораст на просечните секундарните извори на средства имаа позајмиците од странски финансиски институции, вклучувајќи ги и матичните субјекти. Депозитите и позајмиците од домашните финансиски институции учествуваа со 29,2%, а субординираните депозити и хибридниите капитални инструменти учествуваа со 15,8% во кварталниот пораст на просечните секундарни извори на средства.

Графикон бр. 23
Секторска структура на секундарните извори на средства со состојба на 30.09.2008

Табела бр. 19
Рочна структура на секундарните извори на средства

Опис	Просек за Јули - Септември 2007 година	Просек за Март - Јуни 2008 година	Просек за Јули - Септември 2008 година	Промена (во процентни поени)	
				III квартал 2008 / III квартал 2007	III квартал 2008 / II квартал 2008
Група големи банки	депозити по видување на банки	4,8%	5,1%	0,0	0,3
	краткорочни позајмици и депозити на банки	32,0%	36,5%	38,8%	2,2
	долгорочни позајмици и депозити на банки	63,0%	58,7%	56,2%	-6,8
Група средни банки	депозити по видување на банки	3,6%	8,3%	1,1	4,7
	краткорочни позајмици и депозити на банки	24,5%	39,2%	41,5%	2,3
	долгорочни позајмици и депозити на банки	68,2%	57,2%	50,2%	-7,1
Група мали банки	депозити по видување на банки	1,0%	1,0%	-3,1	-12,0
	краткорочни позајмици и депозити на банки	10,1%	15,9%	16,9%	1,0
	долгорочни позајмици и депозити на банки	85,9%	71,1%	82,1%	-3,8
Цел банкарски систем	депозити по видување на банки	4,8%	6,3%	0,6	1,5
	краткорочни позајмици и депозити на банки	27,5%	36,3%	38,9%	11,3
	долгорочни позајмици и депозити на банки	66,7%	58,9%	54,8%	-11,9

* Во долгорочните позајмици и депозити од банки се вклучени и субординираните депозити и хибридниите капитални инструменти

Во текот на третото тримесечје од 2008 година, во рочната структура на секундарните извори на средства се забележува одредено намалување на учеството на долгорочните секундарни извори на средства. Имено, долгорочните секундарни извори на средства, на годишна основа, бележат намалување на учеството за 11,9 процентни поени, а на квартална основа - за 4,1 процентни поени. Сепак, во текот на третиот квартал на 2008 година, долгорочните секундарните извори на средства со просечно учество од 54,8%, сè уште претставуваа доминантна компонента во вкупните секундарни извори на средства. Во третиот квартал од 2008 година, просечниот месечен износ на краткорочните секундарни извори на средства забележа најголем пораст од 2.127 милиони денари, односно за 21,2%, што претставува 58,8% од вкупниот просечен квартален пораст на секундарните извори на средства. Овој пораст на краткорочните секундарни извори на средства овозможи нивното просечно учество во рочната структура на секундарните извори на средства, на квартална основа да се зголеми за 2,6 процентни поени. По поединечни групи банки, најголемо просечно учество на краткорочните секундарни извори на средства, од 41,5%, се

забележува кај групата средни банки, што пред сè произлегува од користењето краткорочни позајмици на некои од банките од оваа група од нивните матични субјекти. Најголемо учество на долгорочните секундарни извори на средства во вкупните секундарни извори на средства, од 82,1%, се забележува кај групата мали банки.

3.2.3. Рочна структура на средствата и обврските

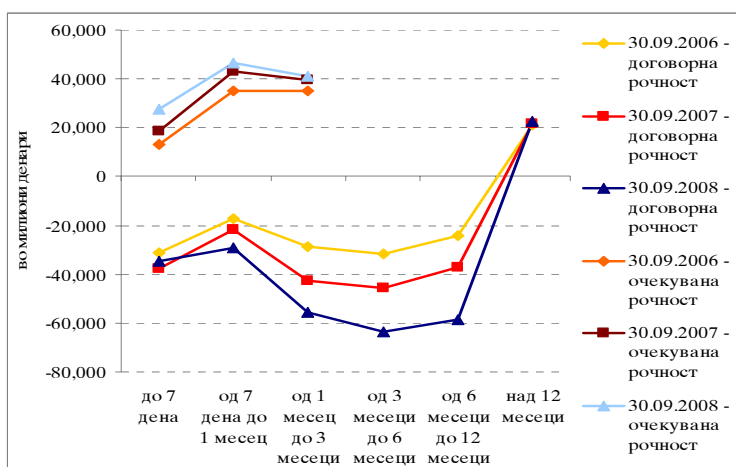
Договорниот рочен јаз меѓу средствата и обврските и неговото понатамошно продлабочување остана една од карактеристиките на банкарскиот систем на Република Македонија и во третото тримесечје од 2008 година. Ова е особено изразено во рочните блокови со пократка рочност, што претставува одраз на забрзаната рочна трансформација на средствата на банките во изминатиот неколкугодишен период.

Договорниот рочен јаз, пред сè произлегува од структурата на изворите на финансирање, каде што доминираат изворите со кратки договорни рокови, но и од силниот раст на кредитирањето, што влијае во насока на продолжување на договорната рочност на средствата. Надминување на кумулативниот договорен рочен јаз меѓу средствата и обврските,

како и во изминатите квартали, се постигнува во рочниот блок над дванаесет месеци. Продлабочувањето на јазот кај договорната рочна структура на средствата и обврските на банките укажува на зголемена потреба за продолжување на рокот на достасување на нивните извори на финансирање, или пак, зголемување на нивото на ликвидни средства со кои располагаат банките. Ова, во одредена мерка го поттикнува нагорното придвижување на пасивните каматни стапки во текот на втората половина од 2008 година, но и постепеното забавување на растот на кредитирањето.

Со анализата на преостанатата очекувана¹⁷ рочност на средствата и обврските на банките, се добива сосема поинаква претстава за ликвидносната позиција на банките. Имено, исто како и во изминатите години, така и на 30.09.2008 година, во сите рочни блокови постоеше целосна покриеност на очекуваните одливи со очекуваните приливи. Ова укажува на тоа дека банките очекуваат нивните извори на финансирање во иднина да се одликуваат со стабилен карактер. Меѓутоа, очекувањата за заострување на условите за иден пристап до средствата од меѓународните финансиски пазари, како за домашните банки, така и за нивните странски матични субјекти, ја зголемуваат чувствителноста на домашните банки на неповолните движења, поврзани со евентуални погрешни очекувања во врска со одливите на средства, особено средствата на резидентните депоненти.

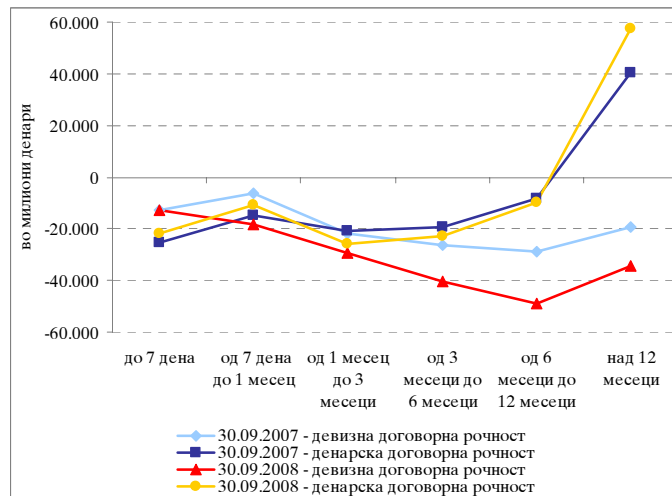
Графикон бр. 24
Кумулативна договорна и очекувана преостаната рочна (не)усогласеност на средствата и обврските на ниво на банкарски систем

¹⁷ Очекуваната преостаната рочност на одделните активни (средства) и пасивни позиции (обврски) го претставува преостанатиот период од крајот на извештајниот период до нивната очекувана рочност, односно рокот во кој банката оценува дека ќе настанат приливи врз основа на нејзините побарувања и одливи врз основа на нејзините обврски.

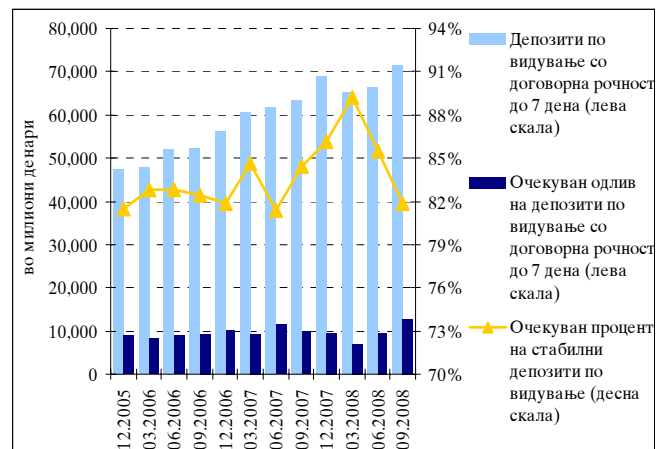
Продлабочувањето на договорната преостаната рочна неусогласеност меѓу средствата и обврските не беше со подеднаков интензитет кај денарските и кај девизните средства и обврски. Имено, во периодот 30.09.2007 - 30.09.2008 година, кумулативната договорна рочна неусогласеност меѓу денарските средства и обврски бележи незначителни поместувања. Наспроти тоа, во истиот период, договорната рочна неусогласеност меѓу девизните средства и обврски значително се продлабочи. Ова продлабочување на договорната рочна неусогласеност на девизните средства и обврски е присутно во сите рочни блокови, а е особено видливо кај рочните блокови со поголема рочност. Покрај тоа, забележително е дека во последниот рочен блок (над дванаесет месеци), збирната рочна неусогласеност на денарските средства и обврски се надминува, што не е случај со збирната неусогласеност меѓу девизните средства и обврски. Ова претставува директен одраз на процесот на трансформацијата на девизните пласмани во странски банки во денарски пласмани и пласмани со валутна клаузула во домашната економија. Токму оваа појава во рочниот блок над една година укажува на висока изложеност на банките од општите случувања и промени во економскиот амбиент. Во услови на засилување на негативните последици врз реалниот сектор од тековната глобална финансиско-економска криза, се засилува потребата од зголемување на степенот на прудентност во работењето на банките.

Графикон бр. 25
Кумулативна договорна преостаната рочна (не)усогласеност на средствата и обврските на банкарскиот систем според валутата

Во третиот квартал од 2008 година, според очекувањата на банките, нивото на стабилноста на депозитите по видување се намалува. На 30.09.2008 година, според очекувањата на банките, процентот на стабилни депозити по видување изнесуваше 81,9%, на ниво на банкарскиот систем, што во однос на 30.06.2008 година и 30.09.2007 година е пониско за 3,6 и 2,6 процентни поени, соодветно. Сепак, и покрај забележаното ревидирање на очекувањата на банките, депозитите по видување и натаму се одликуваат со релативно висока очекувана стабилност. Според очекувањата на банките на 30.09.2008 година, во рок до седум дена би се одлеале 17,8% од вкупните депозити по видување, што во однос на очекувањата на банките од 30.06.2008 и 30.09.2007 година, претставува зголемување за 1,4, и 2,5 процентни поени, соодветно. Исто така, се забележува и зголемување на вкупните депозити коишто банките очекуваат дека би се одлеале во рок од седум дена. На 30.09.2008 година, банките очекуваат дека во рок од седум дена би се одлеале 8,4%, од вкупните депозити, што во однос на 30.06.2008 година претставува зголемување за 1,7 процентни поени.

Графикон бр. 26
Очекуван процент на стабилност на депозитите по видување со договорна рочност до седум дена

Стрес-тест анализа за отпорноста на банкарскиот систем на ликвидносни шокови

Стрес-тест анализата за отпорноста на банкарскиот систем на ликвидносни шокови, спроведена на 30.09.2008 година, упатува на заклучокот дека банките во Република Македонија, иако забележаа намалување на ликвидносните показатели, покажуваат отпорност на евентуални неповолни и неочекувани ликвидносни шокови. Банките располагаат со доволен износ на ликвидна и високоликвидна актива за покривање на хипотетичкото повлекување, одеднаш, на 20% од вкупните депозити на населението надвор од банкарскиот систем. Намалувањето на ликвидната актива по одделни банки би се движело во интервал од 1,7% до 62,1%. Со примената на оваа симулација, ликвидната актива на банкарскиот систем би се намалила за 32,7%, а високоликвидната актива за 52,2%. Притоа, нивото на покриеност на обврските на банките со ликвидна и високоликвидна актива би се намалила од 30,4% на 20,2%, односно од 19,0% на 9,0%, соодветно.

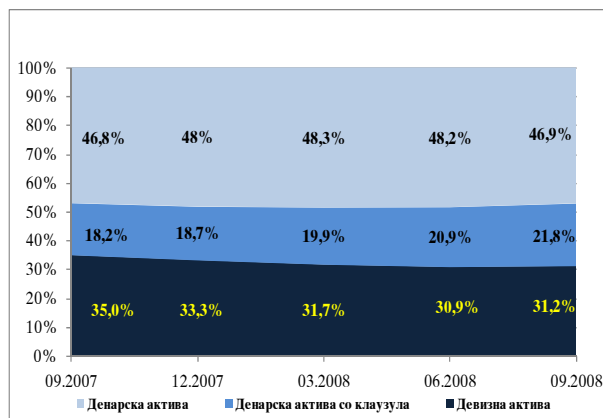
Од друга страна, симулацијата за хипотетичко повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти на секоја банка одделно (како високо екстремно сценарио), покажа поизразено влијание врз ликвидноста на банките, што упатува на нивна изложеност на ризик од концентрација на страната на изворите на средства. Ова повлекување би предизвикало недостаток на високоликвидна актива кај еднаесет банки, додека кај останатите банки, намалувањето на високоликвидната актива би се движело од 15,2% до 88,9%. Недостатокот на високоликвидната актива може да се надомести од износот на ликвидната актива, освен кај шест банки каде што ниту ликвидната актива не би била доволна за покривање на одливот на депозитите на дваесетте најголеми депоненти.

3.3. Валутен ризик

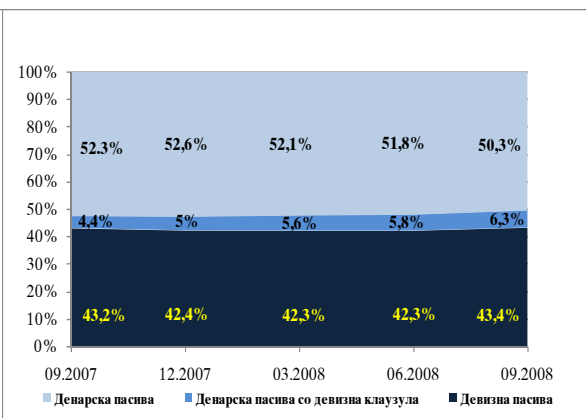
Високото учество на активата и пасивата со девизна компонента¹⁸ во вкупната актива и пасива на банкарскиот систем на Република Македонија се задржа и во третото тримесечје од 2008 година. Присуството на девизната компонента е нешто повисоко на страната на активата и на 30.09.2008 година тоа изнесува 53% (31,2% - девизна актива, а 21,8% - денарска актива со девизна клаузула). Истовремено, 49,7% од вкупната пасива е со девизна компонента (43,4% - девизна пасива, а 6,3% - денарска пасива со девизна клаузула).

Во споредба со вториот квартал од 2008 година, учеството на девизната компонента во вкупната актива и пасива дополнително се зголемува. На 30.09.2008 година, пасивата со девизна компонента изнесува 134.389 милиони денари, што претставува квартален пораст од 9.572 милиони денари, или за 7,7%. Наспроти тоа, активата со девизна компонента се зголеми за 9.698 милиони денари, или за 8,4%. Најголем придонес (50,6%) за порастот на пасивата со девизна компонента имаат девизните депозити на населението, коишто на квартална основа се зголемија за 4.905 милиони денари, или за 8,6% (анекс бр. 9 - Структура на активата и пасивата со девизна компонента на ниво на банкарскиот систем). И покрај тоа, во однос на вториот квартал од 2008 година се забележува намалување на нивниот придонес во вкупниот пораст на пасивата со девизна компонента. Главен причинител за ваквото намалување е засилениот раст на девизните депозити од странски лица, пред сè кај една банка од групата средни банки, коишто на квартална основа се зголемија за 2.008 милиони денари, или за 19,2%, со што предизвикаа 20,7% од порастот на пасивата со девизна компонента. Од друга страна, најголем придонес за порастот на активата со девизна компонента имаат денарските побарувања со девизна клаузула, како и девизните побарувања, од 51,3% и 37,1%¹⁹, соодветно. Овие две категории на квартална основа се зголемија за 9,7% и 10,2%, соодветно.

Графикон бр. 27
Валутна структура на активата

Графикон бр. 28
Валутна структура на пасивата

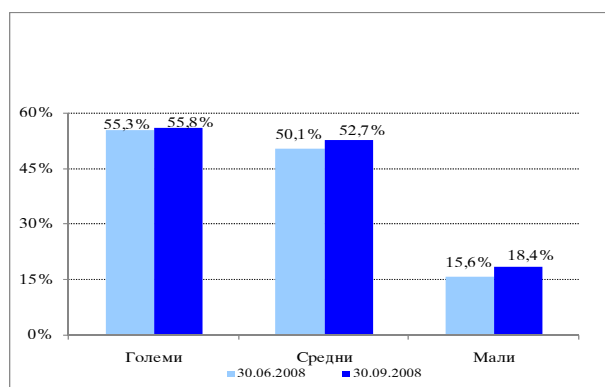
На ниво на одделните групи банки, учеството на активата и пасивата со девизна компонента во вкупната актива и пасива на соодветната група бележи квартално зголемување, кај сите групи банки. Највисока застапеност на девизната компонента и

¹⁸ Во рамки на активата и пасивата со девизна компонента се опфатени ставките од активата и пасивата во девизи и во денари со девизна клаузула.

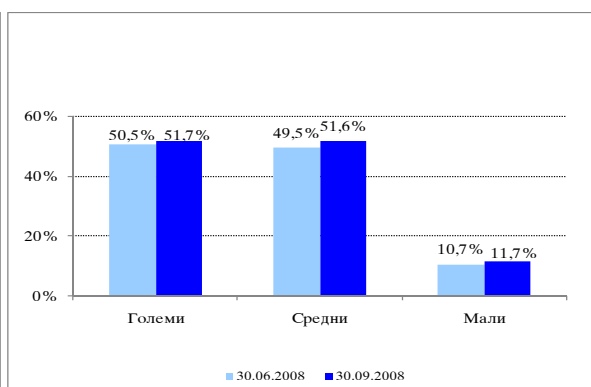
¹⁹ Останати ставки коишто се опфатени во рамките на активата со девизна компонента се ефективата, чековите, должничките пазарни хартии од вредност, средствата во странски и домашни банки, хартиите од вредност расположливи за продажба и останатата актива во девизи.

натаму постои кај групата големи банки, каде што пасивата и активата со девизна компонента зафаќаат 55,8% и 51,7%, соодветно, од вкупната актива и пасива на оваа група банки.

Графикон бр. 29
Учество на активата со девизна компонента во вкупната актива, по групи банки

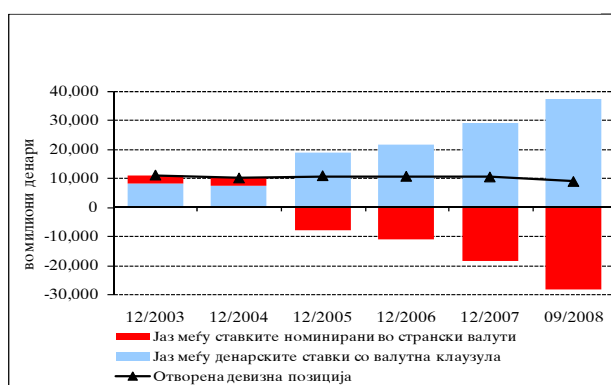

Графикон бр. 30
Учество на пасивата со девизна компонента во вкупната пасива, по групи банки

Јазот помеѓу средствата и обврските на банките со девизна компонента (номинирани во странски валути и во денари со девизна клаузула) постојано е позитивен. Притоа, почнувајќи од крајот на 2005 година па наваму, неговата вредност во најголем дел се должи на позитивниот јаз меѓу средствата и обврските во денари со девизна клаузула, којшто непрекинато расте. Од друга страна, јазот меѓу средствата и обврските што се номинирани во странски валути е негативен и сè повеќе се продлабочува. Ваквите движења, најмногу се должат на различните промени на одделните категории на средства и обврски со девизна компонента. Имено, во минатите две години, во услови на постојан умерен раст на девизните депозити и посилен раст на денарските депозити, беше очигледна наклонетоста на банките да го зголемат кредитирањето во земјата, наместо да ги депонираат средствата во странство. Тоа придонесе за продлабочување на негативниот јаз меѓу средствата и обврските номинирани во странски валути. Во недостиг на други инструменти за заштита од валутниот ризик, банките активно ги употребуваа девизните клаузули во своите кредитни производи, трансформирајќи го на тој начин, валутниот ризик во т.н. индиректен кредитен ризик. Од друга страна, банките немаа интерес да им понудат на клиентите (пред сè, на населението и на малите и средни претпријатија) депозитни производи со девизна клаузула, коишто останаа привилегија на големите депоненти од корпоративниот сектор. Во такви услови дојде до пораст на позитивниот јаз меѓу средствата и обврските во денари со девизна клаузула. Продлабочувањето на негативниот јаз меѓу средствата и обврските номинирани во странски валути е најмногу присутно кај банките со најсилен раст на кредитирањето (групата големи банки и најголем дел од банките од групата средни банки). Единствено кај

Графикон бр. 31
Структура на јазот помеѓу средствата и обврските со девизна компонента

групата мали банки, којашто бележеше скроман раст на кредитирањето, се забележува позитивна разлика меѓу средствата и обврските номинирани во странски валути.

Табела бр. 20

Валутна структура на активата и пасивата со девизна компонента

Валути	30.06.2008			30.09.2008		
	Валутна структура на активата со девизна компонента	Валутна структура на пасивата со девизна компонента	Валутна структура на јазот помеѓу активата и пасивата со девизна компонента	Валутна структура на активата со девизна компонента	Валутна структура на пасивата со девизна компонента	Валутна структура на јазот помеѓу активата и пасивата со девизна компонента
Евро	87,4%	87,7%	83,0%	88,1%	88,4%	84,3%
Американски долар	8,0%	8,6%	0,2%	7,8%	8,4%	- 0,1%
Швајцарски франк	2,4%	1,9%	8,9%	2,0%	1,6%	7,0%
Останато	2,2%	1,8%	8,0%	2,0%	1,6%	8,8%
Вкупно	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Валутната структура на јазот помеѓу активата и пасивата со девизна компонента бележи незначителни промени во однос на јуни 2008 година. Доминантната валута и понатаму е еврото, чиешто учество и во третиот квартал од 2008 година го продолжи својот нагорен тренд. Ваквите движења се должат на кварталниот пораст на средствата и обврските во евра, којшто на 30.09.2008 година изнесува 10.607 милиони денари (или 9,8%) и 10.597 милиони денари (или 10,7%), соодветно.

3.3.1.Отворена девизна позиција

Согласно со законодавната рамка, банките се должни да ги почитуваат лимитите за отворена девизна позиција по одделни валути, како и агрегатната отворена девизна позиција, пресметани во однос на сопствените средства²⁰.

Табела бр. 21

Агрегатна ОДП / сопствени средства

Агрегатна ОДП (просечна)/Сопствени средства	Број на банки	
	Долга	Кратка
под 5%		1
од 5% до 15%	6	
од 15% до 30%	7	
од 30% до 50%	1	
над 50%	2	

²⁰ Согласно со Одлуката за утврдување и пресметување отворени девизни позиции на банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/2001 - пречистен текст), отворената девизна позиција по одделна валута може да изнесува најмногу до 20% од сопствените средства на банката, со исклучок на отворената девизна позиција во валутата евро што може да изнесува најмногу до 30% од сопствените средства на банката. Отворената агрегатна девизна позиција може да изнесува најмногу 50% од сопствените средства на банката. Отворената девизна позиција по одделна валута и отворената агрегатна девизна позиција може да прикажуваат негативен износ од 10% од сопствените средства на банката.

На 30.09.2008 година, отворената агрегатна девизна позиција²¹ е долга и изнесува 9.113 милиони денари. Во однос на вториот квартал од 2008 година таа бележи намалување за 2,1%. Отворената агрегатна девизна позиција е кратка само кај една банка од групата средни банки. Притоа, анализата на показателот за учеството на агрегатната отворена девизна позиција во сопствените средства по одделни банки, на 30.09.2008 година, покажува дека е најголем бројот на банките кај кои овој показател се движи во интервалите од 15% до 30% и од 5% до 15%.

Табела бр. 22

Отворена девизна позиција по одделни валути / сопствени средства

Отворена девизна позиција по одделни валути/Сопствени средства	Број на банки							
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Останато	
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка
под 5%		1	8	8	12	1	12	1
од 5% до 10%	7				1		2	
од 10% до 20%	5							
од 20% до 30%	2							
над 30%	2							

На 30.09.2008 година, анализата на односот помеѓу отворената девизна позиција по одделни валути и сопствените средства по одделна банка покажува дека е најголем бројот на банките кај кои овој сооднос е до 10%. Исто така, најголем е бројот на банките коишто имаат долга отворена девизна позиција во евра.

²¹ Во рамките на отворената агрегатна девизна позиција, покрај позициите во девизи, се вклучуваат и позициите во денари со девизна клаузула.

²² Анализата на показателот за учеството на отворената девизна позиција во американски долари и швајцарски франци во сопствените средства не ги вклучува банките кај кои овие валути имаат учество помало од 10% од вкупната девизна актива или девизна пасива, согласно со Одлуката за утврдување и пресметување на отворените девизни позиции.

3.4. Ризик од несолвентност

Солвентната позиција на банкарскиот систем во Република Македонија остана на релативно високо ниво и во третиот квартал од 2008 година. Иако адекватноста на капиталот продолжи да се намалува, сепак таа и понатаму е над законски пропишаното минимално ниво од 8%. Банкарскиот систем располага со доволно сопствени средства за покривање на идентификуваните ризици.

3.4.1. Сопствени средства

Сопствените средства на банкарскиот систем на 30.09.2008 година достигнаа ниво од 30.871 милиони денари, што претставува зголемување за 663 милиони денари, или за 2,2%, во однос на крајот на претходниот квартал. Овој пораст во најголем дел (89,3%) се должи на растот на основниот капитал, чиешто учество во сопствените средства остана непроменето и изнесуваше 90,2%. Докапитализациите на една голема и една мала банка, во целост го условија порастот на основниот капитал на банките во третиот квартал од 2008 година. На крајот на третиот квартал од 2008 година, учеството на дополнителниот капитал 1 во сопствените средства е речиси непроменето. Единствено, се забележуваат промени во неговата структура, како резултат на појавата на хибридни капитални инструменти (коишто во претходните квартали банките не ги користеа како извор на средства).

Табела бр. 23

Структура и промена на сопствените средства на банките

	Износ во милиони денари		Структура		Промена 30.09.2008/30.06.2008			
	30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008	во милиони денари	во %	во структура во п.п.	учество во промената
Сопствени средства	30.209	30.871	100%	100%	663	2,2%	0,0%	100,0%
Основен капитал	27.263	27.855	90,2%	90,2%	592	2,2%	0,0%	89,3%
-Уплатени и запишани обични и некумулативни приоритетни акции и премија по акции	20.462	21.407	67,7%	69,3%	945	4,6%	1,6%	142,5%
-Резервен фонд	4.934	5.101	16,3%	16,5%	166	3,4%	0,2%	25,1%
-Добивка/Загуба *	2.241	2.085	7,4%	6,8%	-156	-7,0%	-0,7%	-23,6%
Дополнителен капитал 1	3.399	3.471	11,3%	11,2%	72	2,1%	0,0%	10,9%
-Хибридни инструменти	0	184	0,0%	0,6%	184	/	0,6%	/
-Субординирани инструменти	3.102	3.050	10,3%	9,9%	-52	-1,7%	-0,4%	-7,8%
Одбитни ставки од основен капитал и дополнителен капитал 1	453	454	1,5%	1,5%	1	0,3%	0,0%	0,1%

*Добивката/Загубата се однесува на тековната добивка/загуба и задржаната добивка намалени за акумулираната загуба од претходни години

Во текот на третиот квартал од 2008 година, сопствените средства кај групите големи и мали банки забележаа пораст, додека кај групата средни банки тие се намалија. Кај групата средни банки, порастот на дополнителниот капитал 1, како резултат на воведувањето на хибридни инструменти, не беше доволен за анулирање на намалувањето на основниот капитал врз основа на неиздвоени резервации за потенцијални загуби²³.

²³ Неиздвоените резервации за потенцијални загуби се јавуваат главно поради временската неусогласеност помеѓу рокот за доставување на кварталните извештаи на банките (меѓу кои и извештајот за сопствени средства на банките и извештајот за квалитетот на активата на банките) и рокот за доставување на извештајот за книговодствената состојба на сметките од активата и пасивата на банките. Поради оваа временска неусогласеност, се случува издвојувањето на потребното ниво резервации за потенцијални загуби да биде извршено во текот на следниот месец (во конкретниот случај во текот на октомври 2008 година).

Табела бр. 24

Структура и промена на сопствените средства по групи банки

	Големи банки			Средни банки			Мали банки		
	30.09.2008			30.09.2008			30.09.2008		
	Износ во милиони денари	Промена во милиони денари	Структура во %	Износ во милиони денари	Промена во милиони денари	Структура во %	Износ во милиони денари	Промена во милиони денари	Структура во %
Сопствени средства	16.786	590	100,0%	9.058	-121	100,0%	5.027	194	100,0%
Основен капитал	14.064	660	83,8%	8.503	-262	93,9%	5.288	194	105,2%
-Уплатени и запишани обични и некумулативни приоритетни акции и премија по акции	9.003	661	53,6%	7.134	44	78,8%	5.270	240	104,8%
-Резервен фонд	3.581	166	21,3%	1.192	0	13,2%	327	0	6,5%
-Добивка/Загуба *	1.559	-166	9,3%	674	10	7,4%	-148	0	-2,9%
Дополнителен капитал I	2.899	-70	17,3%	572	142	6,3%	0	0	0,0%
-Хибридни инструменти	0	0	0,0%	184	184		0	0	0,0%
-Субординирани инструменти	2.714	-52	16,2%	336	0	3,7%	0	0	0,0%
Одбитни ставки од основен капитал и дополнителен капитал I	177	0	1,1%	16	2	0,2%	261	0	5,2%

Банкарскиот систем во Република Македонија располага со сопствени средства за покривање на ризиците во износ што е над минималното ниво потребно за покривање на идентификуваните ризици.²⁴ Така, на 30.09.2008 година, 46,8% од сопствените средства на банките се над минималното ниво потребно да се покријат идентификуваните ризици, што е за 1,8 процентни поени помалку во однос на претходниот квартал. Притоа, ова ниво е најниско кај групата големи, а највисоко кај групата мали банки, што претставува одраз на обемот на активностите на овие две групи банки. Како и во претходните квартали, делот потребен за покривање на кредитниот ризик има доминантно учество од 94% од сопствените средства потребни за покривање на ризиците.

Табела бр. 25

Распределба на сопствените средства по одделни ризици на ниво на банкарскиот систем и по групи банки

Распределба на сопствените средства по одделните ризици на ниво на банкарскиот систем и по групи банки	30.06.2008	30.09.2008
Учество на сопствените средства за покривање на кредитен ризик во вкупните сопствени средства	48,1%	50,0%
- Големи банки	61,8%	63,8%
- Средни банки	43,4%	46,2%
- Мали банки	10,9%	10,9%
Учество на сопствените средства за покривање на валутен ризик во вкупните сопствени средства	3,4%	3,2%
- Големи банки	5,1%	4,6%
- Средни банки	1,4%	1,6%
- Мали банки	1,2%	1,5%
Сопствени средства над минимум потребното ниво	48,6%	46,8%
- Големи банки	33,0%	31,6%
- Средни банки	55,2%	52,2%
- Мали банки	87,9%	87,6%

3.4.2. Адекватност на капиталот

Стапката на адекватност на капиталот на ниво на банкарскиот систем продолжи да се намалува, што е резултат на подинамичниот раст на активностите на банките во однос на растот на нивните сопствени средства. На 30.09.2008 година, стапката на адекватност на капиталот изнесуваше 15% што е за 0,6 процентни поени помалку во однос на 30.06.2008 година. На крајот на третиот квартал од 2008 година, другите показатели за капиталната позиција на банките, исто така, бележат намалување, освен стапката на капитализираност

²⁴ Притоа, потребното ниво за покривање на кредитниот ризик се пресметува како 8% од активата пондерирана според кредитниот ризик, додека потребното ниво за покривање на валутниот ризик се пресметува како 8% од активата пондерирана според валутниот ризик. Износот на средства над минималното ниво потребно за покривање на идентификуваните ризици се пресметува како разлика меѓу сопствените средства и износот потребен за покривање на кредитниот ризик и валутниот ризик.

кај групата големи и групата мали банки, којашто расте пред сè како резултат на извршената докапитализација кај овие две групи банки.

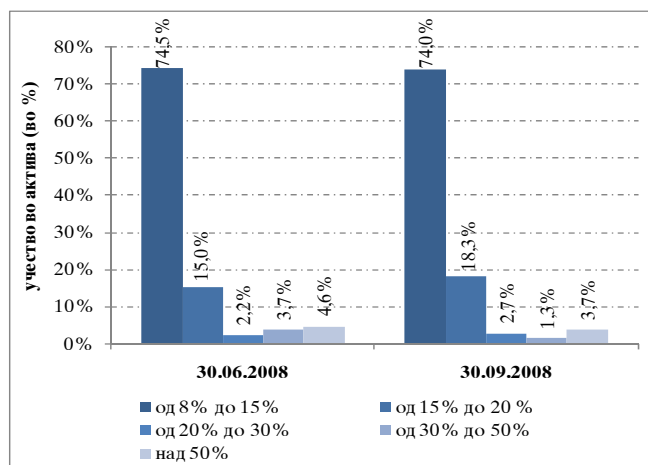
Табела бр. 26

Показатели за капиталната позиција на банкарскиот систем и по групи банки

Показатели	30.06.2008	30.09.2008
Стапка на адекватност на капиталот	15,6%	15,0%
- Големи банки	11,9%	11,7%
- Средни банки	17,9%	16,7%
- Мали банки	66,2%	64,3%
Основен капитал/Актива пондерирана за ризици	14,0%	13,6%
- Големи банки	9,9%	9,8%
- Средни банки	17,1%	15,7%
- Мали банки	69,8%	67,6%
Основен капитал/Актива пондерирана за кредитен ризик	15,0%	14,4%
- Големи банки	10,7%	10,5%
- Средни банки	17,6%	16,3%
- Мали банки	77,5%	77,0%
Капитал и резерви/ Вкупна актива (стапка на капитализираност)	11,3%	11,5%
- Големи банки	7,9%	8,6%
- Средни банки	13,3%	12,1%
- Мали банки	45,2%	46,1%

На 30.09.2008 година, распределбата на активата на банките според висината на стапката на адекватност на капиталот не покажува позабележителни промени во однос на претходниот квартал. Доминантно учество во вкупната актива на банкарскиот систем и понатаму имаат банките чијашто стапка на адекватност на капиталот се движи во интервал од 8% до 15%. Се забележува извесно зголемување на учеството на активата на банките со стапка на адекватност на капиталот меѓу 15% и 20%, за сметка на намалувањето на учеството на активата на банките со стапка на адекватност на капиталот над 30%.

Графикон бр. 32
Распределба на активата на банките според стапката на адекватност на капиталот

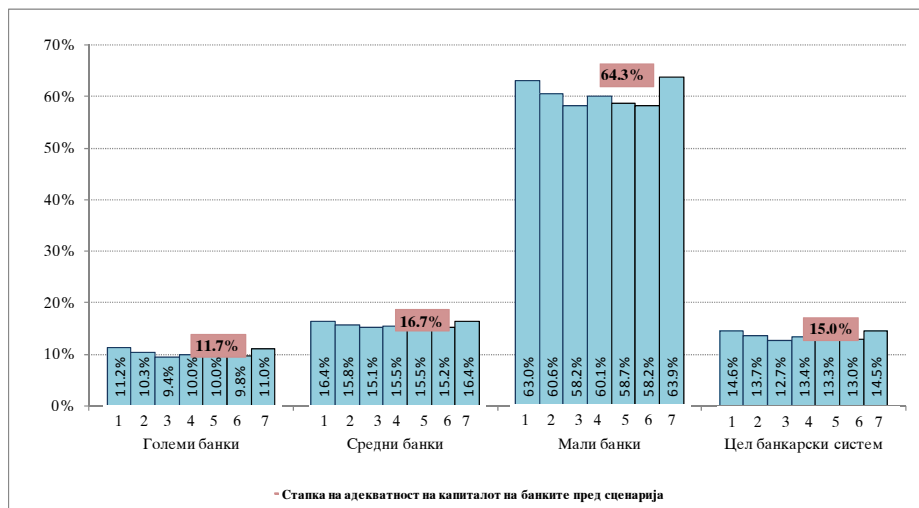

Стрес-тест анализа за отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови со состојба на 30.09.2008 година

Врз основа на резултатите од стрес-тест анализата за третиот квартал од 2008 година, банкарскиот систем во Република Македонија е релативно отпорен на различни хипотетички шокови. Според сите сценарија од основната стрес-тест анализа¹, солвентната позиција, како на банкарскиот систем, така и на одделните групи банки не е загрозувана. Притоа банкарскиот систем покажува најголема чувствителност на кредитен ризик.

Најголемо намалување на стапката на адекватност на капиталот, на ниво на банкарскиот систем и по одделните групи банки се јавува при примената на третото сценарио (зголемување на кредитната изложеност класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50%).

Графикон бр. 33
Стапка на адекватност на капиталот при седумте сценарија на основната стрес-тест анализа

Паралелно со основната стрес-тест анализа, кај дел од банките (главно оние со поизразена кредитна активност) беше спроведена и симулација на изолиран кредитен шок, односно прекласификација на кредитната изложеност кон нивните десет најголеми кредитокорисници во категорија на ризик „Д“. Солвентната позиција на банките сериозно е доведена во прашање при примената на ова дополнително осмо сценарио. Имено, кај сите анализирани банки стапката на адекватноста на капиталот, по сценариото, добива негативна вредност. Сепак, треба да се напомене дека ваквото сценарио, коешто претпоставува драматично влошување на квалитетот на кредитното портфолио, има екстреман карактер.

¹ Основната стрес-тест анализа се темели врз примената на седум хипотетички сценарија, од кои:

- три сценарија за изолиран кредитен шок, (зголемување на кредитната изложеност класифицирана во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за: 10%, 30% и 50%),
- четврто сценарио како комбинација на кредитен и каматен шок (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 30% и пораст на домашните каматни стапки за 5 процентни поени),
- петто сценарио како комбинација на кредитен и девизен шок (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50% и депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар за 20%),
- шесто сценарио како комбинација на шокови на страната на кредитниот ризик, девизниот ризик и ризикот на каматна стапка (зголемување на кредитната изложеност во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“ за 50%, депрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар за 20% и зголемување на домашните каматни стапки за 5 процентни поени) и
- апрецијација на девизниот курс на денарот во однос на еврото и американскиот долар во висина од 20%.

3.5. Профитабилност

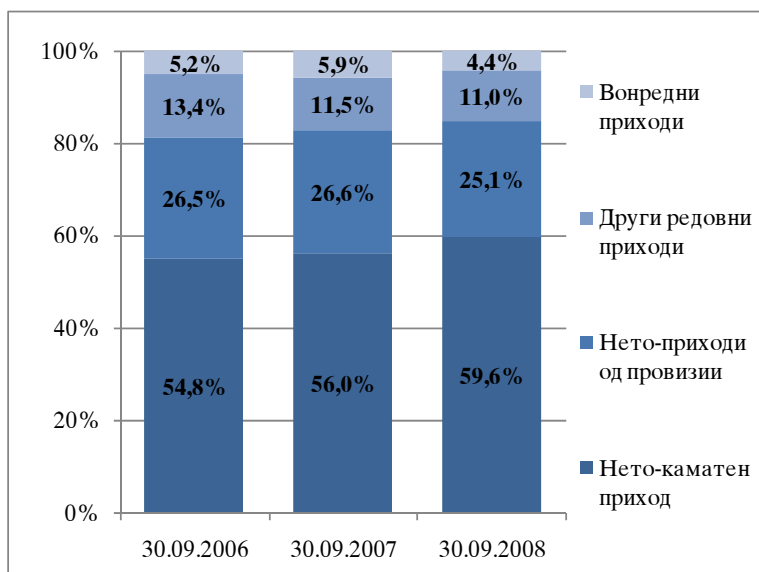
Во првите девет месеци од 2008 година, банкарскиот систем на Република Македонија оствари добивка во износ од 3.376 милиони денари, што претставува зголемување за 460 милиони денари, односно за 15,8%, во споредба со истиот период од 2007 година. Сепак, зголемувањето на каматните расходи и оперативните трошоци, наспроти забавениот пораст на приходите од редовното работење, во првите девет месеци од 2008 година, услови позабавен раст на добивката во споредба со остварениот релативен пораст во првите девет месеци од 2007 година (остварената добивка во првите девет месеци од 2007 година беше за 56% поголема во споредба со добивката остварена во истиот период од 2006 година).

Најголемо влијание врз профитабилноста на банкарскиот систем имаа банките од групата големи банки, коишто во текот на првите девет месеци од 2008 година остварија добивка во износ од 3.256 милиони денари, што претставува зголемување за 1.255 милиони денари, односно за 62,7%, во споредба со истиот период од 2007 година. На тој начин, кај оваа група банки се забележува забрзување на растот на добивката во споредба со остварениот релативен пораст во првите девет месеци од 2007 година (остварената добивка во првите девет месеци од 2007 година беше за 54,5% поголема во споредба со добивката остварена во истиот период од 2006 година), што пред сè е резултат на намалениот износ на издвоените резервации во првите девет месеци од 2008 година, во споредба со истиот период од 2007 година. Од друга страна, во првите девет месеци од 2008 година, групата средни банки забележа намалување на остварената добивка за 80,8% (или за 708 милиони денари), во споредба со истиот период од 2007 година (остварената добивка на групата средни банки во првите девет месеци од 2007 година беше за 75,7% поголема од добивката остварена во истиот период од 2006 година), додека групата мали банки прикажа загуба од работењето (анекс бр. 2 - Биланс на успех на ниво на банкарскиот систем). Притоа, пет банки чиешто заедничко учество во вкупната актива на ниво на банкарскиот систем на 30.09.2008 година е 8,7%, прикажаа загуба во првите девет месеци од 2008 година.

3.5.1. Структура на приходите и расходите и показатели за профитабилноста и ефикасноста во работењето

Во првите девет месеци од 2008 година, банкарскиот систем на Република Македонија оствари вкупни приходи во износ од 11.431 милиони денари, што во споредба со истиот период од 2007 година претставува зголемување за 1.351 милиони денари (или за 13,4%). Во структурата на приходите на банките, нето каматните приходи ја задржаа доминантната позиција, по кои следеа нето-приходите од провизии, со учество од 59,6% и 25,1%, соодветно. Воедно, овие две приходни категории создадоа повеќе од 100% од порастот на вкупните приходи, во споредба со првите девет месеци од 2007 година. Постојаниот раст на кредитната активност во изминатиот период, особено кон

Графикон бр. 34
Структура на вкупните приходи на банките

секторот „население“, претставуваше главен фактор за зголемување на значењето на нето каматните приходи на банките во структурата на вкупните приходи (пораст на учеството на нето каматните приходи во вкупните приходи, од 56% за првите девет месеци од 2007 година, на 59,6% за првите девет месеци од 2008 година).

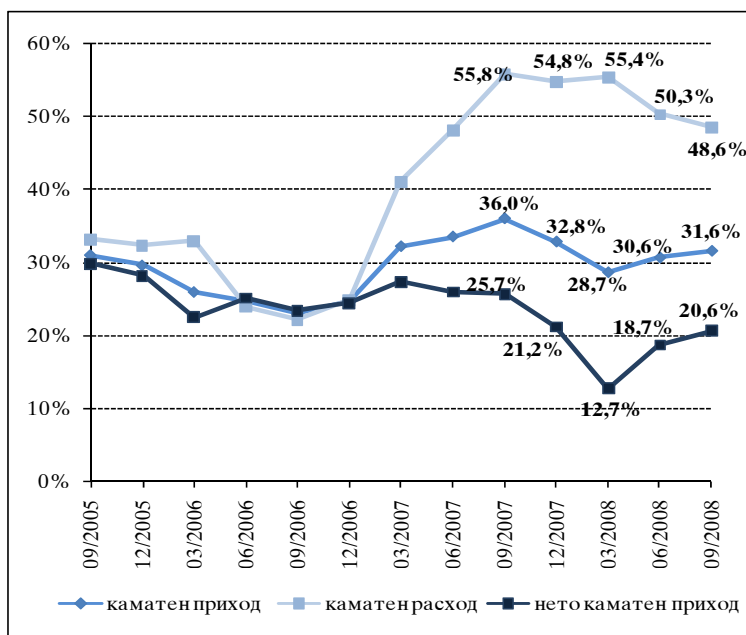
Во формирањето на нето каматниот приход, каматните расходи на банките забележаа подинамичен раст во споредба со каматните приходи. Ваквите движења, коишто беа карактеристични за групата големи и групата средни банки се должат пред сè на заострувањето на конкуренцијата меѓу банките. Имено, во првите девет месеци од 2008 година, банките главно ги зголемуваа пасивните каматните стапки, особено кај денарските депозити, без поголеми измени на активните каматни стапки, со цел да го избегнат евентуалниот одлив на депозити и да привлечат нови депозити.

Зголемувањето на пасивните каматни стапки се должи најмалку на две причини. Прво, проценката на банките дека мора да обезбедат депозитна база за кредитен раст во 2009 година, особено во услови на влошување на можноста и условите за позајмување од странство. Второ, банките се обидуваа да го спречат претворањето на депозитите во друг вид имот за депонентите, во услови кога при релативно високи годишни стапки на инфлација, пасивните каматни стапки изразени во реални големини беа значително негативни.

Во првите девет месеци од 2008 година, зголемувањето на просечниот износ на позајмици од странски банки (вклучувајќи ги и субординираните финансиски инструменти) придонесе за порастот на каматните расходи на банките, во споредба со истиот период од 2007 година. Позајмиците од странски банки и субординираните финансиски инструменти, вообичаено се со променлива каматна стапка, определена врз основа на движењето на каматните стапки на меѓународните финансиски пазари. Во услови на нагорно движење на каматните стапки на меѓународните финансиски пазари, што се случуваше постојано во текот на првите девет месеци од 2008 година, се зголемуваат расходите на банките врз основа на камати. Сево ова влијаеше на релативно високиот пораст на каматните расходи, од 48,6%, во првите девет месеци од 2008 година, во споредба со истиот период од 2007 година.

Во структурата на каматните приходи на банките, приходите од категоријата „други сектори“ забележаа намалување од 544 милиони денари (или за 32,8%). Тоа е една од главните причини за значително поумерениот пораст на каматните приходи од 31,6%, во споредба со порастот на каматните расходи. Годишното апсолутно намалување на каматните приходи од категоријата „други сектори“ се должи на намаленото инвестирање на банките во државни записи и обврзници, во првите девет месеци од 2008 година, во споредба со истиот период од 2007 година.

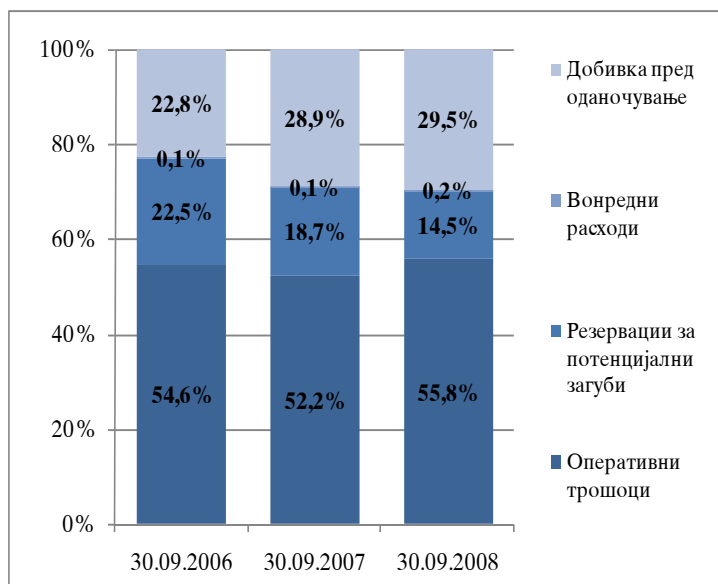
Графикон бр. 35
Годишни стапки на раст на нето каматниот приход и неговите компоненти на ниво на банкарскиот систем

Меѓу расходните ставки на банките, најголемо значење имаат оперативните трошоци, за чие покривање се потребни 55,8% од вкупните приходи на банките. Во првите

девет месеци од 2008 година, оперативните трошоци на банките се за 1.114 милиони денари (или за 21,2%) поголеми, во споредба со истиот период од минатата година. Притоа, трошоците за вработени и трошоците за услуги останаа доминантни ставки во структурата на оперативните трошоци со учество од 41% и 22,4%, соодветно и придонесоа со 38,7% и 32,3%, соодветно, во вкупниот пораст на оперативните трошоци. Во споредба со првите девет месеци од 2007 година се забележува намалување на делот од остварените приходи потребен за покривање на резервациите за потенцијални загуби и зголемување на делот од приходите што останува како добивка пред оданочувањето.

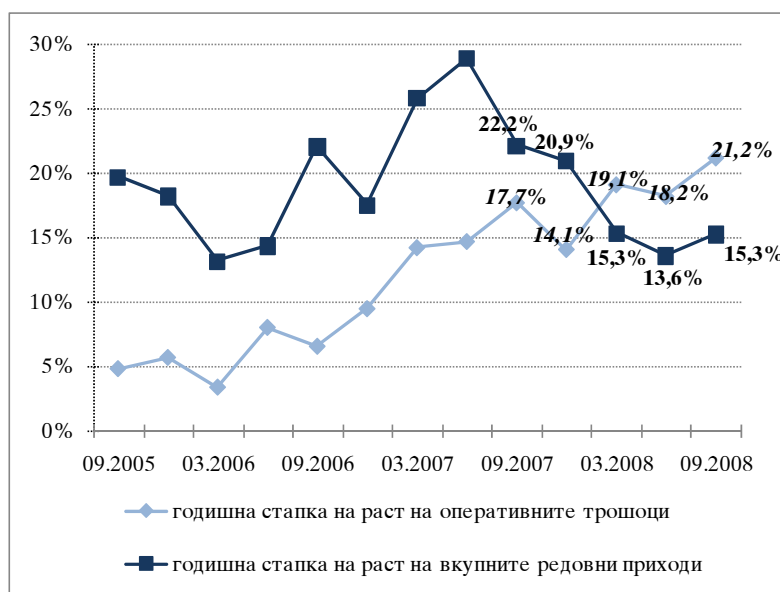
Графикон бр. 36
Користење на вкупните приходи на банките

Во првите девет месеци од 2008 година, стапката на поврат на активата (ROAA) изнесуваше 1,9%, што претставува намалување за 0,1 процентен поен, во споредба со првите девет месеци од 2007 година. Во првите девет месеци од 2008 година, повратот на капиталот (ROAE) изнесуваше 16,5%, што е за 0,7 процентни поени повисоко во споредба со истиот период од 2007 година. Показателот за односот меѓу оперативните трошоци и вкупните редовни приходи (показателот „cost-to-income“) бележи зголемување од 55,5%, за првите девет месеци од 2007

година, на 58,3% за првите девет месеци од 2008 година. Влошувањето на оперативната ефикасност на банките произлегува од подинамичниот годишен пораст на оперативните трошоци, во споредба со порастот на приходните категории. Така, во првите девет месеци од 2008 година, оперативните трошоци на банките се за 21,2% поголеми во споредба со истиот период од минатата година, додека вкупните приходи од редовни активности забележаа поумерен годишен пораст од 15,3%.

Графикон бр. 37
Динамика на оперативните трошоци и вкупните редовни приходи на банките

Влошувањето на оперативната ефикасност, за првите девет месеци од 2008 година, во споредба со истиот период од 2007 година, е особено карактеристично за банките од групата средни банки, каде што јазот меѓу годишната стапка на пораст на оперативните трошоци и годишната стапка на пораст на вкупните редовни приходи изнесуваше 22,5 процентни поени. Релативно високиот годишен пораст на оперативните трошоци кај оваа група банки може да се смета и за очекуван, имајќи го предвид агресивниот настап на групата средни банки на пазарот, што се потврдува и со силниот раст на нивните активности. Во структурата на оперативните трошоци, кај оваа група банки се забележува динамизирање на растот на трошоците за вработени, за услуги и на материјалните трошоци. Наспроти тоа, во структурата на редовните приходи е присутен позабавен годишен пораст на каматните приходи (во споредба со порастот на каматните расходи) и на приходите од провизии (во споредба со растот на расходите врз основа на провизии), како и апсолутно намалување на останатите нето финансиски приходи (односно намалување на нето капиталната добивка). Ваквите движења беа главната причина за влошување на речиси сите показатели за профитабилноста и ефикасноста во работењето на групата средни банки. Во првите девет месеци од 2008 година, дополнителен фактор за намалената профитабилност на оваа група банки, во споредба со истиот период од 2007 година, беше и релативно високиот пораст на резервациите за потенцијални загуби, којшто придонесе со повеќе од 50% во вкупното намалување на остварената добивка.

Во првите девет месеци од 2008 година, релативно висок пораст на односот меѓу оперативните трошоци и вкупните редовни приходи (за 11,9 процентни поени) се забележува и кај групата мали банки, во споредба со истиот период од 2007 година. Ваквите движења се пред сè резултат на годишното намалување на вкупните редовни приходи кај оваа група банки (за 172 милиони денари, или за 24,3%), што е потврда за малиот обем активности на групата мали банки. Дополнителна причина за влошувањето на показателите за профитабилноста и ефикасноста на групата мали банки и прикажаната загуба од работењето, во првите девет месеци од 2008 година, претставува намалувањето на вонредните приходи (за 100 милиони денари или за 70,2%), во споредба со истиот период од 2007 година.

Табела бр. 27

Показатели за профитабилноста и ефикасноста на работењето на банките

Показател	Банкарски систем		Големи банки		Средни банки		Мали банки	
	30.09.2007	30.09.2008	30.09.2007	30.09.2008	30.09.2007	30.09.2008	30.09.2007	30.09.2008
Стапка на поврат на просечна актива (ROAA)	2,0%	1,9%	2,1%	2,7%	2,3%	0,3%	0,4%	-0,5%
Стапка на поврат на просечен капитал (ROAE)	15,8%	16,5%	24,5%	33,0%	14,6%	2,6%	0,9%	-1,2%
Оперативни трошоци/вкупни редовни приходи* (Cost-to-income показател)	55,5%	58,3%	48,8%	47,8%	62,5%	74,8%	82,6%	94,5%
Некаматни расходи/вкупни редовни приходи*	60,0%	62,9%	52,6%	51,4%	67,2%	80,2%	91,7%	107,4%
Трошоци за плати/вкупни редовни приходи*	23,0%	23,9%	20,2%	19,8%	25,4%	30,1%	36,6%	39,3%
Резервации за потенцијални загуби/нето каматен приход	33,4%	24,4%	37,1%	18,6%	19,6%	34,8%	62,9%	34,2%
Нето каматен приход/просечна актива	3,9%	3,8%	3,8%	3,7%	4,4%	4,2%	3,2%	3,8%
Нето каматен приход/вкупни редовни приходи*	59,5%	62,3%	61,3%	61,8%	58,5%	62,7%	49,3%	65,8%
Нето каматен приход/некаматни расходи	99,2%	99,0%	116,4%	120,3%	86,9%	78,2%	53,7%	61,2%
Финансиски резултат/вкупни редовни приходи*	30,8%	30,9%	34,1%	46,1%	30,2%	5,0%	5,5%	-9,0%

*Забелешка: Вкупните редовни приходи се пресметани како збир од нето-каматните приходи, нето-приходите од провизии, останатите нето-финансиски приходи и другите редовни приходи.

Кај групата големи банки, продолжи трендот на подобрување на показателите за профитабилноста и ефикасноста во работењето. Најголема промена се забележува кај показателот за соодносот меѓу резервациите за потенцијални загуби и нето каматниот приход (намалување на овој сооднос од 37,1% на 18,6%), што пред сè произлегува од намалениот износ на издвоените резервации за потенцијални загуби, за 524 милиони денари (или за 39,3%), во првите девет месеци од 2008 година, во споредба со истиот период од 2007 година.

АНЕКСИ

Биланс на состојба - АКТИВА

Анекс бр.1

во милиони денари

АКТИВА	30.06.2008				30.09.2008			
	Група големи банки	Група средни банки	Група мали банки	Вкупно	Група големи банки	Група средни банки	Група мали банки	Вкупно
ГОТОВИНА И САЛДА КАЈ НБРМ	17.515	6.660	1.120	25.295	16.795	7.898	1.116	25.809
Денарски парични средства, вклучително и задолжителна резерва во денари	9.359	3.650	792	13.801	7.895	3.931	793	12.618
Девизни парични средства	1.602	786	88	2.475	1.142	722	100	1.963
Благородни метали и други парични средства	2	1	0	3	2	1	0	3
Други салда кај НБРМ	0	0	0	0	783	681	4	1.467
Задолжителна резерва во девизи	6.553	2.223	240	9.016	6.975	2.563	220	9.758
БЛАГАЈНИЧКИ ЗАПИСИ НА НБРМ	13.922	4.696	2.990	21.607	13.235	4.331	2.492	20.058
ДОЛГОВНИ ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ	5.982	1.290	476	7.748	5.745	1.542	395	7.682
Чекови и меници	90	25	2	117	20	25	1	46
Хартии од вредност на државата номинирани во денари	4.856	1	6	4.863	4.851	1	6	4.858
Други долговни хартии од вредност	1.036	1.264	468	2.768	875	1.517	388	2.779
ПЛАСМАНИ КАЈ ДРУГИ БАНКИ	22.756	8.045	4.237	35.038	22.456	10.045	4.522	37.023
Сметки кај домашни банки	23	203	92	318	27	851	98	976
Сметки кај странски банки	20.896	6.816	1.627	29.338	20.012	8.179	1.878	30.068
Краткорочни кредити и други побарувања од домашни банки и други финансиски организации	632	206	301	1.138	1.337	294	256	1.887
Краткорочни кредити и други побарувања од странски банки и други финансиски организации	402	820	195	1.417	249	720	142	1.110
Достасани кредити и побарувања од банки	3	0	0	3	0	0	3	3
Долгорочни кредити и други побарувања од домашни банки и други финансиски организации	724	0	887	1.611	755	0	1.014	1.770
Долгорочни кредити и други побарувања од странски банки и други финансиски организации	0	0	1.029	1.029	0	0	1.021	1.021
Нефункционални кредити од банки	75	1	108	183	76	1	110	187
КРЕДИТИ НА КЛИЕНТИ	92.744	42.106	2.397	137.247	101.106	44.251	2.510	147.867
Кредити на претпријатија	57.348	23.556	1.318	82.222	62.587	24.645	1.423	88.656
Кредити на други комитенти	423	55	5	483	451	78	4	533
Кредити на население	36.473	18.539	1.263	56.275	39.579	19.661	1.295	60.535
Нефункционални кредити на комитенти	7.653	1.830	791	10.275	7.953	1.812	782	10.547
Посебна резерва за кредити	-9.152	-1.874	-981	-12.007	-9.465	-1.945	-994	-12.404
ПРЕСМЕТАНА КАМАТА И ОСТАНАТА АКТИВА	3.354	1.920	-121	5.153	3.708	1.987	151	5.846
Побарувања по камати	667	426	51	1.144	829	473	51	1.353
Суспендирана камата и други побарувања	3.221	230	232	3.684	3.351	251	235	3.837
Посебна резерва за камата	-3.254	-241	-234	-3.729	-3.389	-273	-236	-3.899
Други побарувања	1.035	675	7	1.717	1.204	689	3	1.897
Реализирани хипотеки и залози	1.567	672	418	2.657	1.512	668	411	2.590
Нето комисиони односи	-86	8	-630	-708	-89	10	-352	-432
Нето интерни односи	0	0	0	0	0	0	0	0
Останата актива	204	150	34	388	291	169	39	500
ПЛАСМАНИ ВО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ	779	301	367	1.447	774	275	368	1.417
Хартии од вредност расположливи за продажба во странска валута	178	6	63	247	171	6	64	241
Хартии од вредност кои се чуваат до достасување во странска валута	0	0	0	0	0	0	0	0
Вложувања во домашни сопственички хартии од вредност	601	296	304	1.201	603	269	304	1.176
ОСНОВНИ СРЕДСТВА	3.835	2.785	933	7.553	3.884	2.932	991	7.806
Градежни објекти	3.248	1.779	875	5.902	3.309	1.782	884	5.974
Опрема	2.885	1.367	361	4.613	2.967	1.463	392	4.821
Нематеријални вложувања	239	233	41	513	333	264	45	643
Други средства за работа	183	34	5	222	131	33	5	168
Средства за работа во подготовка	184	358	5	547	143	440	29	611
Исправка на вредноста на основни средства	-2.905	-986	-353	-4.244	-2.999	-1.049	-364	-4.411
НЕИЗДВОЕНИ РЕЗЕРВАЦИИ ЗА ПОТЕНЦИЈАЛНИ ЗАГЪБИ	0	0	0	0	0	-334	-10	-344
ВКУПНА АКТИВА	160.886	67.803	12.399	241.088	167.705	72.925	12.535	253.165

Биланс на состојба - ПАСИВА

во милиони денари

ПАСИВА	30.06.2008				30.09.2008			
	Група големи банки	Група средни банки	Група мали банки	Вкупно	Група големи банки	Група средни банки	Група мали банки	Вкупно
ДЕПОЗИТИ ОД БАНКИ	3.216	5.055	429	8.700	3.758	6.716	448	10.922
Денарски депозити по видување	139	2	30	172	169	8	7	184
Девизни депозити по видување од домашни банки	331	88	3	422	256	83	5	344
Девизни депозити по видување од странски банки	263	286	3	552	304	381	8	693
Краткорочно орочени денарски депозити	1.016	1.463	249	2.729	1.210	1.299	285	2.794
Краткорочно орочени девизни депозити	523	1.187	0	1.710	1.028	853	0	1.881
Краткорочно орочени девизни депозити од странски банки	944	2.028	0	2.972	792	4.091	0	4.883
Долгорочно орочени денарски депозити	0	1	143	144	0	1	143	144
Долгорочно орочени девизни депозити	0	0	0	0	0	0	0	0
ДЕПОЗИТИ ПО ВИДУВАЊЕ	52.916	15.846	3.118	71.881	53.671	16.061	2.704	72.437
Денарски депозити по видување на претпријатија	15.094	4.714	1.232	21.039	14.581	4.896	982	20.460
Денарски депозити по видување на јавен сектор	655	34	82	772	529	50	106	686
Денарски депозити по видување на др.комитент	1.847	634	286	2.767	1.952	598	183	2.732
Денарски депозити по видување на население	10.198	3.249	594	14.041	10.239	3.248	468	13.955
Ограничени денарски депозити	344	243	9	597	328	125	21	475
Девизни депозити по видување на правни лица	7.462	1.695	414	9.570	8.664	1.862	430	10.956
Девизни депозити по видување на население	16.715	5.156	472	22.343	16.606	5.109	461	22.176
Ограничени девизни депозити	600	122	29	751	771	173	53	996
КРАТКОРОЧНИ ДЕПОЗИТИ ДО 1 ГОДИНА	68.572	23.603	1.152	93.327	70.896	25.362	1.494	97.751
Денарски кратк.депозити на претпријатија	13.342	9.144	216	22.702	12.691	10.532	481	23.704
Денарски краткорочни депозити на јавен сектор	1.112	2	25	1.139	814	32	25	871
Денарски кратк.депозити на други комитенти	870	87	25	982	745	125	81	951
Денарски краткорочни депозити на население	20.723	5.118	656	26.497	20.977	5.276	666	26.919
Девизни краткорочни депозити на правни лица	7.444	3.093	21	10.558	7.149	2.757	32	9.939
Девизни кратк.депозити на други комитенти	92	726	18	835	141	418	15	574
Девизни краткорочни депозити на население	24.989	5.433	191	30.614	28.378	6.221	194	34.794
КРАТКОРОЧНИ ПОЗАЈМИЦИ ДО 1 ГОДИНА	2.916	393	62	3.371	3.251	928	1	4.180
Краткорочни денарски позајмици од домашни банки	300	360	1	661	600	895	1	1.496
Краткорочни девизни позајмици од домашни банки	0	33	0	33	0	33	0	33
Краткорочни позајмици од странски банки	2.614	0	0	2.614	2.614	0	0	2.614
Краткорочни денарски позајмици од други комитенти	2	0	61	63	37	0	0	37
ОСТАНАТА ПАСИВА	3.378	1.186	120	4.684	2.262	1.169	208	3.639
Обврски врз основа на камата	541	348	42	931	692	403	54	1.149
Други обврски во денари	1.682	280	52	2.015	600	261	57	918
Други обврски во девизи	569	289	13	870	378	199	81	658
Пасивни временски разграничувања	587	269	14	869	593	307	15	915
ДОЛГОРОЧНИ ДЕПОЗИТИ НАД 1 ГОДИНА	5.603	5.436	552	11.590	6.909	6.017	542	13.468
Денарски долгорочни депозити на претпријатија	645	449	3	1.097	891	523	3	1.417
Денарски долгорочни депозити на јавен сектор	0	97	0	97	0	98	0	98
Денарски долгор.депозити на други комитенти	546	723	170	1.439	681	754	145	1.580
Денарски долгорочни депозити на население	1.721	1.466	293	3.480	1.958	1.608	297	3.862
Девизни долгорочни депозити на правни лица	26	36	0	62	161	47	0	207
Девизни долго.депозити на други комитенти	553	50	1	604	553	40	1	594
Девизни долгорочни депозити на население	2.112	2.614	85	4.810	2.666	2.947	97	5.710
ДОЛГОРОЧНИ ПОЗАЈМИЦИ НАД 1 ГОДИНА	8.606	6.781	1.237	16.624	8.487	7.261	1.208	16.956
Долгорочни позајмици од НБРМ	690	594	5	1.289	659	569	5	1.233
Долгору.денарски позајмици од домашни банки	364	610	6	979	334	707	6	1.047
Долгорочни девизни позајмици од домашни банки и други финансиски институции	678	1.674	0	2.352	637	1.705	0	2.343
Долгорочни позајмици од странски банки	3.435	2.169	1.183	6.788	3.310	2.325	1.155	6.790
Долгорочни позајмици од други комитенти	672	638	43	1.354	769	676	43	1.487
Долгорочни девизни позајмици од други комитенти	0	459	0	459	0	459	0	459
Долгорочни позајмици од нефинансиски правни лица	0	0	0	0	0	0	0	0
Долгорочни обврски по издадени хартии од вредност и субординирани депозити и хибридни капитални инструменти	2.767	636	0	3.404	2.778	820	0	3.598
РЕЗЕРВАЦИИ ЗА ВОИБИЛАНСНИ СТАВКИ	792	98	29	919	823	100	29	952
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	12.646	9.008	5.603	27.257	14.392	8.831	5.777	29.000
Основачки капитал	8.452	7.183	5.030	20.666	9.113	7.189	5.270	21.572
Резервен фонд	3.415	1.192	327	4.934	3.581	1.192	327	5.101
Ревалоризациски резерви	160	0	-2	157	138	0	-2	135
Нераспределена добивка од поранешни години	617	1.136	92	1.845	1.559	1.149	92	2.799
Други фондови	1	0	423	424	1	0	423	424
Загуба	0	-387	-160	-547	0	-387	-160	-547
Тековна загуба	0	-116	-107	-223	0	-312	-172	-484
ПЕРИОДИЧНА НЕТО-ДОБИВКА	2.242	396	97	2.735	3.256	480	124	3.860
ВКУПНА ПАСИВА	160.886	67.803	12.399	241.088	167.705	72.925	12.535	253.165

БИЛАНС НА УСПЕХ

во милиони денари

Биланс на успех	30.09.2007				30.09.2008			
	Група големи банки	Група средни банки	Група мали банки	Вкупно	Група големи банки	Група средни банки	Група мали банки	Вкупно
КАМАТЕН ПРИХОД	6.028	2.749	492	9.270	8.004	3.710	482	12.195
банки	497	385	138	1.021	1.109	422	222	1.754
претпријатија	2.424	1.166	103	3.693	3.357	1.562	86	5.005
население	1.923	1.009	153	3.085	2.807	1.634	106	4.547
други сектори	1.257	261	140	1.658	870	166	77	1.113
сторнирани приходи	-74	-71	-42	-187	-140	-75	-10	-224
КАМАТЕН РАСХОД	-2.432	-1.052	-143	-3.627	-3.642	-1.616	-129	-5.387
банки	-547	-168	-8	-723	-689	-276	-42	-1.007
претпријатија	-606	-269	-8	-883	-806	-464	-12	-1.282
население	-1.186	-443	-78	-1.708	-1.985	-603	-54	-2.641
други сектори	-92	-172	-49	-312	-162	-274	-21	-457
НЕТО КАМАТЕН ПРИХОД	3.597	1.697	349	5.643	4.361	2.093	352	6.807
НЕТО РЕЗЕРВАЦИИ	-1.333	-333	-219	-1.886	-809	-728	-120	-1.658
Извршени резервации	-1.659	-364	-168	-2.191	-1.406	-525	-140	-2.071
Поврат на резервации	326	101	45	471	597	130	29	756
Неиздвоени резервации	0	-70	-96	-165	0	-334	-10	-344
НЕТО КАМАТЕН ПРИХОД ПО РЕЗЕРВАЦИИ	2.264	1.364	130	3.757	3.552	1.365	232	5.149
НЕТО ПРИХОДИ ОД ПРОВИЗИИ	1.782	665	232	2.680	2.006	729	132	2.868
Приходи по основ на провизии	2.006	804	297	3.106	2.254	910	202	3.366
Расходи по основ на провизии	-223	-138	-65	-426	-248	-181	-69	-498
ДИВИДЕНДИ	18	32	32	83	38	71	18	127
НЕТО ДОБИВКИ ОД ХАРТИИ ОД	59	0	0	59	41	11	0	53
НЕТО КАПИТАЛНИ ДОБИВКИ	5	298	-7	295	74	96	0	171
НЕТО КУРСНИ РАЗЛИКИ	272	130	5	408	291	170	7	468
ДРУГИ ПРИХОДИ	470	202	240	912	633	236	68	937
Приходи по други основи	137	80	97	314	247	167	26	439
Вонредни приходи	333	122	143	598	386	69	43	498
ОПШТИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ТРОШОЦИ	-2.741	-1.636	-538	-4.915	-3.204	-2.336	-426	-5.966
Плати	-1.187	-737	-259	-2.184	-1.400	-1.004	-211	-2.615
Амортизација	-385	-168	-52	-605	-366	-235	-41	-642
Материјални трошоци	-183	-97	-47	-328	-206	-143	-36	-385
Трошоци за услуги	-511	-420	-135	-1.066	-631	-685	-110	-1.426
Трошоци за службени патувања	-26	-18	-6	-50	-27	-24	-5	-56
Трошоци за репрезентација и реклама	-148	-105	-21	-274	-184	-129	-12	-325
Премии за осиг.депозити	-300	-91	-19	-410	-390	-116	-11	-517
ДРУГИ РАСХОДИ	-129	-180	-54	-363	-176	-174	-81	-431
Расходи по други основи	-125	-178	-47	-350	-174	-159	-80	-413
Вонредни расходи	-3	-2	-7	-13	-2	-15	0	-18
ПЕРИОДИЧНА НЕТО ДОБИВКА / ЗАГУБА	2.001	876	39	2.916	3.256	168	-48	3.376

Структура на кредитите на нефинансиските лица

во милиони денари

Датум	Опис	Вкупно	Вкупно		Претпријатија		Население		Други клиенти	
			Денарски	Девизни	Денарски	Девизни	Денарски	Девизни	Денарски	Девизни
30.06.2008	Достасани кредити	1.745	1.363	382	892	349	470	30	1	3
	Краткорочни кредити	46.244	38.176	8.068	23.612	8.031	14.545	21	19	16
	Долгорочни кредити	90.990	66.104	24.886	28.183	21.155	37.802	3.406	119	325
	Нефункционални кредити	10.275	8.922	1.353	6.219	1.125	2.446	223	257	5
	Вкупни кредити	149.254	114.565	34.689	58.906	30.660	55.263	3.680	396	349
	Резерви за потенцијални загуби	-12.007								
	Вкупни нето кредити	137.247								
30.09.2008	Достасани кредити	2.011	1.605	406	1.073	376	532	29	-	1
	Краткорочни кредити	50.389	40.748	9.641	25.109	9.590	15.608	18	31	33
	Долгорочни кредити	97.323	70.533	26.790	30.106	22.402	40.294	4.054	133	334
	Нефункционални кредити	10.548	9.174	1.374	5.935	1.134	2.974	233	265	7
	Вкупни кредити	160.271	122.060	38.211	62.223	33.502	59.408	4.334	429	375
	Резерви за потенцијални загуби	-12.404								
	Вкупни нето кредити	147.867								
Пораст 30.09.2008/ 30.06.2008	Апсолутен пораст на кредитите	11.017	7.495	3.522	3.317	2.842	4.145	654	33	26
	Пораст во %	7,4%	6,5%	10,2%	5,6%	9,3%	7,5%	17,8%	8,3%	7,4%
	Структура на порастот		68,0%	32,0%	30,1%	25,8%	37,6%	5,9%	0,3%	0,2%

Структура на портфолиото на хартии од вредност

Реден број	Портфолио на хартии од вредност	Износ во милиони денари		Структура		Квартална промена 30.09.2008 / 30.06.2008		
		30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008	Апсолутна промена	Во проценти	Учество во промената
1	Должнички хартии од вредност (1.1+1.2+1.3)	29.413	27.799	95,5%	95,3%	-1.615	-5,5%	98,1%
1.1	Благајнички записи на НБРМ	21.607	20.058	73,5%	72,2%	-1.549	-7,2%	94,2%
1.2	Хартии од вредност издадени од државата	7.400	7.424	25,2%	26,7%	24	0,3%	-1,4%
1.2.a	- Обврзница за приватизација на Стопанска банка АД Скопје	3.413	3.412	11,6%	12,3%	0	0,0%	0,0%
1.2.б	- Обврзници за старо девизно штедење и денационализација	1.451	1.446	4,9%	5,2%	-5	-0,3%	0,3%
1.2.в	- Државни записи	1.642	1.641	5,6%	5,9%	-2	-0,1%	0,1%
1.2.г	- Континуирани државни обврзници	895	925	3,0%	3,3%	31	3,4%	-1,9%
1.3	Други должнички хартии од вредност	406	317	1,4%	1,1%	-89	-22,0%	5,4%
2	Сопственички хартии од вредност (2.1+2.2+2.3)	1.389	1.359	4,5%	4,7%	-31	-2,2%	1,9%
2.1	Вложувања во хартии од вредност со право на управување во домашни нефинансиски правни лица	417	416	30,0%	30,6%	-1	-0,2%	0,1%
2.2	Вложувања во банки и други финансиски организации во земјата	784	760	56,4%	55,9%	-24	-3,1%	1,5%
2.3	Други сопственички хартии од вредност	189	183	13,6%	13,5%	-6	-3,0%	0,3%
3	Вкупно портфолио на хартии од вредност (1+2)	30.803	29.157	100,0%	100,0%	-1.646	-5,3%	100,0%

Структура на депозитите на нефинансиските лица

Датум	Опис	Вкупно	Вкупно		Претпријатија		Население		Јавен сектор		Други клиенти	
			Денарски	Девизни	Денарски	Девизни	Денарски	Девизни	Денарски	Девизни	Денарски	Девизни
30.06.2008	Депозити по видување	70.533	38.619	31.914	21.039	7.564	14.041	22.343	772	1	2.767	2.005
	Ограничени депозити	1.348	597	751	405	751	-	-	186	-	6	-
	Орочени депозити до една година	93.327	51.320	42.008	22.702	10.558	26.497	30.614	1.139	-	982	835
	Долгорочни депозити над една година	11.590	6.114	5.477	1.097	62	3.480	4.810	97	-	1.439	604
	Вкупно	176.798	96.649	80.149	45.243	18.936	44.019	57.768	2.194	1	5.194	3.444
30.09.2008	Депозити по видување	70.965	37.833	33.132	20.460	8.655	13.955	22.176	686	1	2.732	2.300
	Ограничени депозити	1.471	475	996	461	996	-	-	8	-	6	-
	Орочени депозити до една година	97.751	52.445	45.307	23.704	9.939	26.919	34.794	871	-	951	574
	Долгорочни депозити над една година	13.468	6.956	6.511	1.417	207	3.862	5.710	98	-	1.580	594
	Вкупно	183.656	97.709	85.947	46.042	19.798	44.736	62.680	1.662	1	5.269	3.468
Пораст 30.09.08/30.06.08	Апсолутен пораст на депозитите	6.857	1.059	5.798	799	862	717	4.912	-532	0	75	24
	Пораст во %	3,9%	1,1%	7,2%	1,8%	4,6%	1,6%	8,5%	-24,3%	31,9%	1,4%	0,7%
	Структура на порастот	100,0%	15,4%	84,6%	11,7%	12,6%	10,5%	71,6%	-7,8%	0,0%	1,1%	0,4%

Анекс бр. 6

Транзициска матрица за комитентите - физички лица

Категорија на ризик	Број на комитенти			Категорија на ризик на 30.09.2008					Вкупно
	30.09.2007	Излезени	30.09.2008*	А	Б	В	Г	Д	
А	55.646	16.102	39.544	86,9%	8,1%	3,5%	1,4%	0,1%	100,0%
Б	13.777	3.898	9.879	34,9%	54,0%	8,0%	2,7%	0,4%	100,0%
В	2.815	1.191	1.624	24,1%	19,8%	29,9%	21,1%	5,0%	100,0%
Г	904	453	451	15,7%	7,3%	13,1%	34,6%	29,3%	100,0%
Д	832	443	389	6,7%	2,1%	2,8%	8,5%	79,9%	100,0%
Вкупно	73.974	22.087	51.887	73,8%	17,2%	5,3%	2,6%	1,2%	100,0%

Транзициска матрица за комитентите - нефинансиските правни лица

Категорија на ризик	Број на комитенти			Категорија на ризик на 30.09.2008					Вкупно
	30.09.2007	Излезени	30.09.2008*	А	Б	В	Г	Д	
А	8.198	1.388	6.810	87,0%	8,3%	3,7%	0,4%	0,5%	100,0%
Б	2.156	465	1.691	21,5%	67,1%	7,8%	1,7%	1,8%	100,0%
В	523	136	387	15,0%	12,4%	48,6%	8,3%	15,8%	100,0%
Г	270	47	223	3,6%	4,0%	5,4%	58,7%	28,3%	100,0%
Д	693	136	557	1,3%	0,4%	2,0%	1,3%	95,2%	100,0%
Вкупно	11.840	2.172	9.668	65,8%	18,2%	6,1%	2,4%	7,5%	100,0%

*Во оваа колона се вклучени комитентите кон кои банките се изложени на кредитен ризик на 30.09.2007 година и кон кои се сè уште изложени на 30.09.2008 година. Не се вклучени оние нови комитенти кон кои банките во меѓувреме воспоставиле кредитна изложеност.

Договорна рочна структура на активата и пасивата за датум 30.09.2008 година

во милиони денари

Рб.	Опис	до 7 дена	од 7 дена до 1 месец	од 1 месец до 3 месеци	3 - 6 месеци	6 - 12 месеци	над 12 месеци	Вкупно
1	Готовина и салда кај НБРМ	12.811	1.467	-	-	300	11.232	25.809
2	Хартии од вредност на НБРМ и Република Македонија	6.852	14.203	750	369	528	4.780	27.482
3	Должнички хартии од вредност и други инструменти за плаќање	121	217	-	-	-	58	396
4	Пласмани кај други банки	23.588	5.476	2.566	1.005	313	4.074	37.023
5	Кредити на клиенти	6.515	9.354	12.398	17.719	30.017	84.268	160.271
6	Пресметана камата	972	456	29	4	2	3.726	5.190
7	Останата актива	1.524	574	193	102	71	681	3.144
8	Пласмани во сопственички хартии од вредност и капитални вложувања	18	252	-	-	-	1.009	1.279
9	Вкупна актива (1+2+3+4+5+6+7+8)	52.401	31.998	15.936	19.200	31.231	109.829	260.594
10	Депозити од банки	1.994	1.485	1.232	607	560	169	6.047
11	Депозити по видување	71.258	208	201	165	197	400	72.429
12	Краткорочни депозити до 1 год.	7.465	21.902	33.867	22.158	17.239	4	102.634
13	Краткорочни позајмици до 1 год.	884	600	2.651	21	23	-	4.179
14	Издадени должнички хартии од вредност	-	-	-	-	-	300	300
15	Останата пасива	1.620	1.181	542	87	61	137	3.628
16	Долгорочни депозити над 1 год.	109	170	902	1.240	2.716	11.629	16.765
17	Долгорочни позајмици над 1 год.	23	355	377	591	1.629	10.384	13.359
18	Вонбилансни позиции	3.783	630	2.470	2.075	4.163	5.337	18.458
19	Вкупна пасива (10+11+12+13+14+15+16+17+18)	87.136	26.531	42.241	26.945	26.588	28.360	237.801
20	Разлика (9-19)	-34.735	5.467	-26.305	-7.746	4.643	81.469	22.793
21	Кумулатив на разликата	-34.735	-29.268	-55.573	-63.319	-58.676	22.793	

Анекс бр.8

Очекувана рочна структура на активата и пасивата за датум 30.09.2008 година

во милиони денари

Рб.	Опис	до 7 дена	од 7 дена до 1 месец	од 1 месец до 3 месеци	Вкупно
1	Готовина и салда кај НБРМ	12.079	1.813	255	14.147
2	Хартии од вредност на НБРМ и Република Македонија	6.712	13.906	767	21.385
3	Должнички хартии од вредност и други инструменти за плаќање	121	217	-	338
4	Пласмани кај други банки	22.209	5.734	2.698	30.641
5	Кредити на клиенти	4.259	9.373	12.449	26.081
6	Пресметана камата	816	433	212	1.461
7	Останата актива	1.397	718	200	2.315
8	Пласмани во сопственички хартии од вредност и капитални вложувања	4	-	252	256
9	Вкупна актива (1+2+3+4+5+6+7+8)	47.597	32.195	16.832	96.624
10	Депозити од банки	1.449	1.280	935	3.665
11	Депозити по видување	12.907	2.035	1.596	16.539
12	Краткорочни депозити до 1 год.	3.204	7.522	13.920	24.646
13	Краткорочни позајмици до 1 год.	864	220	2.633	3.717
14	Издадени должнички хартии од вредност	-	-	-	-
15	Останата пасива	1.223	884	532	2.639
16	Долгорочни депозити над 1 год.	50	57	690	797
17	Долгорочни позајмици над 1 год.	24	170	322	517
18	Вонбилансни позиции	443	933	1.859	3.235
19	Вкупна пасива (10+11+12+13+14+15+16+17+18)	20.165	13.102	22.487	55.754
20	Разлика (9-19)	27.432	19.093	-5.656	40.869
21	Кумулатив на разликата	27.432	46.525	40.869	-

Структура на активата и пасивата со девизна компонента на ниво на банкарскиот систем

во милиони денари

Девизна актива	Износ		Учество во актива		Квартална промена			
	30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008	Во апсолутни износи	Во проценти	Во структурата	Учество во порастот
Ефектива и чекови и долж. пазарни хартии од вредност	2.601	2.009	2,1%	1,5%	-592	-22,7%	-0,6	-6,2%
Средства во странски и домашни банки	39.369	41.221	31,5%	30,7%	1.852	4,7%	-0,9	19,4%
Девизни побарувања	34.910	38.454	28,0%	28,6%	3.544	10,2%	0,6	37,1%
Денарски побарувања со девизна клаузула	50.387	55.289	40,4%	41,1%	4.902	9,7%	0,8	51,3%
Исправка на вредност	-3.032	-3.157	-2,4%	-2,3%	-125	4,1%	0,1	-1,3%
Хартии од вредност расположливи за продажба	58	58	0,0%	0,0%	0	0,3%	0,0	0,0%
Останата актива - други сметки	524	494	0,4%	0,4%	-30	-5,7%	-0,1	-0,3%
Вкупна девизна актива	124.817	134.369	100,0%	100,0%	9.552	7,7%		100,0%

во милиони денари

Девизна пасива	Износ		Учество во пасива		Квартална промена			
	30.06.2008	30.09.2008	30.06.2008	30.09.2008	Во апсолутни износи	Во проценти	Во структурата	Учество во порастот
Девизни депозити на банки	2.674	2.910	2,3%	2,3%	236	8,8%	0,0	2,4%
Девизни депозити на население	57.047	61.952	49,1%	49,2%	4.905	8,6%	0,1	50,6%
Девизни депозити на претпријатија, јавен сектор и други комитенти	19.177	20.165	16,5%	16,0%	988	5,2%	-0,5	10,2%
Девизни средства на странски лица	10.469	12.477	9,0%	9,9%	2.008	19,2%	0,9	20,7%
Денарски депозити со девизна клаузула	14.035	15.868	12,1%	12,6%	1.833	13,1%	0,5	18,9%
Девизни кредити на банки	11.645	11.611	10,0%	9,2%	-34	-0,3%	-0,8	-0,4%
Останата пасива - други сметки	1.070	834	0,9%	0,7%	-236	-22,1%	-0,3	-2,4%
Вкупна девизна пасива	116.117	125.816	100,0%	100,0%	9.699	8,4%		100,0%

Сопствени средства со состојба на 30.09.2008 година

во милиони денари

Реден број	Опис	ВКУПНО
ОСНОВЕН КАПИТАЛ		
1	Уплатени и запишани обични и некумулативни приоритетни акции и премија по овие акции	21.407
1.1	Номинална вредност	17.448
1.1.1	Номинална вредност на обични акции	17.410
1.1.2	Номинална вредност на некумулативни приоритетни акции	38
1.2	Премија	3.959
1.2.1	Премија од обични акции	3.959
1.2.2	Премија од некумулативни приоритетни акции	0
2	Резерви и задржана добивка или загуба	7.186
2.1	Резервен фонд	5.101
2.2	Задржана добивка	2.632
2.3	Акумулирана загуба од претходни години	547
2.4	Тековна добивка	0
3	Позиции како резултат на консолидација (позитивни ставки)	0
3.1	Малцинско учество	0
3.2	Резерви од курсни разлики	0
3.3	Останати разлики	0
4	Одбитни ставки	738
4.1	Загуба на крајот на годината или тековна загуба	244
4.2	Нематеријални средства	145
4.3	Сопствени обични и некумулативни приоритетни акции	5
4.4	Разлика меѓу висината на потребните посебни резерви за потенцијални загуби и издвоените посебни резерви	344
5	Обични акции, резерви и задржана добивка и одбитни ставки	27.817
6	Износ на останати позиции кои можат да се вклучат во основниот капитал	38
I	ОСНОВЕН КАПИТАЛ	27.855
ДОПОЛНИТЕЛЕН КАПИТАЛ I		
7	Уплатени и запишани кумулативни приоритетни акции и премија за овие акции	237
7.1	Номинална вредност на кумулативни приоритетни акции	124
7.2	Премија од кумулативни приоритетни акции	113
7.3	Сопствени кумулативни приоритетни акции	0
8	Хибридни капитални инструменти	184
9	Субординирани инструменти	3.050
10	Износ на субординирани инструменти кои можат да бидат дел од дополнителниот капитал 1	3.050
II	ДОПОЛНИТЕЛЕН КАПИТАЛ I	3.471
ОДБИТНИ СТАВКИ ОД ОСНОВЕН КАПИТАЛ И ДОПОЛНИТЕЛЕН КАПИТАЛ I		
11	Вложувања во капитал на други банки или финансиски институции кои изнесуваат над 10% од капиталот на тие институции (освен институциите од реден број 14)	304
12	Вложувања во субординирани и хибридни капитални инструменти и други инструменти на институциите од реден број 11	0
13	Агрегатен износ на вложувања во капиталот, субординираните и хибридни инструменти и други инструменти кој надминува 10% од (I+II)	0
14	Директни вложувања во капиталот на друштва за осигурување и реосигурување и на друштва за управување со пензиски фондови	150
15	Вложувања во финансиски инструменти издадени од друштва од реден број 14 кои се вклучуваат во нивниот капитал	0
16	Износ на надминување на лимитите за вложувања во нефинансиски институции	0
17	Позиции како резултат на консолидација (негативни ставки)	0
III	ОДБИТНИ СТАВКИ ОД ОСНОВЕН КАПИТАЛ И ДОПОЛНИТЕЛЕН КАПИТАЛ I	454
IV	СОПСТВЕНИ СРЕДСТВА	30.871

Анекс бр.11

Стапка на адекватност на капиталот со состојба на 30.09.2008 година

во милиони денари

Реден број	Опис	ВКУПНО
I	АКТИВА ПОНДЕРИРАНА СПОРЕД КРЕДИТНИОТ РИЗИК	
1	Билансна актива пондерирана според кредитниот ризик	167.187
2	Вонбилансна актива пондерирана според кредитниот ризик	25.881
3	Актива пондерирана според кредитниот ризик (1+2)	193.068
4	Капитал потребен за покривање на кредитниот ризик (8% од реден број 3)	15.445
II	АКТИВА ПОНДЕРИРАНА СПОРЕД ВАЛУТНИОТ РИЗИК	
5	Агрегатна девизна позиција	12.356
6	Нето-позиција во злато	0
7	Актива пондерирана според валутниот ризик (5+6)	12.356
8	Капитал потребен за покривање на валутиот ризик (8% од реден број 7)	988
III	АКТИВА ПОНДЕРИРАНА СПОРЕД РИЗИЦИ (3+7)	205.424
9	Капитал потребен за покривање на ризиците (4+8)	16.434
IV	СОПСТВЕНИ СРЕДСТВА	30.871
V	СТАПКА НА АДЕКВАТНОСТ НА КАПИТАЛОТ (IV/III)	15,03%

Анекс бр.12

Преглед на банки по групи банки со состојба на 30.09.2008 година*

	Група големи банки (актива поголема од 15 милијарди денари)		Група средни банки (актива од 4,5 до 15 милијарди денари)		Група мали банки (актива помала од 4,5 милијарди денари)
1	Комерцијална банка АД Скопје	1	Алфа банка АД Скопје	1	Еуростандард банка АД Скопје
2	НЛБ Тутунска банка АД Скопје	2	Инвестбанка АД Скопје	2	Зираат банка АД Скопје
3	Стопанска банка АД Скопје	3	Извозна и кредитна банка АД Скопје	3	Капитал банка АД Скопје
		4	Охридска банка АД Охрид	4	Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје
		5	Прокредит банка АД Скопје	5	Поштенска банка АД Скопје
		6	Стопанска банка АД Битола	6	Силекс банка АД Скопје**
		7	ТТК банка АД Скопје	7	Статер банка АД Куманово
		8	УНИ банка АД Скопје		

* Банките се по азбучен редослед

** Во октомври 2008 година, банката го промени називот во Централна Кооперативна банка АД Скопје